СРПСКА РЕЧ

www.srpska-rec.co.yu

ЗА ИСТИНУ, ПРАВДУ И СЛОБОДУ

БРОЈ 317 • 12. МАРТ 2003. • ЦЕНА 50 ДИНАРА

Српски покрет обнове обележио 9. март

ЋЕРАЋЕМО СЕ ЈОШ

ХРАМ У ИЗГРАДЊИ СВЕТОГ АПОСТОЛА И ЕВАНГЕЛИСТЕ ЛУКЕ

Прилоге за НОВИ ХРАМ можете уплатити у канцеларији храма Светог Вазнесења Господњег у Жаркову као и на рачуне Српске православне цркве

Жиро рачун динарски: 908-20501-70
Позив на број: 50221/1445-33530-6
или
Девизни рачун: 54234/1245-91565-2
Код Комерцијалне банке А.Д. Београд

Уз напомену:
За изградњу НОВОГ ХРАМА Св. Апостола и Евангелисте Луке у улици Кнеза Вишеслава бб, насеље Кошутњак, Београд

За сваког дародавца без обзира на приложени износ Црква ће се молити Богу на сваком свом богослужењу

УВОДНИК

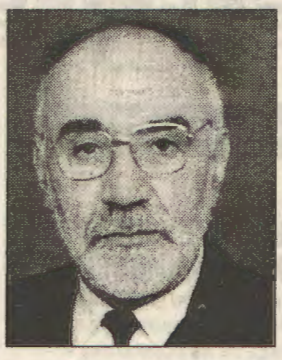

Богољуб ПЕЈЧИЋ

ДУШОБОЉА

Времешни Брозов генерал Стево Докмановић, сада чувен по кћерки градоначелници Радмили Хрустановић, досовску власт доживљава као другу младост и препород партизанских казнених експедиција у хајци на народне непријатеље и њихово привођење народним судовима. Уместо да лечи простату и маже реуматичне зглобове блатом, оним из Бање Врујци, овај умировљени заповедник мртвих Сталињових чета, уз логистичку подршку „маснокосе" с „чукљевима" градоначелнице (прескачем врцавија запажања Милана Ст. Протића и Вељо Илића) сада командује београдском полицијом да свакодневно проваљује у редакцију „Српске речи". Опремљени за вијање криминалаца, пиштољима, пендрецима, лисицама, моторолама, уместо судских позивара, полицајци преносе наредбе оца и кћерке ко се и када има појавити пред њиховим судијом или на информативни разговор у њиховој полицији, због великих душевних патњи реченог друга Стеве Докмановића и „скрнављења ауторитета" госпође Масникосе Чукљановић.

Ствар је, дакле, више него озбиљна јер патње његове душе почињу с текстом у „Српској речи" о партизанским ликвидацијама невиних људи, као успутне чињенице, уз биографију Радмиле Хрустановић да се лажно представља Београђанком, те да се удала у Сарајеву за Шерифа Хрустановића, Херцеговца из Куле Фазлагића, поред Гацка, где су у Другом светском рату Муслимани масакрирали и у јаме побацали преко две хиљаде Срба. Ма колико било непристојно спочитавати ове непријатне истине уз биографију Хрустановићеве, оне су изречене у контексту тужбе Федерације БиХ са циничним захтевом обештећења у стотинама милијарди долара због „српског геноцида над Муслиманима", али и као доказ мултиетничке толеранције Београда у односу на Алијину државу у којој ће Миљацком протећи многе воде док и у Сарајеву не буде изабрана градоначелница са таквим породичним педигреом.

Стеву Докмановића, међутим, не боли душа у том правцу. У тужби ћорцима погађа другу мету, доказујући да није учествовао у стрељању Београђана 1945. године потврдом војне команде да се тада налазио на другим задацима у једном другом месту у својству „персоналца" а својим се камарадима на Дедињу придружио, девичански невин, тек јануара 1946. када је већ све било готово, када су његови другови обавили главни посао. Напрасно заборавља да су свуда где су стигли „ослободиоци" били и преки судови, насиље, смрт, логори, робијашнице, преваре, лажи, отимање туђе имовине, прогони, сакаћење једног народа и његовог памћења. Напросто, он више није био лик из Медаковићевих „Ефемериса" када су „полуписмени млади револуционари", пуковници, генерали, народни хероји, посвуда силазили са својих брда, улазили у куће и станове „народних непријатеља" доктора, адвоката, књижевника, индустријалаца, до ситних безазлених трговаца и отимали им све, живот, имовину, кћерке па и жене у име пролетерске правде.

Е, сад тај Стево Докмановић у својству тужиоца пориче истинитост цитираног текста у „Српској речи" као „злонамеран", срачунат да њега лично и породицу „друштвено дискредитује" и изложи „подозрењу мржње", шиканирању, моралном и физичком угрожавању, излагању „животној опасности", посебно у условима изражене индоктринације коју континуирано у „продуженом трајању" подстиче „Српска реч" код једног дела „врло агресивне популације у Србији и шире" у „морално контаминираном друштвеном амбијенту" где се он осећа веома незаштићен. Тако пише суду и судијама овај умировљени генерал и мери своју душевну патњу са осамсто хиљада динара, и не покушавајући да извага патње оних стотина хиљада породица чији су очеви и деца, егзекуцијом његове братије, нетрагом нестали по шанчевима и јаругама Србије, прекривени шикаром као трајним спомеником комунистичке тираније.

Очекивања да напокон буде сведен биланс црвеног терора показала се илузорним. После петог октобра власти су се докопали потомци Брозових инквизитора који су сада најгласнији у брбљању о слободама, демократији и људским правима, брижљиво скривајући трагове злочина својих очева хорским појањем о угрожености државе и грађана од повампирених четника, десничара и националиста. „Питам се има ли иђе у свијету оваквог јада" – каже један Србин из Црне Горе у књизи „Црвена кућа" Антонија Ђурића, у којој се документовано тврди да су „ослободиоци", попут Стеве Докмановића, по свршетку рата убили пет пута више Срба неголи Немци током четворогодишње окупације Србије.

Сада у „грађанској држави" Зорана Ђинђића, сина партизанског пуковника, рачуне „ослободилаца" опет треба да намире жртве њихових злочина. То од судија јавно тражи и прети Брозов генерал Стево Докмановић.

ИЗ ОВОГ ЈЕ СРБИЈА

Уређује: Александар ЧОТРИЋ

НАСТАВЉАЈУ СЕ СМЕНЕ ВЛАДИНИХ ФУНКЦИОНЕРА

Влада Србије недавно је сменила Бранислава Анђелића са функције директора Републичког завода за информатику и интернет. Разлози за смену нису наведени, а ни сам Анђелић није могао да каже који су стварни разлози за овакав потез. Његову смену добро упућени доводе у везу с јавним наступом на округлом столу о телекомуникацијама, који је почетком фебруара одржан у Привредној комори Србије, када је критиковао Телеком Србије и државну политику у области телекомуникација. Анђелић је тада рекао да прети озбиљна опасност да се односи Србије са Шведском поремете, јер и поред тога што је шведска фирма „Ериксон" три пута проглашена за победника на тендеру за набавку опреме за Телеком, руководство ове фирме упорно инсистира да се опрема набави од немачког „Сименса".

Анђелић, који има и канадско држављанство, у лето 2001. године путовао је са Зораном Ђинђићем и Владимиром Бебом Поповићем у амерички град Ричмонд, на састанак са Билом Гејтсом, власником „Мајкрософта". Смењени директор Републичког завода покушао је прошле године да преузме предузеће Богољуба Карића „Мобтел". Остало је забележено да је ушао у просторије БК компаније и прогласио се директором „Мобтела". Његово директорисање је тада потрајало само два дана.

НА ЈЕДНОГ МИНИСТРА ПЕТ СЛУЖБЕНИХ ВОЗИЛА

Влада Краљевине Шведске, једне од најбогатијих земаља света, располаже са свега седам службених аутомобила.

Истовремено Влада Србије, једне од најсиромашнијих држава на Старом континенту, има на располагању 147 луксузних возила. За последње две године возни парк увећан је за додатних 28 аутомобила. У Ђинђићевом кабинету има 26 министара, што значи да на свакога од њих дође више од пет лимузина.

Многи министри, њихови заменици и помоћници, као и друге бирократе службена возила користе за приватне потребе. Тако је министар за приватизацију Александар Влаховић послао свог возача да му аутомобилом Владе Србије довезе туршију из једног шумадијског села, у којем живи министрова мајка. Министар пољопривреде Драган Веселинов користио је Владин џип за одлазак у недозвољени лов, а потпредседница Скупштине Србије Гордана Чомић ишла је колима републичке владе на летовање у Црну Гору.

Недавно је за премијера Ђинђића из Немачке стигао блиндирани „бе-ем-ве", плаћен новцем пореских обвезника Србије више од милион евра.

Када је недавно у Бујановцу одржана седница Одбора за безбедност Скупштине Србије, новинари су избројали 31 службени аутомобил, којим су се довезли посланици и други државни чиновници.

ТАЈНИ ДОКУМЕНТ ДС: ДЕМОКРАТЕ КАО БОЉШЕВИЦИ

„Српска реч" дошла је у посед поверљивог документа крагујевачког одбора Демократске странке, у којем се издају инструкције активистима за рад на терену у наредних неколико месеци. Ова окружница, која умногоме подсећа на директиве Комунистичке партије, на почетку наводи стратешке циљеве ДС у будућем периоду. Менаџери Ђинђићеве партије најпре „очекују од својих чланова и симпатизера да дају пун допринос предстојећим изборима и изборној победи на свим нивоима у Републици". Оптимизам, који се граничи са фантастиком, требало би да охрабри активисте, јер затим следи разрада инструкција: „Растурати учестале покушаје рехабилитације коалиције Заједно за Крагујевац, СПС и ДСС, као једине потенцијалне и релевантне противнике".

У складу са језиком и стилом комунистичког диктатора Јосифа Стаљина, „демократе" дефинишу и „основне правце и облике деловања", те под тачком „а" истичу „пријем проверених чланова из Демократске странке Србије, Демократске алтернативе и Г 17 Плус". Зашто само из ових партија, а не и неких других, није баш јасно. За оне који неће да пређу у ДС, под „б" се предвиђају другачије методе: „Организовати пропагандне активности за дискредитацију политичара, при чему користити све познате методе из претходних избора".

Следећи „облик и правац деловања" је „организовати рад чланства у државним, јавним и приватним предузећима и установама".

Тако у пракси изгледа деполитизација државних органа. Међутим, инструкције ДС се на томе не заустављају, јер под „д" се тражи још дубљи продор: „Успоставити чврсту координацију са нашима у МУП-у, тужилаштву и суду". Ништа без НАШИХ, доле ВАШИ И СТЕНИЦЕ! Пошто функционери „жуте партије" сматрају да смернице главне и руководеће снаге у друштву нису до краја јасне, бази се дају и посебне напомене:

Прва напомена гласи: „Пажњу посветити разочараним присталицама ДСС, а поготово онима који су као чланови имали приступ нашим документима о раду странке и органима локалне управе (функционери, радници, итд), која се могу користити за компромитовање појединаца и странке".

Друга напомена само обелодањује оно што је свима видљиво, а то је да владајућа партија контролише медије, као и својевремено Социјалистичка партија Србије:

„На све начине блокирати негативне тенденције и информације које се пласирају у појединим медијима („Светлост", крагујевачки независни недељни лист, нап. прир.). На јавним местима писати пароле са погрдним порукама против опозиције".

И напомена трећа: „Информације о активности Отпора селективно третирати и исте у оквиру Акционог центра странке у Београду проверавати".

НОВО ЈЕ СРБИЈА

ЧЛАНОВИ ЧАНКОВЕ СТРАНКЕ ОПТУЖЕНИ ЗА КРАЂУ ВИШЕ ОД ПОЛА МИЛИОНА ЕВРА

Новосадско окружно јавно тужилаштво поднело је захтев за спровођење истраге против бившег директора трговинског предузећа „Звезда" из Новог Сада Јована Дујовића и председника Управног одбора Душана Ђермановића, високих функционера Лиге социјалдемократа Војводине, због злоупотребе службеног положаја којом је са рачуна ове фирме нестало више од 550 хиљада евра, о чему у „Звезди" постоје докази да су новац пребацили у иностранство.

Дујовић је пре скоро годину дана, као директор „Звезде" преко „Капитал банке" дозначио милион и по марака фирми „Лимес ЛТД" из Будимпеште за куповину минералног ђубрива. У међувремену је утврђено да ова фирма у Будимпешти никада није ни постојала, а, како на конференцији за новинаре тврди садашњи директор „Звезде" Петар Скокандић, новац из Будимпеште је пребачен на рачун једне банке из Бијељине. Тај новац је поново враћен у Војводину, па су Скокандић, Дујовић и извесни Игор Сабо и Антун Кајић, савезни посланик Лиге социјалдемократа Војводине, на аукцији купили два предузећа. Према тврдњи Скокандића они су те фирме купили за рачун ЛСВ.

„Према изводу „Нове банке" из Београда, новац који је нестао из „Звезде" завршио је на рачуну Душана Ђермановића, Игора Сабоа и Антуна Кајића, високог функционера Чанкове Лиге. Њих тројица, заједно са Дујовићем, као директорски конзорцијум, купили су „Агросеме" из Сремске Митровице и фабрику рукавица „Црвена звезда" из Сомбора", изјавио је Скокандић и додао да очекује да ће се током истраге открити нове махинације.

Дујовић и Ђермановић се такође терете за кривично дело фалсификовања службених исправа. Када је пресудом Вишег трговинског суда, после једномесечног директоровања у „Звезди", Дујовић „ражалован", а Петар Скокандић постављен на место директора дан после тога, Дујовић је фалсификовао радну књижицу и ретроактивно за два месеца пријавио се као радник „Звезде".

После писма које су запослени у „Звезди" послали председнику Лиге социјалдемократа Војводине Ненаду Чанку, у коме га извештавају о незаконитим радњама његових људи, он им је одговорио да ће испитати цео случај и предложити партијску одговорност против криваца.

После свега, грађани Војводине заиста с правом треба да поставе питање Ненаду Чанку: „Ди су наши новци?"

ФОРМИРАНА КОАЛИЦИЈА ДС-СПС

„Демократска странка је формирала коалицију са СПС-ом и ЈУЛ-ом у неколико општина у Србији", каже Дарко Симоновић, секретар Извршног одбора СПО.

„Демократе су направили савез са странкама Слободана Милошевића и Мирјане Марковић у Деспотовцу, Барајеву, Старој Пазови, Бујановцу и Кучеву, а у припреми је таква коалиција у Пироту и Смедеревској Паланци, као и у Гроцкој, где удружени желе да смене председника Скупштине општине, члана СПО Саву Старчевића", каже Симоновић.

„Тако су вајне демократе пред целом Србијом показали своје право лице. Пријем ДС у Социјалистичку интернационалу доказује идеолошку и сваку другу блискост између њих и Социјалистичке партије Србије. Ускоро се може очекивати коалиција између ДС и СПС и на републичком нивоу", сматра Симоновић.

Код Саве Старчевића, председника Скупштине општине Гроцка и члана Главног одбора СПО, почетком марта дошли су представници Социјалистичке партије Србије и Демократске странке, саопштивши му да су формирали коалицију и да он, као припадник десне, национално демократске странке, више не може да буде на челу општине, те да ће на његово место доћи неко од левих. При томе су нагласили да су и СПС и ДС чланице социјалистичке интернационале.

СПО је овим поводом реаговао следећим саопштењем: „Србија на добром путу Зорана Ђинђића на истом је идеолошком путу као и Србија Слободана Милошевића. У „демократску Европу" марширамо уз ону бољшевичку корачницу: „Ко то тамо десном корача – лева, лева, лева!"

У СРБИЈИ МАЊЕ МЕДИЈСКИХ СЛОБОДА НЕГО У АЛБАНИЈИ

У извештају међународне новинске организације „Репортери без граница" за 2002. годину наводи се да је Србија земља са најмање медијских слобода у Европи. У овом извештају, који су у нашој земљи прећутали готово сви медији, наводи се да већину средстава јавног информисања контролише Влада Србије и да су медији у Србији неслободнији него у Албанији, Босни и Херцеговини, Румунији, Бугарској и Хрватској.

Поменути извештај указује да Зоран Ђинђић има пресудан утицај на уређивачку политику БК Телевизије и Пинка, формално приватних телевизија, које, уствари, служе за рекламирање потеза Владе Србије.

НЕМА УКИДАЊА ВИЗА, ВЕЋ УВОЂЕЊЕ НОВИХ

Иако се представници владајуће коалиције у Србији највише хвале својим спољнополитичким успесима, поразна је чињеница да ниједна држава од 5. октобра 2000. године није укинула визе за грађане наше земље. И док Бугарима и Румунима, од 1. јануара 2002. године више нису потребне визе за путовања у земље потписнице Шенгенског споразума, за Србе се сужава круг земаља у које могу да иду без виза у пасошу. Од октобра прошле године Кипар захтева визе од наших држављана, а од 1. новембра ове године ни мађарски погранични органи нас више неће пуштати да улазимо у њихову државу без драгоценог документа.

У конзулатима и амбасадама више западних земаља последњих месеци пооштрени су услови за издавање виза. Александра Јоксимовић, наставница клавира и функционерка ДС, која тренутно обавља функцију помоћника шефа дипломатије, „оптимистички" најављује да ће шенгенски визни режим за држављане Србије и Црне Горе бити укинут 2005. године. Не липши магарче до зелене траве! Као доказ да ДОС за две и по године ништа није учинио за побољшање услова живота у Србији или бар стварању перспективе, говори податак из једног озбиљног истраживања да чак седамдесет посто младих желе да напусте земљу и за стално оду у иностранство.

ИЗ ОВЕ ЈЕ СРБИЈА

УТИСАК НЕДЕЉЕ ИЗОСТАО ЗБОГ БАНЧЕЊА У КАФАНИ ЗОРАНА ОСТОЈИЋА

На Телевизији Студио Б протеклог месеца у редовном термину није приказана емисија „Утисак недеље", коју уређује и води неуспешна глумица Ољa Бећковић.

На овој Телевизији је саопштено да је разлог „техничке природе", али је београдска чаршија почела да коментарише да су прави разлози политичке природе. Међутим, како пише двонедељник „Ексклузив", разлог за неемитовање је прилично баналан и није имао никакву политичку или судску позадину. Наиме, Ољa Бећковић је одлучила да оде на одмор, који јој је, како сама каже, био неопходан, те је отпутовала на снежне падине Копаоника. Бећковићева се потрудила да обезбеди замену, па се договорила са Зораном Остојићем, директором Продукцијске групе „Мрежа" и смењеним председником УО Студија Б, да је он замени. Међутим, пошто је Остојић добио принову, пио је и славио целу ноћ и није био у могућности да следећег дана седи пред камерама.

„Поставља се питање о професионалности људи који раде на Студију Б и питање нелогичних објашњења која се дају за њихове пропусте", пише „Ексклузив".

ОТПОР: КРИВИЧНЕ ПРИЈАВЕ ПРОТИВ ЂИНЂИЋЕВИХ МИНИСТАРА ЗБОГ „ПРИВАТИЗАЦИЈЕ" ШЕЋЕРАНЕ У ЦРВЕНКИ

„Иза фирме *Хеленик шугар*, која је купила шећерану у Црвенки, стоји човек који је већ купио три шећеране по три евра – Миодраг Костић, директор *МК Комерц*.

Да би се Костићу „наместила" и ова шећерана будзашто, тендерска продаја обављена је захваљујући притисцима Службе државне безбедности, а у то су директно умешани републички министри Александар Влаховић и Драган Веселинов, који су ширили дезинформације о стварној вредности шећеране. Премијер Зоран Ђинђић је ту перфидно одиграо игру у корист Костића, некадашњег директора Демократске странке, да би намирио старе дугове", изјавио је на конференцији за новинаре Бранимир Николић, координатор Службе за утеривање истине Народног покрета „Отпор", а преноси „Данас".

Николић је најавио покретање кривичних пријава против министра пољопривреде Веселинова, министра за приватизацију Влаховића и одговорних у тајној полицији, док се, како је додао, Ђинђићева одговорност директно не може да докаже. Николић је рекао да се Народни покрет „Отпор" залаже и за ревизију приватизације три шећеране, које је Костић претходно купио по три евра, изразивши сумњу да су заиста биле у дубиози, како је приказано.

По речима Николића, пре расписивања тендерске продаје шећеране у Црвенки радници су изразили жељу да створе конзорцијум и учествују на тендеру, али су премијер и републички министар за приватизацију међу потенцијалним купцима проширили лажну вест да шећерана може да се прода по почетној цени од 21 милиона евра, док су дезинформацију да шећерана има 21 милион евра дуга проширили министри Влаховић и Веселинов.

„Када је НП *Отпор* поручио Влаховићу да је приказивање лажног стања предузећа кривично дело, он је обећао да ће се тендер поништити и расписати нови, на основу правог стања вредности шећеране,

„ЕЛИОТ НЕС" МИЛОШЕВИЋЕВ РАТНИК

Новоименовани специјални тужилац, Јован Пријић, не само да је био члан Југословенске левице (ЈУЛ-а), заведен под редним бројем 92. зрењанинског одбора странке Мире Марковић, већ се истакао и као учесник у ратовима на бившем југословенском простору, где је боравио у два наврата у периоду од 1992-1995. године и где је заузимао командне функције у тамошњим војним формацијама.

На питање новинара „Гласа јавности" може ли такав активиста претходног режима да буде постављен на веома важно место српског „Елиота Неса", министар правде у Влади Србије Владан Батић одговара да Јован Пријић „како је постављен тако може да буде смењен" уколико је избегао да каже праву истину о себи. У међувремену, док се сви спорни детаљи не реше, Јован Пријић примаће плату 130.000 динара месечно због изузетно рискантног положаја на новом радном месту.

НОВА СРБИЈА ИСКЉУЧИЛА ПОТПРЕДСЕДНИКА СО ГОРЊИ МИЛАНОВАЦ

Општински одбор Нове Србије у Горњем Милановцу искључио је из странке Бошка Васића, потпредседника Скупштине општине. Уједно је најављено покретање поступка да се Васићу одузме одборнички мандат и да се разреши функције. Уопштено и штуро образложење за јавност је – непоштовање партијске дисциплине.

На питање новинара о чему је реч, Васић је одговорио да не зна разлог и да је из медија сазнао да је искључен из странке.

„Нова Србија сматра да ДСС, из чијих редова је председник Скупштине општине, не може да даје и мандатара за састав нове општинске владе (стара је у оставци већ девет месеци). Током преговора о евентуалној коалицији нама је ДСС нудио директорска места у јавним установама на којима су сада представници ДС и Г-17 Плус. Нисмо пристали, јер не желимо да, ради власти, рушимо људе који добро раде свој посао. Зато одустајемо од заједничког вршења власти са партнером и желимо да формирамо свој одборнички клуб", изјавио је Душан Ловић, председник Општинског одбора Нове Србије.

Из Ловићеве изјаве се наслућује да потпредседник СО Бошко Васић није подржао одлуку Општинског одбора Нове Србије, чиме је испољио „непоштовање страначке дисциплине". У ствари, ово искључење је део политичке „вреле зиме" у којој се рађају нове коалиције у крилу старог ДОС-а. Недавно је оформљена коалиција ДОС за Горњи Милановац (ДС, ДХСС и Г-17), на шта је реаговао ДСС, покушавајући да заједно са НС оствари превагу у општинском парламенту. Покушај је, међутим, пропао већ на питању ко ће саставити нови Извршни одбор СО после оставке досадашњег председника, члана ДС.

Иако поцепане у борби за превласт, досовске странке јавно одбијају могућност сарадње са СПС, мада се „шушка" о кулоарским контактима. Јер, у поприличној равнотежи снага које предводе ДС и ДСС, шеснаест социјалистичких одборника би могло да држи „нож и погачу" одлука у општинском парламенту.

али то није учињено. Направљена је нова ревизија где је за 2002. годину профит шећеране у Црвенки износио 12,5 милиона евра.

Појавила се фирма *Конзорцијум* из Београда, која је понудила пет милиона евра, али им је речено да су закаснили и да ће даље преговарати са једним понуђивачем, који је са 1,5 стигао до три милиона евра", рекао је Николић, напомињући да у имовину шећеране у Црвенки улази још рибњак, вредан три милиона евра, два велика одмаралишта у Хрватској, возни парк у вредности од 1,5 милиона евра, олимпијски базен, стадион и мотел.

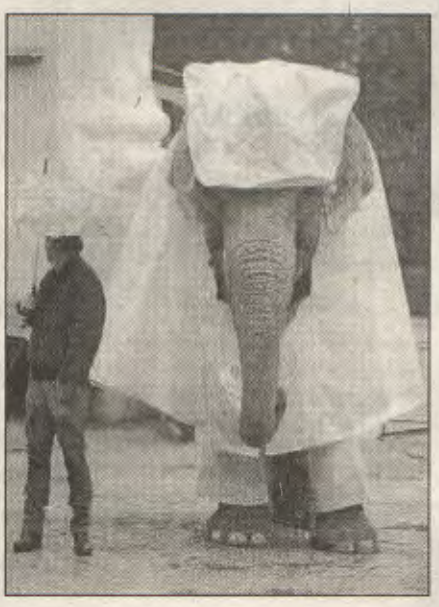

По речима координатора „Отпора", међу радницима шећеране „пуштена је бува" о припремама измена и допуна Закона о приватизацији, којим је предвиђено да радници остану без акција и посла, уколико се не прода шећерана и извршен је притисак на тадашње руководство фирме.

„Напрасно је сазвана Скупштина акционара, а тројица припадника СДБ извршила су притисак на менаџмент, директора, правницу и финансијског директора. На Скупштини акционара, која је била затворена за јавност, у присуству купца Грка, акционари су морали да се јавно изјашњавају о својој одлуци. Напрасно су смењени Управни одбор и директор, а на њихово место су постављени нови људи", навео је Николић.

ПОТПРЕДСЕДНИК ОПШТИНЕ ВРШАЦ ИСКЉУЧЕН ИЗ ЛИГЕ СОЦИЈАЛДЕМОКРАТА

Председник Градског одбора Лиге социјалдемократа Војводине у Вршцу Зоран Ђекић обавестио је новинаре да је из ове странке искључен Богица Кришанов, одборник и потпредседник Скупштине општине Вршац.

„Тридесет три присутна члана Градског одбора у Вршцу једногласно су одлучили да суспендују из чланства потпредседника СО Богицу Кришанова, а Извршни одбор Главног одбора ЛСВ прихватио је наш предлог и искључио га из чланства", рекао је Ђекић.

„Разлози леже у његовом кршењу статута странке, деловању као слободног стрелца и настојању да задовољи личне интересе, занемарујући интересе странке. Такође нисмо задовољни његовим радом, јер је, поред осталог, опструисао деловање Лиге социјалдемократа Војводине и одборничког клуба ДОС-а, као и протежирао кадрове бившег режима", истакао је Ђекић.

Он је рекао да ће о свему бити обавештена Скупштина општине Вршац, како би Кришанову престао мандат одборника, а потом и смењен са функције потпредседника општине.

Богица Кришанов је обавестио новинаре да је „овим потезом затечен" и да ће изјаву дати „тек кад прође рок за жалбу о искључењу".

МАДЕ ИН СЕПАРАТИЗАМ

Актуелни режим у Србији својим потезима свесно иде наруку свим могућим сепаратистима. Тако је Влада Србије дозволила да се на артиклима, произведеним у северној српској покрајини, истиче ознака „Маде ин Војводина". Војводина је једини регион у свету који има ово ексклузивно право, које припада искључиво сувереним државама. Никада нико није видео производ на којем пише „Маде ин Калифорнија", „Маде ин Каталонија", „Маде ин Баден-Виртемберг", или „Маде ин Бретања". Словенци су на свом путу у независност управо истоветно инсистирали да им се дозволи да, иако су били у саставу СФРЈ, на производима отискују ознаку своје републике.

КРИЗА ЛОКАЛНЕ ВЛАСТИ У ПИРОТУ: ДС ИСКЉУЧУЈЕ ПРЕДСЕДНИКА ОПШТИНЕ

На писани захтев 29 одборника, председник СО Пирот Александар Манојловић, за 4. март заказао је седницу по хитном поступку. После захтева одборничке групе ДОС да их председник упозна са разлозима заказивања седнице по хитном поступку, а будући да није хтео да дозволи паузу, седница је прекинута.

Образлажући захтев за овом седницом председник СО Пирот Александар Манојловић, члан ДС, рекао је да је циљ да се изабере нови Извршни одбор СО Пирот, пошто су досадашњи преговори између ДОС и ДСС били безуспешни.

„Много енергије је на то утрошено, али се ништа није урадило. Одборници који су потписали овај захтев имају чак и предлоге за састав нове владе", рекао је Манојловић.

Већина одборника ДОС напустила је седницу и отишла на консултације, а у сали су остали одборници СПС и ЈУЛ и поједини одборници ДОС и ДСС. Од 29 одборника који су потписали захтев за одржавање седнице, 18 су из редова СПС и ЈУЛ, седам из редова ДОС и два из ДСС, као и по један одборник из НСП и СПС којима још нису верификовани мандати. На овој неодржаној седници, поред осталог, требало је изабрати нову општинску владу јер је садашњи сазив Извршног одбора у оставци већ пола године. Поред тога, на дневном реду била су „разрешења и именовања". Многи одборници ДОС, тек на упорна инсистирање, сазнали су предлоге за поједина кадровска решења, а то је до тог тренутка била непознаница и за појединце који су потписали захтев за заказивање седнице. Листа са кандидатима за директора Фонда за градско грађевинско земљиште, управни одбор Фонда, директор Издавачког јавног предузећа „Слобода", чланове Управног одбора и председника Управног одбора Фонда за солидарну стамбену изградњу, подељена је и новинарима, али се не зна ко је аутор овог предлога. Интересантно је да су се међу кандидатима за поједина места, како у градској влади, тако и за чланство у појединим управним одборима, поред кандидата ДОС, нашли и социјалисти.

Према речима заменика шефа одборничке групе ДОС у СО Пирот Бобана Николића, ова група није упозната са разлозима заказивања седнице и не жели да учествује у подели власти између ДОС и СПС. Према речима председника ОО ДС Пирот Горана Стаменовића, покушај да се закаже и одржи ова седница је флагрантно кршење изборне воље грађана.

„Против оних који су потписали захтев за заказивање ванредне седнице и који буду учествовали у раду седнице СО, биће покренут дисциплински поступак за искључење из странке и одузимање одборничког мандата. То важи и за председника СО који је из наше странке", рекао је Стаменовић.

И председник ОО Демократске странке Србије Даниела Тошић је новинарима изјавила да ће двојица одборника ДСС који су потписали овај захтев мимо одлуке Одбора бити искључени из странке. Још нема наговештаја када ће и да ли ће седница бити настављена, мада се све гласније чују коментари да је, по свему судећи, сасвим извесна принудна управа. То је у изјави за ТВ Пирот као могућност наговестио и председник СО Пирот Александар Манојловић, рекавши да ће због свега што се дешавало „тешко моћи даље да функционише Скупштина општине".

ИЗЛИЋЕ СЕ НОВИ

Као и сваке године, Српски покрет обнове обновио је сећање на 9. март 1991. године, када су под вођством ове странке одржане прве опозиционе демонстрације у Србији. У покушају полиције да угуши протесте у центру Београда тог дана су погинули средњошколац Бранивоје Милиновић и полицајац Недељко Косовић.

Терор власти је настављен извођењем тенкова ЈНА који су се први пут након Другог светског рата појавили на улицама престонице. Председник СПО Вук Драшковић, ухапшен је после сукоба полиције и демонстраната, али су захтеви са демонстрација на крају услишени – први људи државне телевизије поднели су оставке.

Деветомартовске демонстрације су отвориле пут свим осталим протестима у Србији који су током наредних девет година нагризали, на крају и срушили бедеме последње комунистичке тврђаве у Европи.

На дванаесту годишњицу неколико стотина људи дошло је на београдски Трг слободе како би букетима цвећа и упаљеним свећама присуствовало традиционалном помену жртвама и изразило захвалност учесницима првог 9. марта. Окупљање је у исто време било и подсећање да Србија још није слободна од милошевићевског начина владања, јер су полуге урушене власти само прешле у руке салонске опозиције која је годинама вребала прилику како би их се домогла. Вук Драшковић је том приликом рекао да се СПО залаже за „нови Девети март", мислећи на „велико изливање народа на улицу, у организацији национално-демократских снага". Према његовим речима, покренути заједничке демонстрације и „Ђинђића силом натерати на распише ванредне изборе" једини је преостали пут ка нормалном животу земље. СПО је, подсетио је Драшковић, током десет година водио главну реч у опозицији, предводио и организовао све демонстрације. Сада није тако и обавеза је Коштунице и Демократске странке Србије да нешто предузму. Ако је ДСС водећа странка опозиције, онда има обавезу да се стави на чело тог протеста, поручио је председник СПО-а и упозорио да се конференцијама за новинаре и у кабинетима не може ништа постићи.

На седници Председништва и Политичког савета СПО који су одржани после окупљања на Тргу републике, закључено је да су лидери ДОС-а, својим савезом са челницима терористичког поретка Слободана Милошевића, оскрнавили све жртве пале за демократску Србију и неопростиво преварили народ. Циљ нових демонстрација „мора бити ослобађање садашњих „ТВ-Бастиља", већих тамница лажи и слуганства режиму чак и од оне Милошевићеве „ТВ-Бастиље", на коју смо јуришали 9. марта".

Ова последња порука СПО-а изостала је из извештаја државне телевизије. Чак су се некадашњи борци за „независно" и „професионално" новинарство забринули, што за уши публике, што за сопствене фотеље, па затајили и једну необично оштру слику медија у Србији: „Те тамнице истине данас су екран-писта за парадирање премијера и његових сателита, сликовно-тонски записник о неуморном брбљању лидера ДОС-а и чланова Владе, са нарочитим подилажењем ономе што саопштава незасити пропагандни штаб Демократске странке, уз жути шлаг маркетиншких агенција за варање и заглупљивање народа".

Нажалост, лишен те критике, одговор премијера Ђинђића на конференцији за новинаре претворио се у још једну лекцију о чувеном „реформском курсу", артиклу који је, изгледа, његова дворска камарила купила на тендеру. Гледаоцима, пак, нарочито онима који живе ван Београда, уместо гласа јавног незадовољства тако је сервирана некаква безазлена представа са пуцањем и певањем, баш онаква какву су

својевремено изводили пајаци из Демократске странке. Ко може да заборави завитлавања типа: „Ако Милошевић не поднесе оставку за пола сата...", суђења луткама СПС-ових функционера на Тргу републике, или сомнабулну шетњу Чедомира Јовановића који је по граду недељама вукао за собом двадесетак залудних присталица у знак некаквог „протеста"?

Ове године поводом деветомартовског помена сви медији су пренели како Зоран Ђинђић види 9. март. Тај датум, каже, данас има само историјски значај који ће остати забележен. „Мислим да ми треба да се бавимо оним што је актуелно и оним што би могло да буде актуелно у будућности. Сасвим сигурно, нико не би могао да каже да данас у Србији није на делу један процес унапређења стања, модернизације друштва, реформи система, заиста, ко то каже он заиста не зна где живи. То све више личи на један маскенбал где су маске из давно прошлог времена, а људи их износе данас мислећи да то можда може да се мало одглуми, да је у питању исто време које је некада било, али сви сада знају у Србији да су данас и 9. март 1991. године две епохе и да никакве сличности међу њима нема: једина сличност је што

ДЕВЕТИ МАРТ

неки из те претходне епохе играју исту улогу и тада и сада, али је то већ више њихов проблем него проблем друштва", рекао је Ђинђић.

Колико је познато, и колико се последњи пут могло видети у градовима широм света поводом ирачке кризе, право на демонстрације је било и остало „вокс попули". Употребљава се сваки пут када се грађани и њихова влада не слажу око тога шта треба чинити, док је гушење јавног мишљења, силом

или демагогијом, одлика друштва у коме је „демократија" најјефтинија реч – лако се троши, ништа не кошта, и служи за једнократну употребу. У случају Србије, за последње две и по године систематски је гајено уверење да су демонстрације превазиђени метод политичке борбе и притисака, сада када за то постоје „демократске" институције система. Било би добро да је тако, али није, јер су ту лажну претпоставку развили управо људи који су докусурили и онеспособили све институције. Изборе данас не захтевају само странке опозиције, него их прогнозирају, чак и призивају многе странке ДОС-а. Једино место у коме могу да реализују своје захтеве и примедбе на тзв. реформе, под условом да забораве своје шићарџијске интересе, јесте Скупштина Србије. Највише законодавно тело у земљи, међутим, постало је спрдачина и позорница која вешто одвлачи пажњу од праве пијаце: ту се тргује гласовима, мандатима па чак и целим посланичким групама, не би ли се Влада одржала на апаратима још коју недељу, месец, можда и годину.

Тако се Србија врти у зачараном кругу, који неодољиво подсећа на бајку о царевом новом оделу – ко га не види, тај мора да је или луд, или незналица. У свом тумачењу 9. марта премијер се понео управо као преварант из бајке – ко не види реформе, тај, ето, не зна где живи. Једино није објаснио зашто је ово први девети март после Милошевића због кога је решио да се огласи. Да ли га је подстакла само непријатна мисао о изборима, који ће кад-тад доћи, али што пре то боље, да ли чињеница да се том предлогу грчевито опиру још само његова странка и пар сателистских председника партија, или му је

засметао први позив на ново уједињење опозиције, овога пута програмско, зрелије, и са јасније дефинисаном понудом гласачима? Или се, просто, сетио како је лако пао Милошевић чим су му демонстранти одузели Телевизију. ***(М. Ђ)***

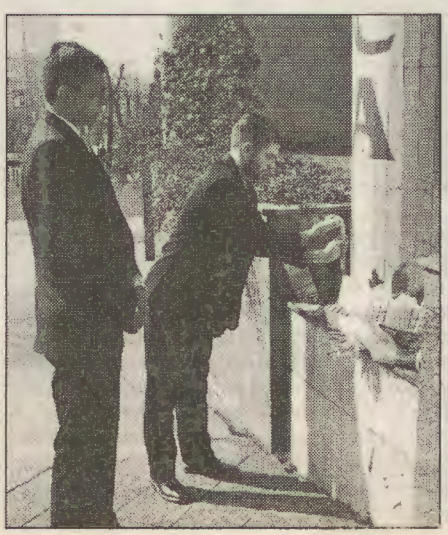

На месту на којем је 1991. године погинуо Бранивој Милиновић, испред „Лондона", делегација омладинаца Српског покрета обнове положила је цвеће. Само неколико тренутака касније обезбеђење коцкарнице-кладионице из „Лондона" уклонило је цвеће и шутнуло га на оближњи киоск. У бинго држави ни најобичнији људски пијетет није препоручљив.

ДР ЈОВИЦА ТРКУЉА, ПРОФЕСОР ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА У БЕОГРАДУ, О НАЈАВЉЕНОЈ ЛУСТРАЦИЈИ

Ко вампире штити од сунца

„Данас се за људска права боре они који су их највише кршили, бивши лакеји и бенефицијари ауторитарних режима који су успели да оперу своје биографије и прогласе се авангардом демократије. Они који су били од њих прогањани поново су на маргини и немилости. Новим властима ни на памет не пада да рехабилитују људе које су претходни ауторитарни режими прогонили. Напротив, постигли су споразум са бившим режимом о ненападању", каже један од аутора (једног од) предлога закона о лустрацији.

Мирјана КАЛИНИЋ

За савладавање ауторитарне прошлости неопходно је обезбедити четири услова: правну основу, спремност јавности на суочавање са чињеницама, независно судство и независне медије. Каква је ситуација у Србији данас у односу на ова четири услова? Да ли се Србија налази у истом положају као црква у којој се звона нису огласила из четири разлога, од којих је први тај што нема звона?

Поред услова које помињете, за успешну лустрацију су неопходни и други друштвени предуслови: спремност политичке елите и релевантних политичких субјеката за покретање одговорности за кршење људских права, јасно разграничење између жртава и починиоца, противника и бенефицијара бивших ауторитарних режима, дисконтинуитет између досовског и Милошевићевог режима. Најзад, важан услов је и постојање потребе за моралним и психолошким прочишћењем жртава сатрапских режима, као и потреба обезбеђења несметаног транзицијског процеса у Србији од оних који су у претходном режиму кршили људска права. Нажалост, током протекле две године ти услови нису створени.

Зато је тачно да се Србија није квалификовала за лустрацију. У њој је на делу не савладавање зла прошлости већ њена прерада. Штавише, с обзиром на непостојање воље политичке елите и незаинтересованост народа, у Србији нема изгледа ни за обичну дисквалификацију, а камоли за лустрацију оних који су кршили људска права.

На делу је континуитет (стварни и персонални) са ранијим режимом који, свакако, не може допринети формирању одлуке да се у виду поступка дисквалификације (још мање лустрације) отвори питање ауторитарне прошлости.

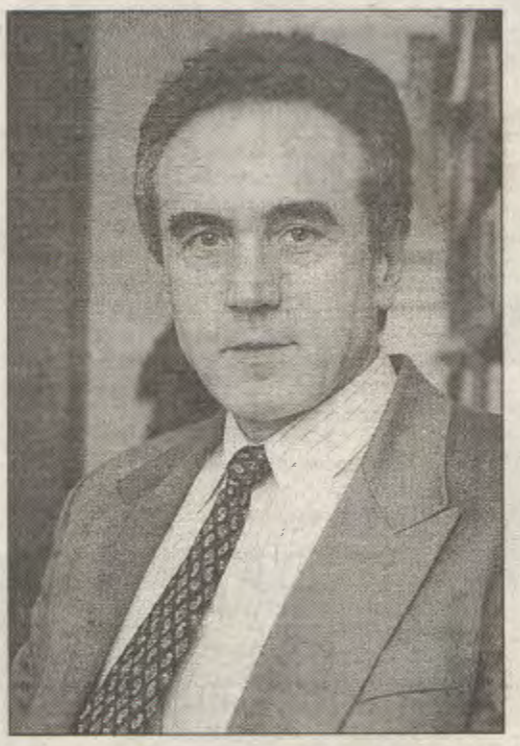

Према оцени неких аналитичара, предлог закона о одговорности за кршење људских права, популарно назван закон о лустрацији, представља обрачун ДОС-а са својим политичким неистомишљеницима и да ће се нужно изродити у чистку.

У предлогу закона о одговорности за кршење људских права, ми смо лустрацију одредили као правни institut sui generis, у којем превентивни елемент преовлађује над казненим. Лустрација је специфична врста дисквалификације, покушај да се они који су се у претходном систему тешко огрешили о права својих суграђана привремено онемогуће да обављају јавне функције. Реч је о покушају раскида са бившим диктаторским режимима, као вид неспроведене диференцијације са њиховим експонентима, као потреба да се сазна и запамти каква су недела чињена, да се бар делимично исправи неправда према страдалницима.

Као такав, закон о лустрацији није никакав реванш, ни номенклатури из Милошевићевог, ни из било ког другог периода. Лустрацијом се нити враћа за исто, нити се њоме враћа истим. У принципу она није чистка. Као што је познато у фашистичким, стаљинистичким, Брозовим, Милошевићевим и сл. чисткама после пада претходног режима уклањани су са јавних и других функција они који су припадали ранијем режиму, одређеној партији, идеологији и сл., и то самом чињеницом што су им припадали. Лустрација не погађа некога зато што је припадао ранијој номенклатури, партији, идеологији, већ погађа сваког кандидата за јавну функцију ако је и зато што је кршио људска права.

Наравно, то не значи да у примени овог закона неће бити злоупотреба, елемената реваншизма и чистки. Штавише, у недостатку поменутих друштвених предуслова за лустрацију, одређене злоупотребе су већ присутне. Након две године потпуног пређуткивања олако обећаних захтева за лустрацијом и игнорисања предлога ГСС из јуна 2002, као и Модела закона ЦУПС-а (који урађен пре три месеца и о којем медији нису написали ни слова), свима су наједном уста пуна лустрације од тренутка када су посланици ДС предложила Скупштини Војводине да покрене иницијативу за доношење закона о лустрацији. Очигледно је на делу „бацање прашине у очи", маркетиншко прикупљање политичких поена којим се обесмишљава сама идеја лустрације.

Шта ће се десити уколико затаји нека од карика у том лустрационом ланцу? Постоји ли опасност да се у том случају „прочишћавање" друштва претвори у одмазду власти над неистомишљеницима? Да ли је страх основан?

Лустрација није морална санкција и она сем имена нема ништа заједничко са својом античком именењакињом, када је означавала ритуално чишћење од грехова. У нашем моделу закона лустрација је правно дисквалификовање оних који су кршили људска права, а не казна ради тога да такви окају грехе. Она је мера правне а не моралне одговорности кршилаца људских права. Додуше, ефекат морално-политичког „прочишћења" постоји, али код жртава тиме што починиоце именује, дисквалификује и спречава да врше јавне функције.

Кад је о страху реч бојим се да се код нас лустрација у крајњем исходу не претвори у карикатуру – мухоловку окачену о лустер којом се хватају муве, комарци и мушице, али никако не бумбари, пауци, осе и остале крупне штеточине.

Према идеји, законом о лустрацији била би обухваћена сва изабрана и постављена лица која су се огрешила о поштовање људских права, а примењивао би се за сва дела почињена након 23. марта 1976. Да ли је рационалније било везивање почетка лустрације за доношење Устава Србије 1990.

године када је и настао механизам који би законом требало демонтирати?

Око временског важења овог заклона било је пуно дилема и предлога. Као почетни датум за период провере кандидата у погледу кршења људских права предлаган је почетак грађанског рата 6. априла 1941, или 13. мај 1944, када је основана Удба, претеча Службе државне безбедности. Било је предлога да се тај датум веже за победу Милошевићеве фракције на Осмој седници СК Србије септембра 1987, или пак за доношење Устава Републике Србије 1990. којим је етабliран Милошевићев ауторитарни режим. Први предлог нисмо прихватили из простог разлога, јер они који су тада кршили људска права данас нису живи, или су у дубокој старости, далеко од јавних функција. Определили смо се за 23. март 1976, као датум када је Међународни пакт о грађанским и политичким правима постао део унутрашњег правног поретка.

Лустрација се везује само за кршење људских права. Међутим, коришћење само тог појма сужава примену закона, пошто се неки случајеви добро познати јавности не могу сврстати под тај појам.

Доиста, са становишта савладавања зла ауторитарне прошлости лустрација представља тек врх леденог брега. Испод површине, у мрачним лагунима *politice arcane* (тајне политике) зјапе болни проблеми: отварања досијеа Службе државне безбедности, одговорности правосудних и других функционера за кршење људских права, рехабилитације, денационализације и сл. Критичко преиспитивање и савладавање зла ауторитарне прошлости у области културе уопште се не помиње. На кључним местима у науци, медијима и култури остали су или исти људи или њихови ученици и следбеници. Нико није спреман да повуче радикалнији корак.

Отуда је крајње време да се скину митски велови са образине ауторитарне прошлости, да се објасни зашто се ништа није изменило у полувековној доминацији ратничких похода на аутентичне и аутономне ауторе и институције културе у Србији. Истовремено, необично је важно стргнути маске са лица бројних интелектуалних посленика, дојучерашњих „врлих ратника на идејном фронту" који су се истицали у гушењу аутономије стваралаштва и стваралачких слобода, а који данас важе као људи демократске оријентације и борци за људска права. На страницама њихових (не)дела остали су дубоки трагови, печат „оловних", „мрачних", „вунених" и „смутних" времена, горко сведочанство да је сваки човек који је желео постати значајно име, морао пристати на неки вид сарадње са ауторитарним режимом, на улогу интелектуалних вазала и кетмана.

НИЈЕДАН СУДИЈА „НИЈЕ КРИВ"

Да ли ће овим законом на нов начин бити отворено питање дисидентства и тзв. дисидената у Србији?

Критичко и аргументовано преиспитивање зла ауторне прошлости значило би, између осталог и исписивање оптужнице, не само против сатрапских режима, већ и против интелектуалног вазалства, менталитета подаништва и самообмањивања, против морала лицемерја и хипокризије научника, уметника и др. „културних радника". У том смислу би се, коначно, на сериозан начин поставила тема о „лажним дисидентима" у Србији, који су били и остали на платном списку државе, а сем неколико изузетака, нико није отишао на робију или изгубио посао. Штавише, они су имали натпросечан стандард, радна места, били су академици, а тобож су били у конфликту са режимом. На посредан начин су спречавали појаву правих дисидената, правих политичких противника, јер су били веома моћна група, солидно утемељена у појединим структурама власти.

Шта са судијама који су учествовали у крађи гласова у време одржавања локалних избора 1996. године, неке судије су пресуђивале у монтираним процесима или кажњавали по злогласном Закону о информисању... Да ли се као решење може понудити неки шири појам људске правде?

У Србији никада нису били обезбеђени услови за независно судство. Пошто је у другој фази Милошевићеве владавине престао сваки труд да се безакоње макар представи као функционисање правне државе, то је, између осталог, и кршење закона од стране судија попримило дотада незабележене размере (судске изборне крађе, корупција и тд.).

У Милошевићевом режиму судска власт се често сводила на испоставу политичке моћи, тако да су судије долазиле у позицију да прекораче право, да крше закон. Типичан пример за то су биле изборне крађе које су, заправо, биле *судске* изборне крађе. Њих су спроводиле судије. На тај начин правосуђе је коришћено за елиминацију политичких противника. Поједине судије су издале идеју правосуђа, јер су се јављали као војници дневне политике у судници. Био је то један од највећих професионалних и моралних падова судија и судства у историји српског правосуђа.

Међутим, одговорност судија за почињена кршења закона пре октобра 2000. године није после тога у Србији дошла на дневни ред. До сада је посве изостао и сам кривичноправни прогон судија и других судских функционера због кршења закона. Члан 243 КЗ Србије и члан 118 КЗ СРЈ предвиђају кривично дело – кршење закона од стране судија, тако да нема никаквих препрека да се та норма примени, да се приведу одговорности оне судије које су из политичких мотива кршиле закон. Од слома ауторитарног режима у Србији октобра 2000. године до данас ниједан судија није изложен никаквом виду правне одговорности.

Из тих разлога нова власт је морала одлучно да реагује на кршење закона од стране судија да се то не би поновило. Дакле, неопходно је афирмисати свест о потреби и облицима правног савладавања прошлости у правосуђу, без чега неће бити ни поверења у нову власт. Неодговорност судија и тужиоца за кршење закона нема никакво оправдање у оквиру логике правне државе (принцип легалитета), нити постоје ванправни разлози да се оправда садашње стање амнестије de facto без амнестије de iure.

Да ли би било боље да је направљен компромис између „тврђег", чешког модела, „меког" мађарског модела и денацификације која се јавља у Немачкој после Другог светског рата уз могућност рехабилитације?

Такав компромис није могућ из суштинских разлога. Родно место лустрације није у Немачкој, Италији и Јапану, те њу не треба везивати за доба денацификације, односно дефашизације. Савремена лустрација се јавља у Источној Европи деведесетих година двадесетог века после пропасти европских реалсоцијалистичких режима. Наиме, у тим земљама се поставило питање одговорности вршилаца високих функција који су злоупотребили моћ или се некажњено огрешили о закон док су били у позицији моћи. Нове власти су донеле законе о лустрацији, којима се оваквим кадровима забрањује вршење јавних и руководећих функција за пет или више година. Лустрација је спроведена са мањим или већим успехом у Чешкој, Пољској, Мађарској, Бугарској, Румунији, Летонији. Од бивших југословенских република лустрацијом се бавила једино Словенија (забрана реизбора судија због учешћа у процесима у којима је било кршења људских права).

У изради модела закона о лустрацији имали смо у виду законе о лустраији у посткомунистичким земљама. Определили смо се, не за модел „тврде" лустрације садржан у чешком закону о лустрацији од 1991, него за модел „меке" који је прихваћен у мађарском закону од 1994, и чији се лустрациони поступак у теорији сматра најбољим.

СПОРАЗУМ СА РЕЖИМОМ

Да ли смо можда закаснили са овим законом? Да ли је закон требало раније да се донесе како би се спречиле злоупотребе од стране садашње власти?

Главни возови лустрације у Србији су одавно прошли. После две и по године од свргавања Милошевићевог режима, иницијатива ДС и захтев ГСС да се закон о лустрацији уврсти у дневни ред републичке Скупштине по хитном поступку, представља својеврсни цинизам и хипокризију. То је још један израз противречне и конфузне владавине ДОС-а, који одбија да се суочи са злом претходних режима, са ратним злочинима, вештим прелетачима, кршењем људских права и свеколиким неправдама. Након Милошевићевог одласка могли смо до миле воље да се лустрирамо, да се кривичној, финансијској, прекршајној, политичкој и др. одговорности приведу сви они који су кршили законе. Воље није било, а ни правде.

Да је раније донет закон о лустрацији, заједно са законом о отварању досијеа СДБ, денационализацији и сл. извесно је да би се спречиле злоупотрбе садашње власти, али би тиме многи њени припадници одсекли грану на којој седе.

У јавности се много говори о дугу садашњег режима према неким људима из бивше власти, да ли ће то можда успорити примену тог закона у пракси?

То је био један од разлога недоношења закона о отварању досијеа СДБ, о лустрацији, рехабилитацији и извесно је да ће отежати примену ових закона ако уопште буду донети. Зато се ова запостављена питања морају изнети на светло дана. Јер, као што је познато, вампири не воле сунце. Они од политике као јавне ствари (*res publice*) беже као ђаво од крста, у мрачне лагуме *politice arcane* и у њима обављају своје прљаве радове. Та питања је неопходно сагледавати у контексту заштите људских права. Међутим, данас се за та права боре они који су их највише кршили, бивши лакеји и бенефицијари ауторитарних режима који су успели да оперу своје биографије и прогласе се авангардом демократије. Они који су били од њих прогањани поново су на маргини и немилости. Новим властима ни на памет не пада да рехабилитују људе које су претходни ауторитарни режими прогонили. Напротив, постигли су споразум са бившим режимом о ненападању.

У том смислу доношење и успешна примена сета тзв. лустрационих закона значило би својеврсну оптужницу и раскид са тоталитарномполитичком праксом бивших сатрапских режима и њихових данашњих рецидива, који су својеврсна потврда како је зло било (и остало) одомаћено и свеприсутно. ■

ОМЛАДИНА БИ ДА БЕЖИ, АЛИ...

Пудлице које чувају добермани

Према најновијим истраживањима, сваки други становник Србије између 16 и 25 година никада није изашао из земље, али је занимање „туристички водич" друго по популарности. Више од половине младих грађана Србије никада није видело море иако је морска обала удаљена само неколико стотина километара и још увек је у истој држави. Та бројка се, иначе, поклапа са бројем оних који у трећој деценији живота не умеју да пливају...

Милица ЂОРЂЕВИЋ

СРБИЈА ЈЕ ПОСТАЛА ЗЕМЉА алармантног једноумља: чак 94 одсто младих становника жели да се бави „неким добро плаћеним послом", који ће им обезбедити „потпуну материјалну сигурност", „богат и удобан живот", али им је последње на памети да постану универзитетски професори, државни службеници или лекари. Занимања која би њиховим родитељима служила на част, данас су три последња на листи жеља, јер привлаче само 11 одсто испитаних. Од њих се ни данас, баш као ни пре десет година, не може летовати на мору, ни зимовати на планини осим уколико савезни министар полиције који тврди супротно не покаже како се са платом која је слична професорској зимује на Копаонику, где дан кошта колико та једна плата. Огромна већина младих ипак не би у министре, него би се најрадије посветила бизнису. Међутим, не може да именује макар једног пословног човека у Србији на кога ће се угледати. Домаће „бизнисмене" немогуће је видети у привредним делегацијама, на свечаним отварањима предузећа или у магазинима који се баве животом успешних, али су зато напунили црне хронике, где се појављују као жртве атентатора и отмичара, или као главне фигуре у привредно-политичким аферама. Природа овдашње „пословности" итекако се наслућује међу омладином, која је узоре потражила на сигурнијем месту, међу ликовима из естраде и спорта. Који су у последњих 12 година постали и једини делатници са радном визом у иностранству.

Деведесете су Србији донеле неколико „шампионских" титула: четири рата у једној деценији, највећу инфлацију у развијеном свету и Европи након Другог светског рата, живот у три државе, напад најмоћније војне силе са подршком сложнијом него за напад на Ирак... Тако интензивна, турбулентна времена нису могла дуго да трају, али је и проценат младих који су желели да побегну био сасвим очекиван и нормалан: свако двоје од троје. Да је било другачије, Милошевићева Србија била би земља фанатика, мазохиста и идиота.

Међутим, велика бежанија спрема се и у Ђинђићевој Србији. На основу истраживања Центра за проучавање алтернатива око 70 одсто људи, махом образованих и у напону снаге, одмах би напустило земљу. Према другим сегментима истог истраживања, тих људи има много више, јер је, одговарајући на питање зашто одлазе из Србије, само 17,7 одсто „узорка" одговорило да неће ићи никуда. Истраживачи потврђују да су до сличног процента дошли и пре десет година, само што су тада главни разлози за бежање били гола егзистенција и политика. Гориво за емиграцију данас не изгледа тако снажно, и иде овим редом: жеља за бољим стандардом, перспективом, сигурним животом, школовањем, послом. Због тога су деведесете службено закључене као „најгоре године нашег живота", а са олакшањем је утврђено и да данашњу омладину политика уопште не занима: само четири одсто има чланску карту неке странке, а занемарљив је и проценат оних који политику наводе као разлог за одлазак из Србије.

НЕЗАВИСНИ ЛИЦЕМЕРИ

Ови подаци би могли да умире само ригидне типове који би од Србије радо направили земљу питомих пензионера. Њима ће политичко мишљење лако наместити шпоретима и машинама за веш на дванаест рата, бескаматним кредитом од 250 евра у Националној штедионици, или могућностима отплате рачуна за струју коју ни не знају када су пре потрошили. За све остале, резултати до којих је дошла ЦПА је најстрашније вест која је јављена од 5. октобра: младост у Србији више не занима шта ради власт, јер не жели да буде ту када стигну резултати.

Најгори лицемери, групица некадашњих „независних" стручњака опште праксе која је једва дочекала да постане кадар новог режима, може да закључи како су „најгоре године у Србији прошле". Остаје отворено питање, за кога су прошле, јер је истраживање о стасалој омладини само овлаш дотакло судбину „старе" омладине, која је током деведесетих ушла у групу од 16 до 25 година. Њихова генерација се интерно назива жртвованом, а у јавним истраживањима гурају их у „феномен продужене младости". Реч је о све бројнијој социјалној групи која и у „касним средњим годинама" остаје да живи са родитељима. Многи немају ни своју собу, а квалитет живота не мења им се чак уколико се нађу међу ретким срећницима, који су у налету грамзиве отимачине зване „приватизација" добили обећање да ће задржати посао још коју годину. Поменути „феномен" је, заправо, један од најтежих друштвених проблема у земљи који траје деценијама, или бар од када су у пропалим предузећима покрадени тзв. фондови за заједничку потрошњу, из којих су се кредитирали станови за запослене. Тај непостојећи новац данас помињу странке на власти, али само кад крену у лов на гласаче. Тако је наводну борбу за повратак тих фондова покренула странка оног истог министра полиције кога прошле године полицајци умало нису линчовали јер им те фондове није признавао. Министар је уредио да 500 полицајаца добију државне станове, али тек пошто је на снагу ступио нови закон, према коме се ти станови откупљују као да се купују преко огласа, по тржишним ценама, и без икаквог обзира на новац који су полицајци годинама уплаћивали у стамбене фондове. Зато није претерао један „субјект" из групе „Продужена младост" када је након истраживања ЦПА љутито захтевао да му се сопствена младост крсти правим именом, у – уништену: „Кад бих знао да живот са родитељима продужује младост, живео бих са својима до сто педесете, можда и дуже!".

ДА ИХ НЕ ИЗБРИШУ

Репрезентативни примерци те групе могли су да се виде прошле године на колективном венчању које је организовала београдска скупштина: младенци у изнајмљеним тоалетама и са прекореним лицима, као да оном нису тренули бар пет година, сви до једног у средњој или касној четвртој деценији живота, када ће чекати и прво дете, ако га дочекају. Већина ће наставити да живи код нечијих родитеља, јер је због пренадуваних трошкова живота престало да важи правило да један супружник ради за храну, други за стан. „Да би и даље тако било, држава би морала да дозволи полигамне бракове", коментарисао је један младожења годину дана касније. Његова жена је бивши туристички водич, која се током деведесетих запослила у Робним кућама „Београд". Остала је без посла када је фирма отишла под стечај, и за њу нема места у приватним фирмама које су закупиле пословни простор. Не може да тражи нови посао јер је рођење детета „одлагала" све до 39 године, али може њен муж, који је недавно отпуштен из предузећа „Јанко Лисјак" као вишак. Он ће, каже, негде да „добермanише", што је популарни израз за ноћне чуваре предузећа, складишта и градилишта, занимање које у Србији тек чека права шанса. Када на снагу ступи нови Закон о запошљавању, људски „добермани" сматраће се неком врстом академика међу радним народом, јер ће све већи број незапослених имати прилику да бира између само две опције. Ако не жеље да буду брисани из свих могућих евиденција, мораће да пристану на одлуку Владе, тј. ресорног министра, да од Србије направе радне кампове, у којима ће сви радити све што им се понуди, без обзира на струку или степен образовања. Дотле ће појава, да микробиолог чисти око Пашићевог трга за десетак хиљада динара месечно, престати да буде вест дана. Могуће је и да ће се неки историчар уметности или економиста

прихватити да заврши луксузну кућу министра за рад, који је недавно тврдио да је зида од уштеђевине, и то за мајку, док се неинтелигентно заклињао да живи подстанарски, у центру Београда.

БЕЗ ИКАКВИХ ЕМОЦИЈА

Овај министар је битан и зато што представља нарочито достигнуће тзв. експертске владе, пошто се ни социјалисти нису сетили да радничку класу у Србији заступа бивши шлосер. У свему осталом, политика постављења и запошљавања у Ђинђићевој Србији опасно мирише на ону из времена Слободана Милошевића. Тада је, половином деведесетих, инжењер електротехнике, који је студије завршио са „просеком једанаест", како су говорили његови професори, једва примљен у Институту „Михајло Пупин", и то преко омладинске задруге. Инжењер је у поверењу говорио да би тамо радио и бесплатно, само да би могао да проучава рачунарски центар, тада најбољи у Југославији. За праву плату се верао по крововима и намештао антене. Иако је стално говорио да му не пада на памет да оде из земље, више није могао да издржи да се крије од војне мобилизације, па је тражио и добио визу за Канаду, само пет дана пред почетак бомбардовања 1999. године. Почео је као техничар у компанији у Торонту, а данас, четири године касније, има сопствену фирму, малу али жилаву, од које може да издржава породицу. Возачку дозволу има још од краја осамдесетих, али је прва кола купио тек у Канади. Прошлог лета је мајци послао новац да купи клима-уређај и израчунао да би за то у данашњој Србији морао да ради бар четири месеца, под условом да ништа не једе и да нигде не станује. Правница из Београда је одмах по завршетку студија отишла у Италију, јер јој се више исплатило да негује туђу децу и стоји за шанком у бару. Тамо је већ десет година, а данас ради као службеница у италијанском огранку „Водафона". Диплома Правног факултета јој није призната, али и са платом и послом средње школе успева да отплаћује кредит за стан у Болоњи, чак и да проводи „ферагосто" у егзотичним афричким земљама. Два пута је посетила другарицу у Чикагу, која је крајем 1999. године успела да добије визу после две године мољакања у Америчкој амбасади, како би се придружила будућем мужу. Он је у Србији радио као машински инжењер за мање од сто марака у „Гоши", док је као носач на чикашком аеродрому од почетка зарађивао десет пута више. У међувремену је положио диференцијалне испите и успео да нађе посао у струци. Његова жена тврди да ће се вратити у Србију за петшест година, „само док деца порасту за школу". Његов колега из Торонта о томе ни не размишља, док правница из Италије најлакше лечи тугу за породицом и пријатељима, по неколико пута годишње, и каже да јој је то довољно.

У постоктобарској акцији прикупљања српских експерата из белог света до ових људи нису стизали позиви савезних и републичких инстанци. На њих су се махом одазивали они који нису делили агонију овдашњег живља током деведесетих, па им је било лако да дођу и кажу како су „ликвидирали без икаквих емоција" (банке, предузећа). Занимљиво је да су сви наводни повратници дошли заиста школовани у иностранству, али са различитим квалитетима тих диплома, од Импиријал колеџа у Лондону преко почасног предавача на Харварду до полазника вечерњих школа за бизнис. Такође је упадљиво да су нагрнули искључиво они из разних менаџерско-економских струка а многи су запослења и високе државне положаје добијали – преко интернета. Многе биографије које су слали биле су већ на први поглед „набилдоване" непостојећим светским успесима (знате ли да је и рок певачица Слађана Милошевић једно време радила као брокер у Вол стриту, али се ипак није пријавила у НБЈ), а које стручњаци из Г 17 Плус нису ни стигли да провере. Њихови штићеници данас ни не крију да им посао у Србији служи само као транзит ка иностраним консултантским и брокерским фирмама, у које ће се вратити са уносним биографијама функционера у првој влади после Милошевића.

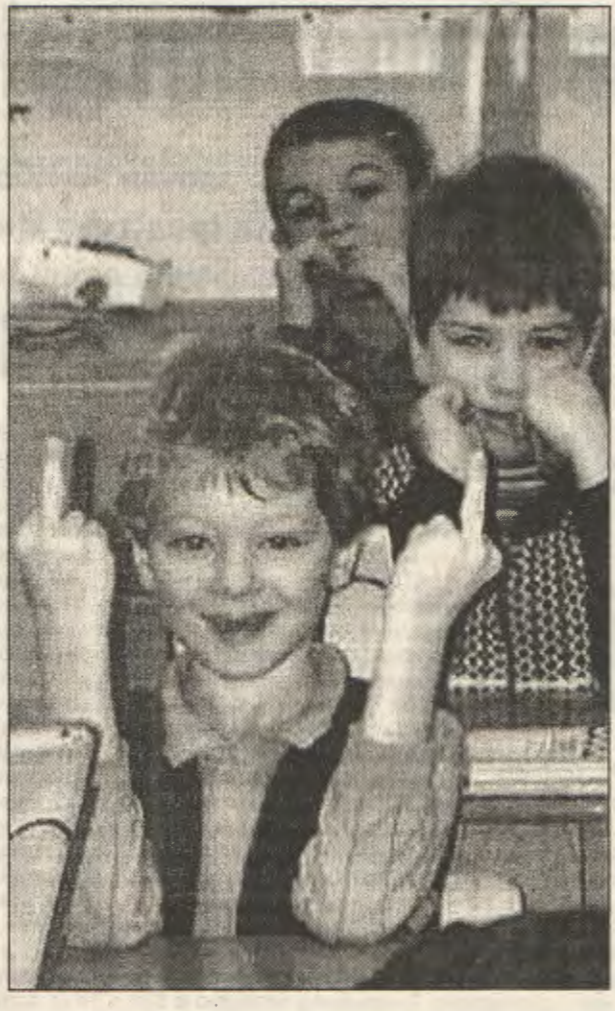

ВРЕМЕ ЗА БЛИНДИРАНЕ

Иако се овим нашим повратничким мозговима замера да се наредби ММФ-а и Светске банке држе ко пијан плота само зато што не знају ништа боље, и они ће бити бољи од менаџерског кадра који данас стасава у Србији. Радно тело које припрема нови Закон о универзитету већ је напустио један члан, професор Правног факултета, оптужујући своје колеге и министра просвете да у Србији спремају модел образовања какав већ постоји у Румунији, земљи неуспешне транзиције, где су државни факултети деградирани у корист око 130 приватних. Приватни „универзитети" у Србији до сада су већ привукли значајан број угледних професора, али и бројне потомке тзв. контроверзних бизнисмена, која за три до пет хиљада евра по години школовања на испитима могу да падну само са столице. Пре нешто више од две године заташкан је случај једног младог савезног министра када се открило да је на Универзитету „Браћа Карић" (иначе у власништву духовног оца његове политичке партије) за мање од једног месеца положио седамнаест испита. Од тога је пет положио у само једном дану, што не успева ни најбољим студентима државних факултета, а све то да би што пре добио диплому високе школе без које није било могуће да га поставе за министра. За омладинце из бољих станака, такође потенцијалне емигранте, диплома није ни била потребна. У Ђинђићевој Србији постало је могуће да шеф посланичког клуба ДОС-а пре тридесете и без иједног дана радног стажа постане један од петорице најмоћнијих политичара, коме се даје да провоза блиндирани „ауди" МУП-а Србије, а да се нико не љути чак и ако га понекад слупа.

Да ли је све ово убедило омладину у Србији да је најбоље отићи у политику? На срећу, нипошто. За политичаре се опредељило само 6 одсто анкетираних. Остали су се отворено гадили такве работе у пропитивању пред ТВ камерама, и дословно одговарали: „Не могу да замислим да на телевизији говорим оно што не мислим", или, још отвореније: „Нећу, бре, да лажем људе!".

ВЕЧИТА ДЕЦА

Када је истраживање ЦПА објављено, реаговало је само Министарство просвете, спорта и омладине, које је иначе и један од финансијера истраживања. Овом министарству је пало у задатак да среди ствар („активније укључи" омладину „у све друштвене структуре и активности"), што отприлике има ефекат гашења шумског пожара дечијим пиштољем на воду. Странка која данас, практично, поседује Србију била је тих дана забављена узајамним оцењивањем својих истакнутих чланова, што се претворило у параду полтронства које није мимоишло ни ТВ камере. Ироније ли, најбоље је оцењен рад министарке за социјална питања, која је задужена управо за онај социјални слој одакле се регрутују најбољи кандидати за емиграцију. То не би требало много да радује уколико се зна да у Демократској странци не пресуђује нарочита стручност у послу, него способност да се што дуже плива на функцији употребом кланова и дворских сплетки, што њихов шеф отворено и јавно подстиче: „Коме је до морала, нек иде у цркву". С обзиром да од 70 одсто оних који желе да побегну из земље само десетак посто то и оствари, број незадовољних у Србији је заправо последњи знак за узбуну. Уколико им се не укаже некаква нада, слична оној која је тињала за време Милошевића, држава ће, како ствари сада стоје, и њима преписати „еликсир младости". Тужној судбини вечите деце која још пре четрдесете живе од пензије (својих родитеља) можда ће умаћи само они који заиста оду, или они који су на време укопчали да се у Србији још дуго неће живети нормално на основу образовања, стучности и жеље за радом, него искључиво на основу карактера. ■

ПОВОДОМ ТВРДЊИ БРАНИЛАЦА ОКРИВЉЕНИХ ЗА ЗЛОЧИН НА ИБАРСКОЈ МАГИСТРАЛИ

Докази су бројни, поуздани, емпиријски проверљиви и вишеструко потврђени

Након објављивања пресуде окривљеним за злочин на Ибарској магистрали чуло се хорско и унисоно, јавно, преко свих средстава информисања изношење тврдњи бранилаца све четворице окривљених да ни за једног окривљеног нема ниједног доказа за извршење дела за која су оптужени, тројица осуђени а Милан Радоњић ослобођен, што је неторна и чиста лаж.

Драгољуб ТОДОРОВИЋ

У систему доказивања у нашем кривично-процесном праву докази се не вреднују по квантитету већ по квалитету. У хијерархији доказа много више је на цени материјални доказ иако је један једини, него читав низ посредних доказа. Међутим, у предмету оптужених за злочин на Ибарској магистрали бројни су и има много квалитетних материјалних доказа, затим доказа прибављених вештачењем, онда доказа у виду исказа непристрасних сведока, очевидаца, сведока чији су искази потврђени материјалним доказима, вештачењима и исказима сведока који су до истих сазнања дошли из различитих извора. Такође има велики број доказа који су емпиријски проверљиви, тако да се може рећи да за сваког од четири окривљена постоји читав низ доказа, а само један је довољан за утврђивање истине о злочину на Ибарској магистрали и доношење осуђујуће пресуде. У наставку овог текста изложићемо само најважније доказе за сваког од четворице окривљених:

НЕНАД ИЛИЋ:

1. Признао на испитивању пред истражним судијом 24. фебруара 2001. године, са низом упечатљивих детаља које може да зна само неко ко је учествовао у догађају. Испитивању је присуствовао његов изабрани бранилац Слободан Миливојевић.

2. После скоро шест месеци, 14. августа 2001. године, Илић је поновио признање у целини и без измена.

3. Детаљ из признања о неуспелом покушају атентата на Вука Драшковића, у септембру 1999. године, на путу од аеродрома Сурчин до Београда, потпуно се уклапа у погледу времена, места и начина извршења са изјавом Вука Драшковића. О томе га нико није могао инструисати, јер о томе, сем учесника, нико ништа не зна.

4. Илић је у свом признању навео да су он са камионом-убицом и Бујошевић са комбијем изашли на Ибарску магистралу у раним јутарњим сатима 3. октобра 1999. године, да је он седео у комбију са Бујошевићем, а да је камион-убица цело пре подне био паркиран и стајао без возача на проширењима коловоза поред магистрале. То су потврдиле камионџије које су тог преподнева Ибарском магистралом превозили шљунак за Месну заједницу Чибутковица.

5. У исказу пред истражним судијом Илић наводи да му је непосредно пред судар возач „аудија", у коме је био Вук Драшковић, аблендовао. Ту чињеницу потврдио је Вук Драшковић. Сем њих двојице то нико други није могао знати и није могао у том смислу поучити Илића.

6. Опис преласка камиона-убице на леву страну непосредно пре злочина, који је дао Илић у свом признању, у потпуности одговара опису који су дали вештаци саобраћајне струке након прегледа комплетног материјала и фотодокументације.

7. Окривљени Ненад Бујошевић је у шестомесечној истрази пред Окружним судом у Београду три пута испитан од стране истражног судије и сва три пута потврдио да је возач камиона-убице био Ненад Илић.

8. Начелник Центра у Липовици, Јединице за специјалне операције (ЈСО), Александар Никић, рекао је припаднику специјалне јединице *Поскок*, Љубиши Милановићу, који је истраживао злочин на Ибарској магистрали, да је Ненад Илић, са надимком Главоња, непосредно пре злочина возио камион-убицу, који је био натоварен песком, по кругу Центра у Липовици и изван Центра у сврху обучавања. О томе је Милановић сачинио службену белешку о чијем садржају је сведочио пред Окружним судом.

9. Припадник ЈСО из Центра у Липовици, Недељко Галовић, у свом исказу пред судом, тврди да се међу припадницима Центра у Липовици причало да је камион-убицу 3. октобра 1999. године на Ибарској магистрали возио Ненад Илић Главоња. О томе је Галовић разговарао са својим колегама Лазаром Ковачевићем и Милорадом Будимиром.

10. У свом исказу на главном претресу, датом 11. октобра 2001. године, Илић је порекао признања из истражног поступка наводећи да му је један њему апсолутно непознат човек, у просторијама Ресора државне безбедности на Бањици дао задатак да призна учешће у злочину на Ибарској магистрали и да о томе никоме не прича. То је потпуно невероватна прича јер по њој неко ко има жену и децу, као што има Илић, треба да оде у затвор, призна четвороструко убиство и то по налогу човека кога уопште не познаје и да, при том, никоме, па ни свом команданту, који га вози на саслушање код истражног судије, ништа не прича о том задатку.

11. Тај непознати наредбодавац, по Илићевој причи са главног претреса, предао је Илићу и Бујошевићу материјал у виду скрипте у коме је садржано признање које они морају да науче напамет и изложе иследнику. Међутим, иследник, човек који им је узео изјаву, Владимир Ђурица, такође припадник ЈСО, у свом исказу пред судом истиче да није ништа необично приметио у њиховом признању које је иначе снимљено видео камером.

12. Разлози које је навео непознати човек, који је издао наређење Илићу и Бујошевићу да признају злочин, објашњавајући

због чега на себе треба да приме извршење тешког злочина и да оду у затвор такође су у сферама фантастичног. Наиме, то признање је требало дати да би се Милошевићу судило у земљи а не у Хагу, да би стигле донације из света, да не би дошло до социјалних немира и да би сачували углед ЈСО. Иако су ти разлози потпуно несувисли, дневнополитички и могло би се рећи банални, поготово када се упореде са оптужбом за вишеструко убиство и одласком у затвор, треба навести да је Илић своје признање поновио и у августу 2001. године када је Милошевић већ изручен Хагу, када су донације из света увелико пристизале, када није било говора о социјалним немирима. Посебно треба навести да ако неко као припадник неке јединице призна четвороструко убиство тиме наноси штету јединици, а никако, никада и ни под којим условима не може признањем убиства и одласком у затвор чувати углед јединице.

13. Ненад Илић се након осам месеци од признања извршења дела и од хапшења позвао на алиби истичући да је заједно са мајком и супругом у време кад се догодио злочин на Ибарској магистрали био на слави код свог тече Јована Тимотијевића у Крагујевцу, у насељу Аеродром. Тај алиби се не може прихватити пре свега што га потврђују најближи сродници, а затим, још важније, што није ни животно ни логички могуће да Илићева мајка и супруга знају да је он у затвору пуних осам месеци због оптужбе да је извршио злочин на Ибарској магистрали, а такође знају да је он у то време заједно са њима био у Крагујевцу на слави, а да не реагују. Дакле, пуних осам месеци оне ћуте, никоме не пријављују и никога не обавештавају да њихов син и муж потпуно невин чами у затвору пошто је у време злочина заједно са њима био на слави у Крагујевцу. То једноставно није могуће.

НЕНАД БУЈОШЕВИЋ:

1. У потпуности, детаљно, документовано и са подацима који су потврђени другим доказима, признао своје учешће у злочину у првом исказу пред истражним судијом 24. фебруара 2001. године.

2. После два месеца, 30. априла 2001. године, Бујошевић у потпуности остаје код свих навода из првог исказа, чак га продубљује, ближе објашњава и прецизира.

3. Тридесетог априла 2001. године обављено је суочење између Бујошевића и Радомира Марковића у коме је Бујошевић енергично, без икакве дилеме и са великом упорношћу, уз навођење низа детаља, тврдио да га је Марковић ангажовао за учешће у злочину и да му је он дао налог да крене непосредно пре злочина.

4. Скоро шест месеци после првог исказа, Бујошевић је, 14. августа 2001. године, по трећи пут испитан пред истражним судијом и у свему остао при одбрани изнетој 24. фебруара 2001. године.

5. Признање Бујошевића, у својим исказима у истрази, два пута потврђује Ненад Илић.

6. Ненад Илић је изјавио да је у раним јутарњим сатима он изашао на Ибарску магистралу возећи камион-убицу, а са њим је ишао Бујошевић који је возио комби. Негде у реону Лазаревца паркирали су возила на проширењу крај пута а он је прешао у комби код Бујошевића, тако да је у преподневним сатима, камион-убица увек био паркиран поред магистрале и без возача.

7. Саобраћајни полицајци Светозар Новаковић и Мирослав Љубић су приликом покушаја да, због неисправних таблица, зауставе и искључе из саобраћаја камион-убицу пре злочина приметили су да се, такође, са неисправним таблицама, иза камиона-убице креће комби.

8. Више камиониија који су 3. октобра 1999. године у преподневним сатима превозили шодер Ибарском магистралом за Месну заједницу Чибутковица потврдили су да су у неколико наврата видели камион-убицу да стоји паркиран поред магистрале и то без возача.

9. Припадник ЈСО, Ненад Синобад, саслушан пред судом као сведок, изјавио је да га је уочи злочина на Ибарској магистрали позвао телефоном Ненад Бујошевић и да му је наредио да пребаци камион-убицу у шумицу поред Института за безбедност на Бањици, да у камиону остави кључеве, што је Синобад и урадио. Ненад Илић је у истрази изјавио да је он камион-убицу пре одласка на Ибарску магистралу 3. октобра 1999. године преузео из шумарка поред Института за безбедност и да су кључеви били у камиону.

10. Објашњење које је Ненад Бујошевић дао приликом промене исказа на главном претресу 11. октобра 2001. године, због чега је исказ променио и алиби који је истакао, исто је као у случају Илића неуверљиво, несувисло и нелогично. Илићу су алиби потврдили најближи сродници, а Бујошевићу другови из Јединице који су наводно 3. октобра славили рођендан који су двојица њихових другова имали 30. септембра. Иако је Бујошевић био у затвору оптужен за злочин на Ибарској магистрали нико од његових другова који су на суду сведочили да је у време злочина Бујошевић са њима био по кафићима у Новом Саду није то јавно рекао, није пријавио полицији, надлежнима у ЈСО, Бујошевићевој родбини, нити било ком другом. То је невероватно, апсурдно и потпуно немогуће.

РАДОМИР МАРКОВИЋ:

1. Окривљени Ненад Бујошевић је у своје три изјаве у току шестомесечног трајања истражног поступка детаљно испричао под којим условима, када, где и на који начин му је Марковић дао налог да учествује у атентату и то прво на путу од аеродрома Сурчин до Београда а други пут на Ибарској магистрали.

2. Између окривљеног Бујошевића и Радомира Марковића обављено је суочење 30. априла 2001. године у коме је Бујошевић окренут лицем Радомиру Марковићу овоме рекао да га је он ангажовао за злочин, објаснио му на који начин га је ангажовао, на ком месту и да му је дао налог док се налазио на Ибарској магистрали да камион-убица крене према Београду. У том суочењу Марковић је рекао Бујошевићу: *„Ово нема смисла, уразуми се"*, а Бујошевић му је одговорио: *„Разуман сам"*.

3. Непосредно после злочина на Ибарској магистрали, Ресор државне безбедности Србије (РДБ) на чијем челу се налазио Радомир Марковић тражио је од Савезне управе царина (СУЦ) да се комплетна документација о камиону-убици који је 1998. године додељен РДБ-у фалсификује и у папирима назначи да је он тада 1998. године додељен Електропривреди Србије (ЕПС) – Површински коп Белаћевац. У СУЦ-у је поступљено по том налогу и комплетна документација о додели камиона-убице, септембра 1998. године, РДБ-у преправљена је тако да по новој документацији произлази да је камион-убица додељен септембра 1998. године ЕПС-у – Површински коп Белаћевац и да у моменту извршења злочина на Ибарској магистрали није био у власништву РДБ-а. Овај фалсификат је утврђен са више од десет доказа и то првенствено материјалних, затим доказа путем вештачења и саслушањем непристрасних сведока, па је поуздано утврђено да је камион-убица у моменту злочина припадао РДБ-у.

4. Такође, непосредно после злочина на Ибарској магистрали Радомир Марковић је лично од директора СУЦ-а, Михаља Кертеса, тражио да се РДБ-у додели камион „мерцедес" сличних карактеристика камиону-убици, за који је Марковић наредио да се префарба у исту зелену боју као и камион-убица и да стоји у хангару Центра у Липовици и фигурира као својеврсни камион-алиби. По Марковићевој замисли требало је тај потпуно неоштећен, а скоро исти као и камион-убица, камион „мерцедес" показивати органима полиције, суда, јавности и тиме произвести утисак да РДБ поседује камион исте марке, исте боје и сличних карактеристика као и камион-убица, али да је он све време стајао у хангару Центра у Липовици неоштећен што је очигледно видљиво и тим камионом-алибијем објаснити да камион-убица није био у власништву РДБ-а у време злочина. Међутим, комплетна та замисао Радомира Марковића је потпуно раскринкана током кривичног поступка против њега и то материјалним доказима, вештачењима, записником о увиђају и другим доказима, тако да је Марковићев ангажман у злочину на Ибарској магистрали још једном у потпуности и са најквалитетнијим могућим доказима потврђен.

5. После злочина на Ибарској магистрали Радомир Марковић је позвао начелника Управе саобраћајне полиције МУП-а Србије, генерала Драгишу Динића, и тражио од њега да оде у МУП Србије – Секретаријат у Београду и да од начелника Управе саобраћајне полиције – Секретаријата у Београду и Одељења регистрације моторних возила, узме досије за путничко возило

власништва РДБ-а које је регистровано са таблицама које је у моменту злочина носио камион-убица, као и комплетну књигу регистрација. Генерал Диниħ је из Секретаријата у Београду, преко начелника Управе за саобраћај, пуковника Видана Мијаиловића и начелника Одељења за регистрацију моторних возила, Бранке Илић, узео књигу регистра и досије за поменуто возило РДБ-а, однео их Марковићу који је досије уништио а странице из књиге на којима су биле уписане те регистарске таблице поцепао и уништио. То је саслушањем Динића, Мијаиловића и Бранке Илић поуздано утврђено, а потврђено и увидом у књигу регистрација, дописом од Одељења за регистрацију моторних возила и другим доказима.

6. Радомир Марковић је од Драгише Динића тражио да ако било ко буде тражио податке о регистарским таблицама које су нађене на лицу места и које је носио камион-убица да се одговори да те регистарске таблице нису у евиденцији. Тај лажан податак написао је два пута по налогу Драгише Динића, Видан Мијаиловић као одговор на захтев Управе криминалистичке полиције која је водила истрагу о злочину на Ибарској магистрали. Дакле, по изричитој и директној наредби Радомира Марковића дати су лажни подаци о томе да регистарске таблице пронађене на лицу места нису евидентиране (иако су оне биле евидентиране иако су припадале возилу РДБ-а) и тиме је заваравана и усмеравана у погрешном правцу истрага вођена за злочин на Ибарској магистрали.

7. У злочину на Ибарској магистрали иако се радило о недељи, дакле нерадном дану, иако се радило о чисто приватном путу Вука Драшковића на Равну гору на којој се није одржавала никаква манифестација, ангажована су била комплетна три одељења РДБ-а Србије – Центар у Београду (Треће, Седмо и Девето одељење). То се никако није могло догодити без знања Радомира Марковића који је био начелник РДБ-а Србије. Такође, Радомир Марковић је морао да зна да је то праћење атипично, да се прикупљају подаци који нису битни за уобичајено праћење, да се врши праћење Вука Драшковића на Равну гору иако то раније није био случај и слично.

8. Дана 3. октобра 1999. године када се догодио злочин Радомир Марковић је био у својој канцеларији на Бањици и то је у преподневним сатима сведоку Божовићу рекао начелник РДБ-а – Центар у Београду, Милан Радоњић, који је рекао да мора да оде код Радомира Марковића који се налази у канцеларији на Бањици. Начелник МУП-а Србије – Секретаријат у Београду, Бранко Ђурић, као сведок испитан на суду рекао је да је после удеса био на Бањици и пио кафу са Радомиром Марковићем и Миланом Радоњићем.

9. После злочина на Ибарској магистрали и у наредних неколико месеци РДБ је стално пратио Вука Драшковића, прислушкивао телефонске разговоре, снимао га и прикупљао сваки, па и најмањи, податак у вези са злочином на Ибарској магистрали. Посебно је био интересантан рад Правно-експертског тима СПО-а за утврђивање чињеница о злочину на Ибарској магистрали. Такав надзор није могао бити обављан без знања Радомира Марковића, а није било никаквог посебног разлога или сврхе за истраживање, праћење и надгледање рада Српског покрета обнове у правцу откривања злочина ако РДБ тај злочин није извршио.

МИЛАН РАДОЊИЋ:

1. Начелник Трећег одељења (унутрашњи непријатељ) РДБ-а – Центар у Београду, Радован Божовић, изјавио је пред судом да је добио задатак од Радоњића да утврди са ким ће Вук Драшковић да иде на Равну гору, кога дана и тачно време поласка.

2. Начелник Деветог одељења (физичко праћење) РДБ-а – Центар у Београду, Зоран Павић, тврди да је прву информацију о путу Вука Драшковића на Равну гору добио од Милана Радоњића.

3. Начелник РДБ-а – Центар у Ваљеву, Љубодраг Гајић, испитан као сведок пред судом, изјавио је да га је 3. октобра 1999. године ујутру звао преко мобилног телефона Милан Радоњић и питао га шта се дешава на Равној гори пошто Вук Драшковић долази тамо. Гајић је одмах на Равну гору послао свог оперативца Миодрага Цветковића из Љига, који га је известио да се на Равној гори ништа не дешава и да никог нема сем пар викендаша. Гајић је са тим Цветковићевим извештајем упознао Радоњића.

4. Радован Божовић је изјавио да Вук Драшковић приликом ранијих путовања на Равну гору није праћен од стране РДБ-а – Центар у Београду. Дакле, када је Драшковић ишао на Равну гору на митинге са сто хиљада људи, на освештавање цркве, откривање споменика и слично није праћен од стране РДБ – Центар у Београду, а предузете су невиђене мере праћења скоро комплетна три одељења (Треће, Седмо и Девето) РДБ-а – Центар у Београду у недељу, 3. октобра 1999. године, када се радило о чисто приватном путу и када је Радоњић имао информацију да се на Равној гори налази само пар викендаша.

5. Божовић је такође објаснио да у случајевима када се врши праћење, а реч је о путу ван Београда, праћење се врши само до пунктова РДБ-а – Центар у Београду, конкретно на Ибарској магистрали то значи праћење до изласка из Београда, до Липовичке шуме. Међутим, од овог правила драстично је одступљено 3. октобра 1999. године, иако се радило о нерадном дану, приватном карактеру пута, блокирана су оба путна правца за Равну гору, заменик начелника Деветог одељења и шеф смене одмах су отишли у Дивце, а праћење је организовано дуж целог пута.

6. Припадник Деветог одељења РДБ-а – Центар у Београду, Ђорђе Стеванов, изјавио је:

„Иначе сви налози Деветом одељењу долазе од Милана Радоњића који је био начелник РДБ-а – Центар у Београду".

7. Заменик начелника Трећег одељења РДБ-а – Центар у Београду, Стеван Баста, пред судом је рекао:

„Иницијативе и налоге за тајно праћење искључиво даје начелник РДБ-а – Центар у Београду".

8. Божовић је 3. октобра 1999. године четири пута био у телефонском контакту са Радоњићем поводом пута Вука Драшковића, а једном су се видели испред просторије у којој је радио Божовић када му је Радоњић рекао да мора хитно да иде код Радомира Марковића на Бањицу. После злочина Божовић је био у канцеларији Радоњића у којој он није био, већ је нашао Радоњићевог заменика Лечића.

9. Зоран Павић, начелник Деветог одељења, тврди да је више пута у вези са путем Вука Драшковића на Равну гору контактирао са Миланом Радоњићем, а о самом удесу на Ибарској магистрали обавестио је Радоњића.

10. На главном претресу је испитан у својству сведока Горан Петровић, који је након 5. октобра 2000. године постављен за начелника РДБ-а Србије. Петровић је изјавио да су мере праћења и прислушкивања према Вуку Драшковићу пред сам догађај на Ибарској магистрали и на сам дан догађаја биле атипичне и да је он тај податак изнео на конференцији за новинаре. Петровић је објаснио да се атипичност огледа у томе што се руководиоци Ресора интересују из сата у сат о праћењу објекта као и за податке којим средством се креће објект, где ко седи и распоред седења, што се све проверавало непосредно, уочи и на сам дан догађаја на Ибарској магистрали. Петровић је такође изјавио да није типично да функционери проверају извештаје по неколико пута на дан као што је радио окривљени Радоњић и други функционери РДБ-а. О активностима функционера РДБ-а сведок Петровић је сазнао на основу изјава радника који су учествовали у том случају.

11. По изјави Срђана Лазића, припадника Деветог одељења, тога 3. октобра 1999. године практично цео апарат је радио на праћењу Вука Драшковића. Шеф смене у Деветом одељењу, Ратко Љубојевић, наводи да је 3. октобра 1999. године у Деветом одељењу било запослено укупно четрдесет људи, а у акцију праћења Вука Драшковића на путу за Равну гору, иако је била недеља, чисто приватни пут, без икаквих политичких и других догађаја на Равној гори, било је укључено око тридесет пет људи.

12. Сведочењем Зорана Павића, начелника Деветог (пратећег) одељења, утврђено је да се код њих појавио проблем у којим колима се налази Вук Драшковић.

У својој изјави Павић истиче:

„... али се појавио проблем идентификације у којим колима се налази Вук Драшковић. У интервалу од десет до дванаест сати тога дана долазило је десетак возила, нека од њих су одлазила и на крају сам добио информацију од екипа да је на пут кренуо и црвени џип у коме је била Дана Драшковић. Међутим, на пут су кренула још два возила, али су оба имала тамна стакла и нисмо знали у којим колима је Вук Драшковић. Ово сам пренео помоћнику начелника Трећег одељења, а од екипа сам сазнао да се тај црвени џип одмах при поласку одвојио од друга два возила, с тим што су наше екипе наставиле праћење она два возила за која смо знали да се у једном од та два аутомобила налази Вук Драшковић".

Када се зна како је злочин на Ибарској магистрали изведен, јасно је да је основни, најважнији и кључни податак за организаторе и планере атентата у којим колима се налазио Вук Драшковић.

13. Генерал полиције Бранко Ђурић у својству сведока на суду изјавио је да га је поподне, након злочина на Ибарској магистрали, Милан Радоњић преко мобилног телефона позвао да дође на Бањицу где се налази заједно са Радомиром Марковићем. Ђурић је отишао и тамо у Марковићевој канцеларији заједно са Радоњићем и Марковићем попио кафу.

СРПСКА ОСМАТРАЧНИЦА

Милан БОЖИЋ

Да ли је Ђинђић слаб или јак и, шта то уопште значи?

Одлазак Коштунице са функције председника последње (?) Југославије и Шешеља у Хаг, требало би, по свим формално-политичким показатељима да означава тачку највећег успона на власти српског премијера.

Практично сваки значајнији Ђинђићев могући или стварни политички противник или супарник склоњен је са политичке сцене.

Штавише уклањање је обављено по свим могућим правилима из политичких уџбеника. Тако су Милошевић и Шешељ послати у Хаг али су остали на челу својих странака, што значи да су односни сегменти политике које они покривају остали и даље покривени али са странкама паралисаним околношћу да су им лидери на суђењу за – тобожње или стварне то је за ову расправу свеједно – ратне злочине. Спречено је, дакле, да се те странке трансформишу или распадну те омогуће новим снагама да заузму њихове функције или политички простор који покривају.

Трећи, по броју гласова свакако најзначајнији противник, Коштуница, отишао је са функције натраг у оно што сам – све ми се више чини да то и није виц – назвао добровољни кућни притвор. Коштуница, наиме, није политичар активистичке личне природе. Он не наступа дневно и њему је функција неопходна да би га јавност слушала или послушала. Коначно, нико у српској политичкој јавности не може да се сети ни једне, помена вредне, нетачне Коштуничине политичке тезе или процене али се, исто тако, нико ни не сећа шта је радио претходних десет година док није био председник СРЈ нити шта је урадио. Истина, његов повратак у кућни притвор из кога тек повемено излази да штогод – тачно и паметно али неупотребљиво – изјави, може бити и предност, јер се на функцији откривају његове мане и недовољна способност за повлачење одлучних потеза што је карактеристика успешних политичара на власти. Напросто, он је бољи у опозицији.

Но, могући политички ефекти нове Коштуничине позиције су ипак на дугом штапу и он је сада у позицији да замени Шешеља у функцији „сандучета за жалбе", то јест да чека да му у кутију падну гласови народа незадовољног политиком власти, економском, наравно и пре свега, али и националном која је српски народ довела на најнижу тачку националног понижења.

Ту је он чак слабији на политичкој естради од Шешеља који је био стално присутан и енергијом и жовијалношћу пленио пажњу. Истина, пошто Шешеља више нема, бар део гласова незадовољних сам од себе ће пасти у Коштуничину кутију, али до тада има да се још чека.

Ђинђић је обавио и још један значајан посао. Овог пута не што се противника већ што се супарника тиче. Посао се, заправо, „обавио сам". Наиме, неопрезним улетањем у формирање странке, свевладајућа група Г-17 је скоро нестала из српске политике. Наравно да су утиску нестајања допринели пре свега Ђинђићев монопол над медијима и постепено пресушивање фондова из иностранства којима се овај мутан пројекат финасирао. Не мали „допринос" међутим, дали су и Лабусово губљење савезне функције као и Динкићево настојање да на својој остане по сваку цену, што се већ граничи са паником и хистеријом. Уосталом, о обиму обављеног посла најбоље сведочи околност да за Г-17 чујемо све мање и мање. А, што кажу, „далеко од очију, далеко од срца".

Да ли овакав развој догађаја сведочи о премијеровој снази?

Одговор је: „И да и не!"

Зашто?

Па, напросто, иако Ђинђић у домену тактичких политичких захвата показује врхунску вештину и сналажљивост која би га сигурно сврстала у какву антологију макијавелиста, то не значи да га она може одржати на власти. Не заувек, него чак ни довољно дуго да уђе у српску политичку историју.

Тачно је, наиме, да је Ђинђић тако темељно почистио домаћу политичку сцену и да је – после првих постпетооктобарских одушевљења Коштуницом – успео и да га потисне са међународне сцене и из спољне политике Србије, да са првом може да изјави нешто што је и рекао у камеру пре неколико недеља: „Нисам ја неки идеалан премијер (или: нисмо ми нека идеална влада, заборавио сам тачно цитат), али покажите ми бољу понуду на политичкој сцени?"

Али – има увек једно „али" које „цури срећу квари" – то га не може спасти од избора.

Какви год да су и када год да се одржавају, они показују премијерову огромну непопуларност. Сама Ђинђићева странка или у некој коалицији, на локалним изборима ретко прелази 20%. На последњим изборима у Лесковцу, кандидат ДОС-а је био тек четврти. Председнички, пак, избори су показали да и најшира коалиција коју је Ђинђић створио око Лабуса не може да пређе 30% гласова.

Како је мало вероватно да Ђинђић може укинути институцију избора, јасно је да га парламентарни избори очекују.

Иако је уз помоћ Ђукановића избегао савезне парламентарне изборе српске неће моћи.

Не улазећи у то када ће они бити одржани и да ли ће Ђинђићева влада изгурати цео мандат јасно је да на изборима он или његова кишобран коалиција могу рачунати најавише на четвртину бирачког тела, па и то само ако дигну температуру каквом предизборном кризом на Космету или наглим појачавањем патриотске реторике.

Но добро, рећи ће циници. Какве то везе има? Он ни сада нема више од петине парламента па разноврсним коалицијама одржава власт.

Тачно, али садашња коалиција је састављена од комби странака које морају да слушају шефа јер им је то једини начин да остану у власти. После избора парламентарна сцена ће се укрупнити. Парламент ће чинити Ђинђићева коалиција, Коштуничина коалиција, радикали, социјалисти и СПО било да иде у некој коалицији или сам и, можда, али само можда, Г-17.

У случају да Коштуница, ми и Г-17 имамо преко пола парламента премијер је завршио своју каријеру.

Али, размотримо и најоптималнију варијанту за њега у којој те „наше" половине нема.

И у том случају премијерово место виси. Спољни фактор му може помоћи тако што ће забранити Коштуници да направи коалицију са социјалистим и радикалима и натерати га да иде са Ђинђићем. Спољни фактор може ићи и даље и захтевати за Ђинђића поново премијерско место. Ипак, то ће бити друга песма. Премијер ће имати владу са јасно подељеном владином већином која ће имати захтеве када год треба да подигне два прста.

Коначно, већ и сада он влада са фалсификованим парламентом и више је медијска халабука оно што ствара привид стабилности његове владе него његова стварна стабилност.

Дакле, чак и најгори исход – по рецимо национално-демократске снаге – своди Ђинђића на „његову меру". Колика год она била она ће бити неколико пута мања од мере коју је децембра узео цео ДОС а Ђинђић је отео себи.

Према томе, избори нису потребни само зато да би се национална кола извукла из блата него и због тога да „свака зверка покаће свој траг" односно, и пре свега, да се Ђинђић сведе на праву меру.

Иако бих волео, наравно и пре свега, да можемо да направимо владу без њега, морам да признам да бих уживао да га бар неколико недеља посматрам како са 20%, или нешто слично, подршке бирача успева да одржи самоувереност, влада земљом и „реформише".

Но, боље је да унапред спречимо такав, макар забаван, експеримент. Коначно, никада не треба заборавити, актуелни премијер Србије је безопасан на изборима. Између њих ваља га се чувати.

КОСТА НИКОЛИЋ, САРАДНИК ИНСТИТУТА ЗА САВРЕМЕНУ ИСТОРИЈУ, КОАУТОР УЏБЕНИКА ИСТОРИЈЕ ЗА СРЕДЊУ ШКОЛУ

Камелеонократи као цензори

Милица ЂОРЂЕВИЋ

Као један од аутора новог уџбеника историје за завршне разреде средње школе нашли сте се на удару бројних полемика у вези са „увођењем" равногорског покрета генерала Драгољуба Михаиловића као другог антифашистичког покрета у Србији . Шта Вас је највише погодило у тим критикама?

Неки новинари, и уопште, људи који са историјом имају везе колико ја са астрономијом, говорили су да смо великосрпски националисти и шовинисти, да негирамо антифашизам НОБ-а. Међутим, на семинару у Брауншвајгу, који је одржан у Институту „Георг Екарт", институту за педагошка истраживања, где су сви уџбеници из Србије ишли на научну расправу, проглашене су смешним оцене да је наш уџбеник приручник нове српске деснице – немачки историчари су пребацили нашим критичарима да не тумаче њима шта је нацизам, национализам или десница!

Посебну полемику изазвала су тумачења да су партизанске акције биле терористичке, сам Броз терориста. Одакле Вам такви подаци и квалификације?

То у уџбенику не пише. Пише оно што није спорно, да је Комунистичка партија Југославије двадесетих година применила револуционарни терор, да су извршили неуспешни атентат на регента Александра Карађорђевића, убивши Милорада Драшковића, министра унутрашњих дела 1921. Многима се није допало што нисмо оставили херојску слику о партизанима. Нисмо негирали њихов антифашизам, јер јесу били борци за слободу, али смо се базирали на стварима које су по последицама битније за српски народ. То је револуција коју су спроводили у Другом светском рату, не бирајући средства, и успостављање режима 44. и 45. године у Србији. Тражио сам од људи који су нападали уџбеник да ми објасне каква је била природа тог режима, који је трајао све до октобра 2000. године.

Основна претпоставка Комунистичке партије је грађански рат, обрачун са петом колоном, са буржоазијом, реакцијом. Најспорнија ствар у свему је национална политика, и шта су југословенски комунисти желели у том домену, како се њихово деловање одразило на распад СФРЈ 1991, и какве последице до данас имамо, да ли су решења која су усвојена на другом заседању Авноја била праведна.

Мислите на давање државности Македонцима, Албанцима, муслиманима, који је дотле нису имали?

То је решење о шест федералних јединица, да ли се подједнако водило рачуна о интересима свих југословенских народа, да ли је примењен исти аршин према Србима и према Хрватима, да ли је било праведно заокружити историјске и етничке територије хрватског народа, како никада до тада нису биле заокружене, а разбити историјске и етничке територије српског народа, како се то никада није догодило.

„Критичаре уџбеника је највише заболело што се Равногорски покрет и војска генерала Михајловића помињу као други антифашистички покрет српског народа. Међутим, нећете наћи ниједног озбиљног историчара који ће то негирати. Можемо само да се споримо око тумачења улоге једног или другог покрета, или око последица које су проистекле поразом једног, а победом другог. У научничким главама није спорно ни то да устанак у Србији није почео 7. јула 1941, са Жикицом Јовановићем Шпанцем. Тај догађај је 1945. године идеолошки инструментализован, да би се показало како рат који је вођен између припадника истог народа није био грађански, него је био рат против фашизма. Тиме је требало да се неутрализују примедбе о комунистичкој бестијалности у том грађанском рату".

ПРОВОКАЦИЈА ЗА РАЗМИШЉАЊЕ

Како сте објаснили због чега су Срби вечити страдалници у Југославији? Том концепту вечите српске жртве се највише подсмевају критичари уџбеника.

У 20. веку српски народ је водио два балканска и два светска рата, што поред оних у деведесетим годинама чини укупно осам ратова. Жртве у тим ратовима процењују се на преко два милиона. Нигде нисмо писали о заверама, него о процесима и појавама на основу чињеница из којих се јасно види да су Срби улудо потрошили 20. век.

У новом уџбенику историје за основце у Хрватској, који је такође изазвао бурне реакције у тамошње јавности, Независна држава Хрватска под вођством Анте Павелића приказана је као легитимна творевина. У уџбенику у Србији фаворизује се ратна влада Милана Недића, што је такође изазвало полемике, нарочито оних људи у Србији који стављају знак једнакости између Павелића и Недића, а надаље и уста-

ша и четника. Како сте Ви објаснили ту разлику?

У новом уџбенику историје даје се портрет Милана Недића у коме не пише да је он издајник свог народа. Према међународном ратном праву и Хашкој конвенцији из 1929. године окупирана територија је дужна да формира своју владу. До сада се у Србији та влада називала „квислиншком". То је, заправо, била окупациона влада. Морала је да постоји администрација која ће да се брине о свакодневном животу народа и у рату, како не би била уведена директна окупациона управа. Генерал Недић је невољно прихватио да буде премијер такве владе, а она никада није призната ни од Врховне команде Вермахта, ни у Министарству спољних послова Трећег Рајха, нити од немачке команде у Србији. НДХ је, напротив, била проосовинска влада, коју су признали њени савезници у Берлину, она је 1941. године објавила и рат САД-у.

Нама се импутира да смо изједначили усташе и Хрвате, што није тачно. На пример, у хрватском уџбенику стоји да је НДХ, која је проглашена 10. априла 1941. године, настала после дводеценијске борбе против великосрпског хегемонизма, па је зато у хрватском народу изазвала одушевљење, јер је представљала остварење „тисућљетњег сна", као што су говорили и 1991. године. Једно питање у нашем уџбенику гласи: зашто су усташе имале подршку хрватског народа. Дакле, у хрватском уџбенику сме да се каже да су Хрвати били одушевљени стварањем своје државе, а ми не смемо ни да питамо зашто је то тако. Наши ученици могу да кажу да то није тачно, јер је уџбеник састављен тако да буде провокација за њихово размишљање. Ако хоћемо да будемо цинични, можемо да кажемо да у нашем уџбенику нема говора мржње, зато што се у једној значајној лекцији, која има осам страна, Срби ни не спомињу: постоји одељак о Јасеновцу, у коме стоји да је тај логор формиран за политичке противнике режима НДХ, у коме је страдало 50.000 антирежимских људи, антикомуниста (и свештеника), и „гдекоји припадник другог народа".

Неколико странака тзв. социјалдемократске оријентације највише су се супротстављале вашем уџбенику, а међу њима је најгласнији био функционер Демократског центра Десимир Тошић. Какву сте полемику са њим водили с обзиром да је реч о човеку са биографијом емигранта, а емиграција се најчешће доводи у везу управо са антикомунизмом?

Десимир Тошић има дуг стаж у емиграцији, али је питање чиме се он бави, шта је по образовању, и какве квалификације има да се бави историјом. Могао сам да га питам о детаљима из његове прошлости, али то није тема за разговор. Постоји други дисидент, много већи од Тошића, који је страдао у Југославији па отишао у емиграцију. Он је 1974. године у листу „Наша реч", који је уређивао Тошић, писао о суђењу генералу Михаиловићу 1946. године и оквалификовао то суђење као класичан пример стаљинистичког процеса, по угледу на процесе у Совјетском Савезу из тридесетих година прошлог века. Тај исти човек је у анкети коју је водио лист „Данас" 2002. године написао да је општепознато како су партизани стрељали, а четници клали, па су партизани били „модернизацијски фактор", због кога су и победили у грађанском рату. Ја на том нивоу не желим ни да разговарам. Десимир Тошић не барата подацима и чињеницама него идеолошким претпоставкама, али се такође у расправи са њим може видети и да идеолошке претпоставке губе трку са чињеницама. Проблем је што критичари тог уџбеника не схватају дубину промена које су се догодиле 5. октобра. Не постоји више „свето место" са кога се преписује истина, а да су онда историчари и интелектуалци комунистичке оријентације само трансмисија која те „истине" треба да пренесе замишљеној „бази", и да тако ствара свест.

ИСПРАВЉАЊЕ ИСТОРИЈЕ

Шта бисте издвојили као највеће заблуде из ранијих тумачења историје које сте одлучили да исправите у новом уџбенику?

Претходни писци уџбеника нису много измишљали или фалсификовали, више се радило о сакривању догађаја и идеолошкој обојености. Ми смо понудили, као најзначајнији догађај у развоју устанка, 31. август 1941. године. Тада је Јадарски четнички одред под командом потпуковника Веселина Мисите ослободио Лозницу. Заробљена су 93 немачка војника, а сам потпуковник Мисита је погинуо. Од 1969. године у европској историографији није спорно да је тај догађај најзначајнији у развоју устанка у оквирима Европе. Узмите слику немачке војске у то време, у јулу и августу на Источном фронту: падале су стотине километара совјетске територије, а стотине хиљада совјетских војника је било заробљено. Истовремено, у Србији долази до заробљавања немачког гарнизона и ослобађања првог града у окупираној Европи. Може се даље дискутовати о томе каквих су борбених способности били ти немачки војници – то су били трећепозивци, Аустријанци – али су ипак представљали део најјаче војске у свету тог момента. Подаци о томе се налазе у Војноисторијском архиву, ја сам их налазио у немачкој архиви, која се чува у Војноисторијском институту, затим у оквиру едиције Зборник докумената и додатака о Народноослободилачком рату народа и народности Југославије.

Нисмо сакривали шта су партизани урадили 1941. године, али смо истакли, што се до сада прећуткивало, да су партизани и четници заједно ослободили Горњи Милановац и Чачак. Затим, за избијање грађанског рата увек су били криви Равногорци. Међутим, када се сакупе сви подаци, види се и то да су, рецимо, партизани први напали четнике, 28. октобра 1941. године у селу Карани код Ужица, ако је већ битно ко је шта први урадио. Затим, погледајте Проглас КПЈ од 13. априла 1941. године, још док је трајао априлски рат, па све до лета исте године. Ту се сви народи Југославије, а највише српски народ, позивају да се обрачунају са издајницима, са официрским групом која седи на Равној гори, и упозорава да српски народ „никада не сме да заборави" колико је његова буржоазија „крива" за лош живот у Краљевини Југославији и одговорна за априлски слом, па се са том буржоазијом мора обрачунати. Тек при крају Прогласа српски народ се позива на борбу против фашизма и страних освајача. Замислите потом слику растурене и избомбардоване Србије у јулу и августу 1941. године, када имате 330.000 војника у заробљеништву, подељену земљу између шест окупатора, а онда вам дође неко и говори да рушите реакцију и буржоазију, а ко тако не мисли, да је издајник свога народа.

ИЗДАЈА КАО ТАКТИКА

Пошто сте утврдили да су постојала два а не један антифашистички покрет, како сте објаснили да су светске силе одабрале комунистички за своје савезнике, а не равногорски, и да је директна последица тог избора крвави распад СФРЈ?

Критичарима уџбеника је засметало што се говори о незавршеном рату. У Европи се већ пише тзв. виртуелна историја, која покушава да одговори на питање „шта би било, да је било...", али то није озбиљна историографија. Да није убијен краљ Александар 1934. године, верујем да би Југославија остала краљевина, да би била победничка страна у Другом светском рату, да би била међу оснивачима Европске економске заједнице, да би била једна од водећих земаља Европске уније, и да бих ја данас имао плату 10.000 евра.

Од краја седамдесетих година озбиљна европска историографија разматра идеолошку страну Другог светског рата. Напуштен је стереотип да је то била само борба између добра и зла. Био је то истовремено и рат за прерасподелу светске моћи. Демократска администрација америчког председника Рузвелта успела је да наметне став о уласку своје земље у рат, али је имала и циљеве, који су прокламовани Атлантском повељом у августу 1941. Један од скривених циљева било је и сламање моћи Велике Британије. СССР је 1941. постао партнер САД у сламању нацизма и пројектованој биполарној владавини светом, јер је имао најјачу војску на свету. Од септембра 1941. један од договора је био да ће Југославија ући у совјетску интересну сферу. Проблем је био у томе што је Југославија имала легитимну владу и законитог монарха, који је са свим почастима примљен у западном свету због херојског чина 27. марта 1941. године. Решење се видело у томе да се будући покрет отпора, иза кога ће стати југословенска влада и краљ Петар, компромитује као сарадник окупатора. То је компликована прича која је олакшана појавом комунистичког покрета, иза кога је одмах стао Совјетски Савез. На све примедбе које су од 1941 до 1943. године упућиване британским дипломатама, а највише од Слободана Јовановића, да се подржавањем партизана српски народ баца у комунистичко ропство, добијан је одговор да 85 одсто партизанске војске чине Срби. Суштинско питање је – зашто се српски народ опредељио за покрет који му је нудио братство и јединство, а не за национални – а ја не претендујем на одговор.

Новија српска историја обилује митовима, нарочито захваљујући ратним филмовима који су и данас популарни. Како сте им се супротстављали?

Када кажем да је историјска свест грађана о бици на Неретви грађена на основу филма Вељка Булајића, добијем одговор: „Па, шта?". Ђилас пише у књизи „Револуционарни рат" да им је Тито наредио 9. јуна 1943. године да оставе рањенике да би се извукли из обруча, а рупу у обручу је отворио Коча Поповић. Ђилас потом описује своје „душевне болове", јер је супротно херојској верзији о спасавању рањеника, заправо морао да каже рањеницима да ће бити остављени на милост и немилост Немцима. Када говорим да су Немци и партизани преговарали у марту 1943, да су Немци обуставили акције против партизана, чиме су партизани добили одлучујући пре-

дах да потуку четнике на Неретви и Јабланици, добијем одговор да су такви преговори дозвољени у интересу револуције. Ђилас и Владимир Велебит су под немачком заштитом и са усташким пропусницама ишли у Сарајево и Загреб да са немачким опуномоћеницима склопе уговор, предлагали су заједничку борбу партизана и Немаца ако дође до англоамеричког искрцавања на Јадрану, што се очекивало 1943. године. На то добијем одговор да је реч о тактици. У исто време, ратна трговина неког локалног четничког команданта са Немцима, „ја теби храну, ти мени муницију", сматра се издајом. Сви ти подаци су из књига Коче Поповића, Ђиласа и Велебита, објављених током осамдесетих.

ИЗНЕНАДИЛИ БИСТЕ СЕ

Да ли сте очекивали да се Министарство просвете, које је одобрило уџбеник, више ангажује у одбрани тог уџбеника, уместо што су се на мети критике нашли аутори?

Дринка Гојковић, из Документационог центра за ратове из 1991-1999. Године, инсистирала је на повлачењу уџбеника. Тај Центар је у Дому омладине организовао суђење уџбенику, на коме је говорио Десимир Тошић и на коме је један студент историје два пута устајао да критикује уџбеник, и оба пута рекао да га није читао. Један професор историје је питао где су аутори, а Дринка Гојковић му је одговорила да је трибина сазвана да би се уџбеник критиковао, а да би га аутори бранили. То је манир хајке, а не дискусије. У тој емисији на ТВ БК Дринка Гојковић је инсистирала да из уста министра просвете изађу речи „повлачи се уџбеник". Он је позвао мондијалисте (док је за нас рекао да смо „националисти") да напишу своју визију историје, па да имамо два уџбеника, будући да се они вербално и залажу за мултикултурни приступ.

Да ли је расправу око уџбеника могла да предупредп сама држава, да је, рецимо, претходно спровела Закон о рехабилитацији политичких противника који је прошле године најавио министар правосуђа Владан Батић? Имате ли утисак да је ауторима уџбеника остављено да „приме метак", да су заправо завршили посао који је требало да заврши власт?

Побркан је редослед послова. Постојала је иницијатива из Министарства правде да се рехабилитују све жртве политичког прогона. Међутим, неко је рекао – могу голоотоачани, и сви остали, али равногорци не могу. Да ли знате да су деца равногораца који су осуђени као народни непријатељи, до половине педесетих смела да завршавају само основну школу? Тада су људи осуђивани зато што су волели краља Петра и своју отаџбину, што су желели да им деца буду крштена. Не знам ко је и зашто стопирао закон о рехабилитацији, то морате да питате министра Батића.

С обзиром да се залажете против ускрснућа подела из прошлости, како процењујете активности странака које се залажу за рехабилитацију Равногорског покрета?

Управо идеолошки робови оптужују поједине странке за обнављање подела из прошлости. Рехабилитацији Драже Михаиловића и његовог покрета противе се они који су га осудили, и који верују да је то било исправно. У том судском процесу Слободан Јовановић је осуђен на двадесет година затвора, у одсуству. Слободан Милошевић је половином осамдесетих водио снажну кампању да се забране његова дела. Веома бисте се изненадили када бисте читали ко је све у то време бранио Милошевићеву кампању. Ти људи се и дан-данас налазе у многим важним институцијама, и увек ће вам причати о демократији и плурализму.

Д Р У Г И П И Ш У

Guardian Unlimited network

ДА ЛИ СРПСКО ПОДЗЕМЉЕ ПРИПРЕМА ОСВАЈАЊЕ ДРЖАВЕ

Ко стоји иза покушаја атентата на Ђинђића

Западне дипломате у Београду слажу се да лидери мафије и бивши Милошевићеви сарадници имају велики утицај на структуре власти које се сматрају корумпираним.

ЗАГРЕБ, ФЕБРУАРА – Постоје основане сумње да су неки бивши припадници паравојних јединица, које су учествовале у југословенским ратовима током деведесетих година, у петак покушали атентат на српског премијера Зорана Ђинђића који је једва избегао смрт када је један камион очигледно покушао да удари у премијерово возило.

Сличан покушај атентата десио се на лидера опозиције Вука Драшковића. Тај напад је извела тајна полиција Слободана Милошевића 1999. године. Прошлог месеца је суд у Београду осудио шефа тајне полиције Радета Марковића на седам година затвора због умешаности у убиство четворице Драшковићевих сарадника, укључујући и његовог шурака. Ђинђић је јуче, након што је полиција потврдила да је инцидент био покушај атентата на њега, рекао: „Неки људи верују да и даље могу да раде оно што су радили у време Милошевића и да при том могу да се извуку".

Људи који су извели атентат 1999. године били су ветерани „црвених беретки", јединице Министарства унутрашњих послова за специјалне операције које су починиле злочине у ратовима у Хрватској, Босни и на Косову. Њихов бивши командант Милорад Луковић, познатији као Легија, сада се сматра једном од најмоћнијих фигура српског подземља. Некада главни стуб Милошевићевог режима он је током збацивања Милошевића с власти у октобру 2000. године показао лојалност према Ђинђићу и чак је предводио јединицу која је ухапсила Милошевића у марту 2001. године.

Међутим, према неким тврдњама које су се током викенда могле чути у Београду, иза покушаја атентата на Ђинђића крије се управо Легија. Било је неких најава да би и он могао да буде оптужен од стране Трибунала УН за ратне злочине почињене на простору бивше Југославије.

Верује се да Ђинђић под притиском Запада настоји да се дистанцира од неких људи који су му помогли да дође на власт, мада није јасно да ли ће му то поћи за руком.

Драшковић је упорно тврдио да је Луковић одговоран за убиство његових сарадника, али да њега штити Ђинђић. Покушај атентата десио се у петак ујутру док је Ђинђић путовао аутопутем ка београдском аеродрому одакле је имао лет за Босну. Камион са аустријским регистарским таблицама изненада је скренуо у траку којом се кретало Ђинђићево возило. Брза реакција његовог возача спасла му је живот.

Полиција је током викенда саопштила медијима да је возач камиона, који је затим ухапшен, добро познати криминалац Дејан Миленковић звани Багзи. Подаци са његовог мобилног телефона показују да је Миленковићу речено да му се приближава Ђинђићев аутомобил баш пре него што је скренуо у супротну траку, саопштила је полиција.

Овај инцидент потврђује уверење београдских активиста за људска права да српско подземље припрема „освајање државе".

Западне дипломате у Београду слажу се да лидери мафије и бивши Милошевићеви сарадници имају велики утицај на структуре власти које се сматрају корумпираним.

Ђинђић је предводио уличну побуну која је збацила Милошевића у октобру 2000. године, али његов успех и мирно спроведена револуција изгледа да су били могући само захваљујући тајним договорима са сумњивим фигурама у тајним службама и подземљу. У Милошевићево време организовани криминал и службе безбедности постали су нераскидиво повезани.

Један западни дипломата је рекао: „Политичари су ограничени утицајем мале, али веома моћне групе криминалаца, личности у стилу Легије, веома опасних типова који су били ратни злочинци, бавили се шверцом, а сада су гангстери и бизнисмени са везама у службама безбедности. Криминалци имају већи утицај него што мислимо".

ПРИРУЧНИ РЕЧНИК ТРАНЗИЦИОНОГ СРПСКОГ

Исидора БЈЕЛИЦА

на слово на слово

авај – мада је заправо у питању турски очајнички усклик **а вај**, он се стопио у једну реч која представља суштину српске транзиционе егзистенције. Срби су као гусларски народ вриштали **јао леле**, **куку** и **наопако**, а од супериорне турске цивилизације су добили један лапидарни поклич који објашњава наш очај прецизније него било која друга реч, док влада не уведе адекватан англо-американизам.

аболиција – појам потпуно превазиђен у транзицији, суштински непотребан. Овај термин, толико фреквентан за време Милошевићеве страховладе, у демократском транцизионалном лимбу показује своју историјску превазиђеност. Овде нико неће бити аболиран.

аберација – гледано са стриктно егзактне тачке гледишта могло би се рећи да је цела актуелна српска политика покушај деаберирања Србије. Она подразумева да сваки Србин схвати да је аберирао и да сам мора да се врати на прави пут. Појам је тако лепо заживео да се не користи само за оне који сиђу са реформског пута већ често и мајке вичу деци да не аберирају на путу за школу. Скори пример аберације је Весић који је аберирао нико не зна где и смршао 18 кила.

абортус – транзициона политика министра здравља Милосављевића (а може бит и да је Миловановић), што је Србе пребацио да се седативима снабдевају на пијацама и тржницама, јесте да подржава абортус а не дозвољава клонирање. Иначе под абортусом подразумевамо убијање детета у живој мајци и киретирање ка контејнеру. Абортус можете у транзицији урадити у изузетним приватним клиникама, а не дај боже дублицирање неког Србина – ни на ВМА.

академик – члан САНУ, потпуно у свом сану, најчешће потпуно излапео, што је у сваком случају благ израз за деменцију која је главна препорука за редовног члана тог отменог дома за старце антимонархистичке оријентације. То што међу њима има чланова крунског савета треба разумети као највиши степен академске неразумљивости за обичан пук. Нико не зна шта раде кад не бирају председника, а нема више Слобе да га подржавају.

алапача – по свој прилици води порекло од турског израза **алмак** из којег је изведена и халапљивост илити прождрљивост. У транзиционој Србији највећа концентрација алапача је у невладиним организацијама, потом у парламенту а затим долазе соларијуми и фризерајн.

апстиненција и алкохолизам – суштина транзиције је у апстиненцији, а да би се то издржало мора се бити алкохоличар, што аутоматски укида апстиненцију. То је мистерија коју Ђинђић покушава свакодневно да разреши. Али у томе и јесте ствар: и Титови скојевци су били чланови апстинентских друштава па су завршили на томпусима. Међутим у демократији неће бити таквих аберација ни после прве транзиционе петољетке. Или нико неће пушити или ћемо сви попушити.

апел и апелација – призив па код нас чак и наговор. Најпознатији транзициони апел, онај Кори Удовички, свастике Радета Шербеџије, да ко нема пара за струју прода стан. Ова висока мисао указује на сву племенитост и брижност транзиционих апела наших политичара.

апелациони суд – како ствари стоје, у Србији ће се ускоро све судије жалити апелационом суду на своје пресуде.

апликација – транзициони израз за закрпу.

акција – најочигледнији израз транзиционог америкаиизма наше пронемачке владе. Мада је САД јак само у Санџаку, склоност према акцији прети да преплави целу мултиетничку Србију са аутономном покрајином Шумадијом. Следећи пример акционог премијера сваки Србин мора да буде бржи од звука и да дестинацију од Дубаија до Бразила пређе брже него од Терезија до Сурчина, пре него што изговори чуме.

акциза и акцизоманија – што се тиче акциза њих нам је увео Ђелић у свакодневни говор. Сад и академици знају шта је акциза. Значи, реч је о врло простој и разумљивој трошарини, а овде као што видимо сви троше. Још један успех Боже Ђелића у увођењу лепих израза за глад у Србији. Још деца у првом разреду сродила су се са овим изразом кроз рекреативну наставу: **реци акциза – јебо те Киза**...

акцептни налог – налог који се не би смео одбит. Руку на срце, није Ђинђићев него Милошевићев изум, али за Слобе га је понеко преживео. А сада ће да плати и то све по закону...

амбиција – ко у транзицији нема амбицију неће доживети аболицију и боље му је да одмах оде у поли-ЦИЈУ. Онима који то не могу остаје да пију ракију и да плаћају кирију па док се не убију.

анатема – реч која има сакралне корене, међутим на прелазу ових миленијума постала је лична својина Џорџа Буша. А боље Буша него Клинтона. Нема поузданих података да му је било ко пушио у овалној соби. За разлику од Клинтона који је пушио марихуану и имао афинитета према опијуму Буш је само волео виски, зато он и хоће да бомбардује Ирак као колевку наркофилије. Тако је Садам само Мек Гафин за Бушов обрачун са Клинтоном и демократама. Да није тако Буш би бомбардовао Кубу, пошто није глуп, то му је ближе и јефтиније, а тамо је одличан рум у ком сада уживају последњи музејски примерци КГБ пребега, а можда и Милановић пијуцка са Оливером Стоуном.

акрибија – термин који више није у моди нико га више не упражњава. У транзицији сви лупетају, од градоначелнице која меша лавове и медведе, до Наташе Бекквалац која на „ногама изводи француски маникир", до Горчина Стојановића који ружи православље због грегоријанског календара и Биљане Срблановић која напада православну цркву што се није мењала 500 година. Примери су многобројни и свакодневни.

аукција – један веома културан појам мада је у питању увек брутална лихварска намештаљка. Међутим, он формално не припада епохи транзиције него епохи либерал-капиталистичког романтизма, слично лицитацији... Суштину аукције и лицитације можемо да разумемо са њиховом мутант-супериорном изведеницом званом **тендер**. Што нема никакве везе са Елвисом Прислијем. Мада без билборда не би било ни Прислија ни тендера. О томе опширније и поузданије на слово Т.

аутсајдер – да није било транзиције никада се не бисмо суочили са правим значењем ове речи. Ми смо о аутсајдерима само слушали од спортских коментатора када би миноризовали неке такмичаре. Па и, с времена на време, међу уметничким популацијама, понека би „нуво риш" алапача оптужила неког да је аутсајдер. Међутим, старији и паметнији за транзицију, ми сад знамо да је аутсајдер само опозиција важнијем термину, а он је, како се зна, **инсајдер** и пун их је Хаг. А само Бата Животиња, који никад није био инсајдер, куне се да је Бане Ивковић Досов инсајдер... Као што пример показује термин је заправо врло компликован и ако не прихватимо Вест Сајд стори нећемо се никад осајдерисати...

аранжман – како то транзиција показује не мора бити само туристичке, он је чешће политичке природе. Мада се најбоље исказује, као у Хашком случају, када се споје туристички и политички интереси. Требало би да је аранжман неизводив без било каквог ангажмана, међутим Коштуницин пример потврђује да није нужно тако. Аранжиран за председника, Воја К. је без икаквог ангажмана и постао и престао да буде председник. Истини за вољу извесно време нас је са билборда гледао у очи што није ангажман за потцењивање.

(Наставак у следећем броју)

ПРИВАТИЗАЦИЈА У СРБИЈИ – ЧЕРУПАЊЕ „ЗЛАТНИХ КОКА"

Како је и када Србија изгубила Здравље

Или: на примеру приватизације лесковачког фармацеутског гиганта, четвртог произвођача медикамената у Србији (са 12,42% удела на домаћем тржишту) одржана је практична настава класичног подривања економске моћи и интереса државе. У неким деловима света за то се иде иза решетака, на дуже. Код нас се то зове реформа.

ИЛИЈА СТАМЕНКОВИЋ

Приватизација друштвених предузећа у Србији тече пуном паром. По свему судећи, после цементара и шећерана на удару домаћих и белосветских „бизнисмена" и њихових домаћих помагача унутар државне администрације (оних који су у свету стекли потребна знања о томе шта је наш примарни „национални интерес"), нашла се још једна од малобројних успешних привредних грана, фармацеутска индустрија. Према до сада виђеном обрасцу, иза кулиса транспарентно објављених конкурса за тендерску приватизацију, одвијају се узбудљиве међународне игранке (или како љубитељи турцизама веле: уjдурме). Последњи овакав случај окончан је (?) у Лесковцу, променом већинског власништва Фармацеутско-хемијске индустрије „Здравље" АД, једног од ретких преосталих успешних предузећа на југу Србије.

Све је почело тако што је Агенција за приватизацију 19. јуна 2002. године објавила у дневном листу „Политика" Јавни позив за учешће на јавном тендеру продаје 70% друштвеног капитала (или 68,63% укупног сопственог капитала – разлика од 1,37% представља приватни капитал, власништво акционара из реда запослених) предузећа „Здравље" АД Лесковац.

Као једини заинтересован купац (што је већ био довољан разлог да се тендер поништи, али га је председник тендерске комисије, министар Слободан Милосављевић, ипак прогласио успелим) јавило се предузеће „Pharmaco" (Фармако) са Исланда. У старту је понуђена цена од 1.000.000 ЕУР, при чему би се на име инвестиција и финансирања социјалног програма за вишак запослених уложило додатних 12,5 милиона евра (у року од пет година); уз обавезу да не буде отпуштен ниједан радник у наредне три године.

Прва понуда потенцијалног купца разматрана је на Колегијуму и Управном одбору продавца, „Здравље" АД Лесковац, и том приликом оцењена веома неповољно. Таква оцена унета је и у записник са ових седница.

Припремајући се за преговоре поједини руководиоци „Здравља" су прикупили све доступне податке о потенцијалним новим газдама. И дошли су до врло занимљивих података.

„Фармако" је друштво са ограниченом одговорношћу са седиштем у на Исланду. Консолидовани финансијски извештај за годину која истиче 31.12.2001. обухвата како компанију тако и њене подружнице (с тим што је заједнички назив групације). Главну подружницу представља Balkanpharma Holding Ltd, компанија са седиштем на Кипру. Та подружница је власник четири погона који послују у Бугарској (извор података: извештај о ревизији).

Из извештаја се може видети да је „Фармако" кренуо са фармацеутском производњом пре три године, куповином „Балканфарме" – Бугарска. Укупни промет „Фармака" износи око 150 милиона УСД, од чега 114 милиона остварује „Балканфарма", а остатак од 36 милиона УСД остале фирме на Исланду.

Ова, у бранши мало позната исландска фирма, према извештају ревизора располаже имовином од 148,3 милиона УСД, од чега је 72,3 основни капитал, а остатак од 76 милиона УСД чине краткорочне и дугорочне обавезе, тј. комерцијални зајмови (у укупним изворима средстава учествују са 51,2%). Што се тиче „Здравља", његове обавезе у укупним изворима средстава учествују са 19,4%, што указује на чињеницу да је ниво задужености „Здравља" далеко нижи од оне у „Фармаку".

Поред овако необичног пословног профила иностраног партнера, као главна замка уочено је обећање да нико од сада запослених не буде отпуштен у наредне три године. Међутим, иако су у тренутку давања понуде просечна примања 2079 радника „Здравља" била око 15.500 динара – што је у условима банкротиране привреде на југу Србије више него импресиван финансијски резултат – купац (уз благослов Агенције за приватизацију) износи процену да је око 50% запослених вишак и због тога исплату њихових плата третира као „социјални програм"?! (Овакав третман зарада кроз социјални програму, кажу економисти, имају само предузећа са веома великим губитком у пословању. „Здравље" је, напротив, плате запосленима и до сада исплаћивало из текућих прихода).

Каква ће бити судбина запослених 1000 радника („вишка") сутрадан по истеку три године, пратећи трендове у светској економији (а поготово у транзиционим привредама) није тешко претпоставити.

„Наравно, „Фармако" ће сходно изменама купопродајног уговора имати могућност да приликом задужења код разних финансијских организација за послове који нису везани за пословање „Здравља", заложити имовину „Здравља" и то по знатно већој вредности него што је дао за куповину. То практично може да значи да он овом имовином у Лесковцу може да финансира своје ризичне послове... У склопу претходних констатација не може се видети шта је то што ће „Здравље" бити по истеку три године. Из тога произилази чињеница да „Фармако" не може бити наш стратешки партнер јер да би био то морао је да предложи повећање постојеће производње, улагање у нове програме и начин како да се постојећи „вишак радника" упосли и да се програми са губитком доведу у стање профитабилности", закључили су у свом упозоравајућем допису генералном директору „Здравља" Петру Стојановићу директор сектора економике и плана Олгица Радоњић, директор сектора финансијских послова Борко Динић и директор сектора спољне трговине Милан Ђорђевић.

У наставку преговора, потенцијални купац је повећао понуду са милион на 3,5 милиона евра, и износ инвестиција са 12,5 на 20 милиона евра. Као гаранцију за добро извршење овог другог дела уговора (ороченог на пет година) купац је прихватио обавезу издавања банкарске гаранције у корист Агенција за приватизацију, у износу од 5 милиона евра.

Шта се потом дешавало?

Према одлуци Скупштине акционара, извршена је ревалоризација вредности капитала предузећа, јер су од дана уписа у судски регистар као акционарског друштва (крајем 1999. године) раст трошкова на мало и девалвација курсева страних валута вишеструко обезвредили тада уписану суму. Самим тим, нова вредност од 2.716.609.000 динара одговарала је ревалоризованом сопственом капиталу на билансни дан 30.06.2002. године. Овај износ је, на основу одлуке Скупштине акционара „Здравље" АД (бр. 05-326/24-02 од 14.10.2002. године) требало да буде уписан у судски регистар. О томе је обавештена Агенција за приватизацију и она даје своју писмену сагласност, факсом бр. 07/01, упућеном 29.10.2002 године са факс-машине Агенције за приватизацију и потписом директора Центра за тендере Синише Малог.

Али, брзи след догађаја упућује на то да је овај наивни покушај Лесковчана да сачувају вредност друштвене/државне имовине проузроковао највиши степен узбуне у престоници. Као и то да је господин Синиша начинио, изгледа, „мали" превид, без претходних консултација са чимбеницима приватизације у Србији.

Мимо знања запослених и свих органа управљања, уместо у Лесковцу (каква је до тада била пракса) у Београду се одржава дискретан састанак „преговарача" коме присуствује непознат број лица, а по чијем се окончању појављује папир коју су потписали: испред Агенције (као председник некакве комисије за преговоре) већ споменути директор Синиша Мали, и у име „Здравља" генерални директор Петар Стојановић и председник Управног одбора Братислав Прокоповић (као чланови комисије за преговоре). У документу је заједнички прихваћена платформа следеће садржине:

„Правници „Фармака" су упозорили на новонастали проблем за закључивање Уговора, а то је могућност регистрације повећања основног капитала. Предлог за повећање основног капитала, према информацијама из предузећа, већ је предат Привредном суду у Лесковцу од стране „Здравља".

Сви присутни су се сложили да би регистрација повећања основног капитала направила негативне консеквенце на купца и, у вези са тим, одлучено је да се предузму следећи кораци:

У својој финансијској експертизи проф. др Јован Ранковић у погледу методологије утврђивања вредности капитала предузећа „Здравље" АД Лесковац и цене коју је понудио страни купац констатује:

„Повећана цена куповине 70% друштвеног капитала на 3.500.000 ЕУР одговара делу од око 55% друштвеног капитала, али на дан 30.06.1999. године. У то време званични курс ДЕМ био је 6 динара (ЕУР=11,7350 динара). До краја 1999. године инфлација је порасла за 34,13%, да би завршила са укупно 50,1% за целу односну годину. У следећој, 2000. години инфлација је износила 113,3% а у 2001. години још 38,7%. Крајем 2000. године званични курс ДЕМ је повећан за 5 пута, а тиме и званичан курс ЕУР.

Повећање цена на мало у периоду од 30.06.1999. до 30.06.2002. за 4 пута и званичних курсева за 5 пута праћено је ревалоризацијом капитала, који је уз то повећан и по основу добитака, на износ од 2.716.609.000, што је у односу на 30.06. 1999. године више за 4,8 пута. Спорији раст цена на мало у односу на раст курсева страних валута утицао је да падне девизна вредност капитала од 66 милиона УСА $ на крају 1997. на крају 1997. године на око 44,5 милиона УСА $ на дан 30.6.2002. године. Али, чињеница је да је у моменту упућивања јавног позива за учешће на јавном тендеру за куповину 70% друштвеног капитала укупни сопствени капитал „Здравља", по пословним књигама износио око 44,5 милиона ЕУР, а 68,63% за продају око 30,500.000 – што је 8,70 пута више од понуђене цене од потенцијалног купца за откуп.

Дакле, 30,5 милиона ЕУР продато је за 3.500.000 ЕУР, што је 11,48% од пуне вредности друштвеног капитала".

Професор Ранковић додаје да би овако ниско одмерена вредност друштвеног капитала била оправдана уколико предузеће послује са губитком. Међутим, код „Здравља" то није био случај, реч је о рентабилном привредном субјекту који је пословао са високим латентним резервама.

„Здравље" је, наиме, у 2001. остварило добитак од 140.926.000 динара (што чини 2,3 милиона евра добитка), а у првој половини 2002. године 93.805.000 динара (1,5 милиона евра чисте добити).

Томе би требало додати и ненаплаћена потраживања од купаца из ранијих година, у износу од 223.126.000 динара, и у првом полугодишту 2002. још 223.459.000 динара – што је укупно 446.585.000 динара. Овако висок износ последица је одлуке (чије?) да се отпишу 100% сва ненаплаћена потраживања старија од 30 дана – иако је према процени стручњака свега 10% потраживања било стварно ненаплативо?! Наиме, та отписана потраживања у висини од 7,5 милиона евра чине потраживања од здравствених установа Србије, и по мишљењу стручњака јесу наплатива – додуше, не у року од 30 дана али за 6 месеци свакако. Само овај износ двоструко премашује уговорену купопродајну цену „Здравља".

1. Агенција ће проверити који капитал ће бити регистрован од Привредног суда.

2. Агенција ће проверити да ли је дала одобрење за нови упис капитала у судски регистар и сходно томе, донети одлуку.

3. Агенција ће проверити да ли постоји могућност да се акције емитују са стањем од 30.06.1999.

С обзиром на насталу ситуацију, дата је сугестија да се стопира предлог за повећање основног капитала, који је предат Привредном суду у Лесковцу од стране „Здравља" Лесковац".

Речено-учињено: својим дописом од 1.11.2002. године (фах 016/54125) Агенција за приватизацију захтева обуставу свих правних радњи предузетих у складу са одлуком Скупштине „Здравље" АД, а која се тиче уписивања повећања капитала у судски регистар јер би, наводно, овај упис био супротан одредбама члана 31 Закона о приватизацији и стога би могао да буде оспорен. У наставку овог захтева, Агенција за приватизацију истиче да ће капитал који је тренутно уписан у судски регистар бити релевантан за уписивање броја акција и дефинисање њене номиналне вредности. И, као шлаг на торту: иницијативу за поменути захтев дали су правници „Фармакоа", истицањем да предлог за повећање основног капитала представља проблем за закључивање уговора, јер је већ договорено да 70% друштвеног капитала, за који је ова фирма регистрована на Исланду заинтересована као купац, гласи на номинални износ од 387.258.000 YUM (међународна ознака југословенског динара)?!

Дакле, за само пет дана долази до коперниканског обрта: прво је (26. октобра 2002) одобрен упис нове вредности капитала а већ 1. новембра – то је било изричито забрањено! Из наведеног остаје нејасно када је директор Центра за тендере републичке Агенције за приватизацију, Синиша Мали, потписник обе факс поруке погрешио – да ли када се сагласио са одлуком легалне Скупштине акционара „Здравље" АД или онда када је поступио по жељи „уврежденог" купца српског капитала? У сваком случају, испуњењем потоњег захтева Агенције за приватизацију (да обустави поступак уписивања повећања капитала и да се прва емисија акција емитује са стањем капитала од 30.06.1999. године) условљено је да упућивање Јавног позива за упис акција („Сл. гласник РС" бр. 75 од 8. новембра 2002. г.) гласи на укупан износ капитала од 564.322.680 динара, од чега је 98,04% друштвени а 1,96% приватни, а номинална вредност једне деонице утврђена је на 1.000 динара.

По повратку у Лесковац, овлашћени преговарачи својим сарадницима и запосленима нису успели да објасне шта (или ко) их је навело да пристану на овај грандиозни оказион у приватизацији фабрике.

Затим су ангажовани правници, да пажљиво анализирају садржај Уговора (о купопродају „Здравља") који су понудили заступници „Фармака" а представници Агенције за приватизацију без примедби усвојили. Према мишљењу правних експерата, учињено је више крупних стручних пропуста и то:

„Агенција није предузела никакав корак да се захтева од купца да пружи било какав правно ваљани доказ о висини средстава са којима располаже, што је било неопходно учинити пре склапања уговора, те да са овом чињеницом буде упознат и продавац. Оно што купац пружа, то су углавном пропагандно-рекламни материјали који не садрже ни име макар једне од банака у којој су депонована средства купца а камоли висину тих средстава". (Колико је ово значајно видеће се код тачке 8.2. Уговора, која се односи на обезбеђивање банкарских гаранција за остваривање инвестиционог плана и социјалног програма у наредних пет година...) „Правно произилази да ће се гаранција дати тек након потписивања Уговора, што је недопустиво. Уобичајено је у пракси да се најпре положе гаранције, а да се након процене њихове валидности доноси одлука о закључењу правног посла... Купцу се остављају одрешене руке да узме гаранцију од било које банке која би могла бити чак и пред ликвидацијом или би се могло радити о банци која уопште не поседује ова средства. И у овом делу је Агенција направила крупан пропуст, јер испада да је мање заинтересована за остваривање инвестиционог и социјалног програма, имајући у виду да је код купопродајне цене веома опрезно и са чврстим гаранцијама поступала (реч је о 3,5 милиона евра – прим. а.)".

У својој процени вредности капитала (тада ДД „Здравље" Лесковац), сачињене на основу књиговодствених података на дан 31.12.1997. године, а достављене наручиоцу у јулу 1998. године, консултантска агенција „Дилоит и Туш" наглашава да је вредност капитала дефинисана као „цена по којој ће се обавити купопродајна трансакција између заинтересованог продавца и заинтересованог купца у условима када ни један ни други нису под принудом да продају односно купе имовину која је предмет трансакција, и у којима обе стране располажу одговарајућим сазнањима и релевантним чињеницама".

Полазећи од поменутих претпоставки ова ревизорска кућа позната по блиским везама са бившим али и садашњим режимом (укупно седам актуелних министара и највиших државних функционера укључених у креирање економске политике и процеса приватизације били су на неки начин њени сарадници или сарадници Економског института, у чијим је просторијама било седиште ове фирме) испоставља коначну процену вредности капитала „Здравља" у висини од 390.525.000 динара, односно према тада важећем званичном курсу за УСД од 5,9123 динара – 66.053.000 УСД.

Пошто је у међувремену (1.4.1998) дошло до девалвације динара, пре уписа у судски регистар, 30.6.1999. године, извршена је ревалоризација и као коначна вредност „Здравља" уписан је износ од 564.322.680 динара.

Суочен са свим овим, угледни српски економиста проф. др Јован Ранковић, на молбу синдиката „Здравља", врши експертску анализу и 27. јануара 2003. године уз извештај констатује: „Пажљиво сам проучио добијену документацију и саставио експертски извештај, који Вам достављам са молбом да га прочитате и да се, као и ја, чудом чудите како и под којим условима се распродаје друштвена (државна) имовина (капитал).

Радници су уочили марифетлуке и побунили се, али ко њих пита. Па и мој експертски налаз мало вреди, јер је Агенција за приватизацију готово свемоћна и ради како хоће. Сврха мога писма је да Вас упознам са једним случајем који не само да није једини и да није последица незнања него је, напротив, у његовој позадини веома опасан лични интерес".

Дивота. Настави ли се приватизација овим темпом и са оваквим ентузијазмом, изгледа да привреде Србије ускоро неће бити ни за лек.

ВЛАДИМИР БОЖОВИЋ, АДВОКАТ, О ИНИЦИЈАТИВАМА ЗА ПОДЕЛУ КОСОВА

Пола по пола, до гола

„Варају се они који мисле да би поделом Косова били задовољени албански апетити. Све да им дамо цело Косово, они ће тражити југ Србије, тј. за њих „источно Косово". А када би се ту учврстили проширили би своје акције и даље на север према Нишу и према Рашкој области."

Илија СТАМЕНКОВИЋ

Све очигледније заблуде о демократској еманципацији Албанаца на Косову након увођења међународног протектората довеле су до делимичног отрежњења на Западу. Постоји и недавно сведочење команданта КФОР-а који је оценио као узалудно потрошену огромну финансијску помоћ, јер се ни економски ни политички амбијент није битније побољшао. Због тога су поново све чешћа и гласнија размишљања о територијалној подели Косова по етничком принципу. Како Ви видите ту перспективу?

Ја сам се суочио са тим непријатним питањем саговорника у Америци, током званичних разговора у Сенату и Стејт департменту, везаних за иницијативу премијера Ђинђића и владе Србије. Међутим, одлучно сам бранио ставове наше стране поготово у односу на кампању конгресмена Лантоша и Хајда и њихов предлог резолуције Конгреса САД за независност Косова, затим у односу на предлог сличне декларације у привременом парламенту Косова и Метохије, у односу на јак албански лоби који наступа са својим вулгарним политичким методама; ту је и неуспешна мисија УН и оправдано незадовољство Срба на Космету... Шта ми треба да радимо, питао сам своје саговорнике, да седимо скрштених руку? Суштина је у следећем: влада Србије и државни органи заједничке државе Србије и Црне Горе морају учинити све да се та криза реши мирним и демократским путем, у складу са начелима и стандардима међународне заједнице. Решење се, при том, мора тражити по већ виђеним моделима.

Али, мислим да није добро сада лицитирати са поделом Косова. У ствари, ми нипошто не смемо пристати на територијалну поделу. Давањем сагласности на поделу ми бисмо фактички признали своју немоћ. А ја не мислим да смо ми генерално, дугорочно историјски гледано, немоћни. Ми сада јесмо у тешкој ситуацији, то је чињеница, али смо гледано кроз историју, били и у тежем положају – сетимо се само периода после Првог српског устанка, времена после 1915-1916. године, шта се све дешавало. Али, сетимо се и да албанска држава није ни постојала до Балканских ратова, када је тежња Италије да створи пандан јакој српској држави допринела да се створи до тада непостојећа држава Албанија, као противтежа српском политичком утицају на Балкану. О Косову и Метохији као држави није било ни говора, до пре 15-20 година уназад. То је раније, а мислим и сада просто непојмљиво. Европа то ни данас не прихвата, не толико због нас колико због својих демократских начела у миленијуму повезивања јединственог европског простора. У име које то демократије и правде, просвећености идеја западне хришћанске цивилизације, неко од нас може тражити да признамо нову албанску државу на нашој територији? Погледајте само Пећку патријаршију, Дечане... све те духовне бисере и белеге нашег постојања на тим просторима. Импресиван је број на мапи наших цркава и манастира. Није залуду речено да је Косово душа српског народа. Не само српског, ту је добрим делом и душа модерне европске цивилизације. Јер је управо српски народ на Космету бранио европску цивилизацију од продора Отоманског царства, подивљалог фашизма а својом духовношћу и од заблуда и пошасти комунизма, све уз помоћ дубоко укорењених хришћанских вредности и принципа. Обавеза је Запада да ту колевку просвећености и културе, сада на гаженом и пониженом, распетом Косову, сачува и одржи у саставу заједничке државе Србије и Црне Горе и одржи у саставу обновљеног Балкана и југоисточне Европе.

КО ЋЕ СЕ ОДРЕЋИ КОСОВА

Како онда решити питање опстанка Срба и Албанаца на простору који и једни и други сматрају неприкосновено својим?

Све се на овој земљи може решити ако постоји добра воља. Наравно, постоји и оно лоше историјско искуство, али Србија и Црна Гора, где као већински живи српски народ, због своје европске будућности мора дати пуну аутономију Албанцима на Косову и Метохији – са локалним парламентом, скупштинама општина и другим облицима локалне самоуправе. То ми као већински народ њима морамо дати и гарантовати. А они сада, као већински народ на том делу територије заједничке државе и Републике Србије исто то право морају дати и гарантовати Србима, као конститутивном народу, и другим мањинама у својој аутономији. Дакле, широку аутономију на просторима где они живе, децентрализацију власти и пуну заштиту основних људских права и грађанских слобода. И као што ми, као већински народ морамо штитити права свих мањина, исто тако и Албанци морају чинити – јер државна заједница Србија и Црна Гора и Република Србија установљене су као грађанска држава. Према томе, та наша изведена права, која ми њима преносимо, изискују и захтевају потребу да их они пренесу на Србе и друге неалбанце, као и све мањине које тамо живе. То првенствено значи да успоставе и гарантују безбедност, слободу кретања, право на живот, право на рад, право на слободу, право на повратак, право на верско испољавање, право на свој језик и културу, медије и слично.

Само на тим принципима ми заједнички можемо решити ту историјску кризу и конфликт. Свакако, искључиво уз поштовање међународних норми и стандарда. Ван тога ништа није одрживо. Било каква подела није добра, зато што би она озаконила једно вандалско, антиполитичко, антиправно и антицивилизацијско насиље над територијом вековне српске државе. Јер, рецимо, у најбољој варијанти нека ми од целог Косова добијемо пола: Албанци ће као и досад, али са још већом жестином наставити да кидишу на ту половину. Као што са истом снагом кидишу и траже ово цело. Они ту поделу никада не би прихватили. С друге стране, ако бисмо пристали да они добију половину територије, ми бисмо тим потписом озаконили нову катастрофалну грешку (којих је у прошлости било пуно) са трајним последицама, јер би то представљало увод у продубљивање кризе на југу Србије, који њихови екстремистички лидери називају „источним Косовом".

Варају се они који мисле да би поделом Косова били задовољени албански апетити. Све да им дамо цело Косово, они ће тражити југ Србије, тј. за њих „источно Косово". А када би се ту учврстили проширили би своје акције и даље на север према Нишу и према Рашкој области.

Међутим, шта би били практични и за њих уверљиви аргументи одвраћања албанских политичких вођа од пројекта државног осамостаљивања Косова и Метохије?

Суштина је у томе да је тај дух романтичарског национализма, који смо ми још за време Обреновића проживели и преживели, албански народ и његова политичка елита тек сада преживљавају. Они су сада националистички опијени тим индепендистичким идејама самосталности, формирања државе, заокруживања нације, заокруживања културног простора... И то у тренутку када је Европа увелико одмакла, до развоја за којим они далеко заостају. **И зато савремени Европљанин не може да разуме такве ретроградне процесе. Друго је питање шта би се**

догодило чак и када би они постали независни. И тада они остају наше комшије, у веку економског и културног повезивања. Како ће њима да стиже храна, куда ће они да иду ван своје територије? Зар стварно мисле да ће им Европа дозволити да остану некаква црна тачка, црна рупа организованог криминала, кршења људских права, тероризма? Мисле ли они, отму ли земљу силом Србима, да ће Срби као суседи према њима бити благонаклони? А шта када се промене околности и наш садашњи неповољан положај? Период од пар година није ништа у историји једног народа. Нема тог Србина који ће се икада одрећи Косова!

Овде, дакле, постоје два концепта. Један је придржавање светских и европских цивилизацијских стандарда а други супротан свему томе. Од та два пута који будемо изабрали зависи да ли ћемо стићи до заједничког решења или до заједничког самоуништења и могућности да се проблем мирно реши.

ПРЕВАЗИЋИ НОБ-СИНДРОМ

Каква ће по Вашем мишљењу бити улога Американаца, од којих Албанци очекују да их не само војно заштите већ и да им „кумују" у државној независности, док се Срби код истих уздају у наставак подршке демократизацији и стабилизацији Балкана после одласка Милошевића, што би у конкретном случају значило заустављање даље дезинтеграцију овог простора?

Однос Америке према Србији и Србима се веома споро мења, а на то утиче и мера наше способности да будемо релевантан и респектабилан саговорник. Шта то значи? Ми морамо да проговоримо на начин који они разумеју, да сваку своју тврдњу поткрепљујемо чињеницама, анализама, документима. Нема више простора за празну политичку причу. Сада је тренутак за брзу експертску и стратешку акцију која има реалност иза себе. По мени, јако је важно да имамо што боље и што чвршће дипломатске и партнерске односе са Америком. Да стално будемо присутни на нивоу квалификовано састављених делегација у њиховој јавности, како на политичком, владином тако и на невладином нивоу. Такође, да ми њих непрестано уверавамо у позитивне промене и процесе и нажалост у неодрживо и трагично стање на Космету, приказујући им стање онаквим како оно стварно јесте. Наш генерални став у спољнополитичком деловању треба да буде заснован на нормама Светске организације УН, најшире учешће и акција у форумима Уједињених нација, СЕ, ЕУ и сл... Једино тако можемо да да очекујемо подршку Америке.

Ја сам о томе већ говорио и молим вас да то нагласите, да наша Црква, Академија, студенти, медији и све друге српске институције морају да се додатно и појачано сада ангажују и отворе дијалог на својим нивоима са Приштином, како бисмо добили иницијативу и простор за друштво које ће се инкорпорирати у Европску унију.

Колико би свим овим процесима допринело веће међудржавно разумевање са јужним суседом, Албанијом, у којој су косовски екстремисти раније проналазили и уточиште и идеолошки ослонац?

Имао сам прилику да са парламентарном делегацијом из Албаније будем примљен у Конгресу и да непосредно чујем за шта се они залажу. А они су јасно рекли да не желе ни Велику Албанију ни Велику Србију, него мултиетничко Косово које би било интегрисано у југоисточну Европу.

Нема никаквих шанси да ми тај проблем решимо сами, без пријатељског и партнерског односа са Америком и ЕУ. И надам се да ће у будућности бити много више памети и такта када је тај однос са Америком у питању. Позитивни ефекти у том случају не могу изостати.

ЦРНО-БЕЛО ПОСТАЈЕ СИВО

Адвокат Владимир Божовић почетак свог професионалног бављења Космету везује за Митрополију црногорско-приморску и рад са митрополитом црногорским Амфилохијем, који је међу првима прискочио у помоћ српском народу у време масовног исељавања и страдања, 1999. године. Као правни заступник Митрополије црногорске и Момчила Трајковића и његове странке Божовић се укључио у рад Савезног комитета за Косово и Метохију, на месту председника Поткомитета за правосуђе и људска права. После формирања Координационог центра Савезне владе и Владе Републике Србије за Косово и Метохију именован је за руководиоца Одељења за правосуђе и људска права. Одељење на чијем се челу налази има пет бироа и Божовић овако представља њихов досадашњи биланс:

– Биро за нестала и киднапована лица суочен је са трагичним проблемом киднаповања и нестанка лица што се, нажалост, у највећој мери дешавало после доласка мировног контингента УН на Космет. Уз велике напоре почели смо да успостављамо сарадњу, формирана је контакт-група за киднапована и нестала лица, одлазили смо сваких десет дана у Приштину, они су долазили у Београд... Данас имамо директну комуникацију са Унмиком, Међународним црвеним крстом, ИЦМП и Хашким трибуналом. Резултати су, нажалост, незадовољавајући јер нема конкретно нађених живих међу несталим и киднапованим Србима.

– Следећи је биро за ексхумације и идентификације, који се бави проналажењем масовних гробница, ексхумацијама тела и њиховом идентификацијом путем класичне или ДНК методе. На његовом челу се налази проф. др Добричанин, начелник судске медицине и патологије Медицинског факултета у Приштини.

– Трећи је биро за правну помоћ затвореним Србима и неалбанцима. Ту смо имали највећи успех – од укупно 44 Србина који су били оптужени за најтежа кривична дела (геноцид, ратни злочин и слично) извукли смо скоро све, добили су ослобађајуће пресуде или су после преквалификације дела добили минималне казне а неки су пребачени да одслуже казну у Србији. Остала су само два нерешена случаја, и молим вас да их поменете, то су Анђелко Колашинац, бивши председник општине Ораховац, и Мирослав Вучковић – који су још у затвору Унмика на Космету и не виде крај својој драми. (Овде бих споменуо као веома важну чињеницу да су се чланови Адвокатске коморе Србије, из АК Београда највише, укључили и пружили бесплатну правну помоћ Србима и неалбанцима).

– Четврти је биро за имовинско-правна питања који се бави решавањем статуса узурпиране државне, приватне, имовине предузећа и Српске православне цркве на Косову. Досадашња сарадња са међународном агенцијом ХПД (House of property direction) није била добра. Унмик је од новембра 2002 г. преузео ту дирекцију у којој постоји преко 23.000 захтева за исељавање нелегално усељених Албанаца у куће и станове Срба са Космета. Од тога је само 4% позитивно решено, са евикцијом (исељавањем) бесправно усељених лица. Наравно, ту је и проблем црквене имовине, уништавање цркава и манастира, заузимања земљишта... Молио бих да наведете пример Пећке патријаршије којој је узурпирана кућа, три локала и велика имовина у Пећком пољу, земљиште на коме Албанци сада праве депонију. Ми чинимо све да се та имовина заштити. Пример је и манастир Високи Дечани, где је албански суд из Дечана био донео одлуку о одузимању манастирске земље. Све ово донекле је наставак бивше комунистичке владавине која је немилице национализовала црквена имања након Другог светског рата, забрањујући истовремено Србима и Црногорцима повратак на Космет. Проблеми су, дакле, дубоки и наслеђени.

Биро за сарадњу са Хашким трибуналом обухвата нашу директну комуникацију са Карлом дел Понте и тимом истражитеља. До сада смо, заједно са Министарством правде, обезбедили велики број доказа, поткрепљених материјалима форензичких експерата и изјавама сведока. Почетни резултати су, нажалост, још увек врло скромни: ухапшени су само Љимај и његова група из логора Лапушник. Ипак, треба нагласити да је изузетно што се та црно-бела слика, стереотип да су Срби злочинци а Албанци жртве, полако мења и у институцијама међународне заједнице. Такође, треба нагласити да су жртве екстремиста поред Срба и политички умерени Албанци.

Наша унутрашњи односи отварају питање које Албанци на Косову помно прате и користе за промовисање својих интереса, а то је онај проблем оспоравања преговарачког легитимитета власти у Београду, због скоро двогодишње парламентарне кризе. Како изаћи из тог зачараног круга?

Нажалост, уместо да смо 6. октобра одмах кренули у реформе, кореniту промену система која подразумева и потпуну лустрацију (не само у правосуђу, већ у свим јавним службама) ми смо кренули да славимо 5. октобар. То је наша велика грешка. Крупне демократске промене у Србији и Црној Гори ће тек морати да се догоде, јер је, рецимо, стање српског парламентаризма заиста забрињавајуће. Такође, врло је важно и да данас малобројни Срби на Косову и Метохији, односно њихови политички представници постану јединственији у наступу. Наравно, услов за то је сређивање прилика у Србији и Црној Гори и потпуно регулисање односа са Хагом, што мислим да је у протеклих годину дана већ могло бити окончано.

Исто предстоји и код албанске политичке елите која је, надам се, свесна да свет од њих очекује да превазиђу свој „народно-ослободилачки" синдром. Они морају ући у неке реал-политичке воде размишљања о свакодневним тешкоћама привреде, енергетике, решавању комуналног хаоса (Приштина је за свега три-четири године нарасла са око 250.000 на близу 500.000 становника), и наравно личне и имовинске сигурности становника Космета. Тек након тога наш дијалог може бити продуктиван. ■

nacional

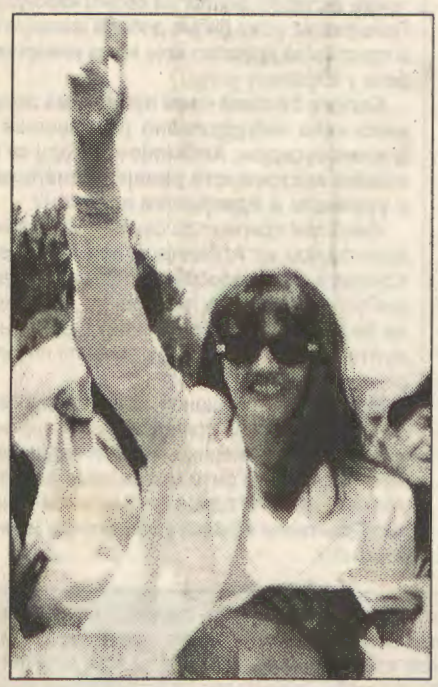

Даница ДРАШКОВИЋ

НЕЗАСЛУЖНИ

Прошла седмица је изгледа била веома тешка за нашу Владу и премијера. Он је доживео покушај атентата, који је изведен бахато, са понижавајуће неугледним прастарим камионетом, па је у почетку чак одбио да га призна и прогласио све то вежбањем вожње на ауто-путу уместо у дворишту. Дан, два касније, када је мало размислио, а нарочито када су притвореног атентатора Багзија експресно пустили на слободу, уозбиљио је догађај тако што је са Душаном Михајловићем развио могући сценарио велике организације, са још једним раздрданим камионом, и возилима из супротног правца, која су требала да заустављену колону са премијером изрешетају калашњиковима или ракетама земља-ваздух. Тако је отворена нова политичка и медијска афера којом се забављамо да не бисмо причали о тешком стању у земљи, о маршрању гладних радника „Гоше" и Крагујевца, о Хагу, могућим санкцијама и другим стварним проблемима.

Није прошло ни два месеца од хватања групе Максиних атентатора на премијера и остале важне нам функционере, када је полиција у жару извршења задатка убила сликара Тапија и претукла до смрти наводне атентаторе, а већ су се појавили нови, чини се, из сасвим другог правца. Према начину извођења акције, средствима која су за њу користили, а нарочито људима који су је извели, све личи на велику спрдњу и са премијером и с народом којим он влада, јер ваљда је он заслужио бар новији, већи камион од 5-6 тона и возача специјалца са тежим досијеом од Багзија, ситног криминалца и слуге Чумета и Спасојевића. Сигурно је да ће следећи, трећи пут, све то бити боље осмишљено и озбиљније организовано, да се не брукамо пред светом и баш оволико не омаловажавамо нашег премијера којег смо бирали, одабрали и заслужили.

Одмах након атентата, пала је и Влада у Скупштини, иако то није нико објавио. Закон о концесијама који је Влада предложила није усвојен, а то у свим земљама света значи пад те владе и губитак већинске подршке у парламенту. Код нас је све другачије, па и парламентарна већина, која се мења у зависности од понуђеног новца за подршку и гласање. Зато се заташкава случај са законом о концесијама док се не потплати довољан број посланика да га у поновљеном покушају усвоје. Може се то и десити, али је потпуна несигурност Владе у будућности већ извесна, и сумњам да Србија има толико новца за плаћање гласова посланика колико треба да би се Влада одржавала до краја мандата.

Све то је последица управо покушаја атентата који се десио, стварно или у режији Ђинђића и Душана Михајловића, и то после прелома премијерове ноге, што народ доживљава као губитак моћи и почетак краја његове свевласти. Све теже ће једноноги и за одстрел обележени премијер окупљати већину око себе, јер и они који су га до сада подржавали калкулишу шта им доноси већи профит и окрећу се извеснијој будућности у којој Ђинђића нема. Политички или физички, свеједно, али сигурно је да многи непријатељи које је стекао мржњом, осветом, отимачином туђих заслуга, преваром политичких савезника, пљачком државе, мафијашким пословима и везама, безосећајношћу за народну беду и безнађе, свакодневно увећавају отпор према њему и његовој власти који кулминира не само свеопштом жељом за падом Владе него и отвореним оспоравањем његове дуговечности. На компјутерским и неким градским кладионицама игра се на то да ли ће жив дочекати крај ове године и Нову 2004, што је алармантни показатељ расположења народа који у њему види само лаж, превару и огољено бескрупулозно користољубље.

Да се то мишљење о њему не промени, брине се сам премијер у својим јавним наступима. Тако је на последњој конференцији за штампу коју је одржао да нападне судије које су пустиле Багзија и запрети својим некадашњим друговима и финансијерима из Државне безбедности и мафије које је арогантно одбацио када се на власти учврстио, рекао да није могао веровати да ће се поновити сценарио са Ибарске магистрале, а када је видео учеснике и околности, не одбацује могућност да је био атентат на њега. Учесници које види су Легија и његови људи, а да су они атентатори са Ибарске магистрале тек сада признаје, а причали смо му пуне две године, док их је он бранио и одбранио да би нама напакостио. Када смо тражили истрагу и оптужницу за Легију, бранио га је јавно, јасно и одлучно, причајући да није крив и да је он заслужан за 5. октобар, те да треба да будемо задовољни са четворицом ухапшених. Његов слуга Михајловић нас је прекоревао на телевизији да тражимо преко 'леба погаче и оптужујемо Легију само зато што је учествовао у њиховој мафијашкој револуцији 5. октобра. Ко са ђаволом тикве сади о главу му се обијају, каже народ, а Ђинђићу и Михајловићу се то дешава, и зато је на истој конференцији за штампу Ђинђић свечано, уз заклетву, објавио да нико из Државне безбедности није учествовао у 5. октобру, и да нико од њих нема никакве заслуге.

„То је све после тога исфабриковано и измишљено. Из тога следи да не постоји договор о хонорисању и амнестирању било чијих кривичних дела", рекао је он. То је онај исти човек који је после 5. октобра писао фељтон у Блиц њузу како је са Легијом договарао 5. октобар и како је пре тога позвао све мафијашке босове на вечеру и добио њихову помоћ у организацији побуне. Да не подсећам на моју борбу са њим, полицијом и судијом да доказе против Легије за Ибарску магистралу бар само погледају. Таквог лажова на челу државе може имати и трпети само рајетинска Србија, али ни она задуго, а главе ће му доћи баш они који су га на власт и довели. Тешко да ће Легија пристати да падне са хероја на магарца, убицу и криминалца и уследиће његова праведна наплата услуга пружених 5. октобра, које до сада нису биле спорне. А до тада, „тешко нама међу вама у злу добро чекајући", како пише на једном српском крајпуташу.

nacional

ЛУСТРАТОРИ

Даница ДРАШКОВИЋ

Министар Свилановић је ових дана боравио у Бриселу где су нам представници Европске уније претили финансијским санкцијама уколико не испоручимо хашке оптуженике. Изрибан и наплашен, по повратку је објашњавао народу како се морају испоручити, пре свега, Младић, Шљиванчанин и Радић, а затим и сви остали које тражи Карла Дел Понте на подугачкој потерници, иначе се доводи у питање интегритет земље и њена будућност.

„Нико у земљи неће осетити напредак док год не оставимо иза себе проблеме који су везани за сарадњу са судом у Хагу", рекао је Свилановић, уз оцену да Србијом влада група криминалаца чија се имена не смеју изговорити, а када се то учини, онда се уз име дода префикс „господин".

Све је то тачно, али не знам коме он то говори и ко треба да хапси те ратне злочинце и господу криминалце. Да сам Солана само један дан, питала бих га зашто он то не уради пошто је на власти, и то великој, са својом малом партијом. Председник Републике Србије је из његове странке, као и председник Парламента, да не помињем министарства просвете, градоначелницу Београда и остале. Користећи овлашћења тих функција, могу похапсити пола Србије, као некада Милошевић, па нема оправдања за Свилановићеве жалопојке по телевизији. Његови људи седе у Милошевићевој фотељи и имају онолику власт колику је имао Милошевић, па нека наложе надлежним министарствима полиције и правде да испоруче све грађане које Хаг тражи и похапсе све криминалце, или нека поднесу оставке, као што би учинио сваки нормалан и моралан човек.

Пошто нису ни нормални ни морални, јер су комунисти, деца и унуци наших Стаљина и Берија, они су се после скоро три године јалове владавине, којом су нас брже од Милошевића довели на руб санкција и у још већу беду, досетили лустрације да замају народ борбом против Милошевићевих следбеника, да не би неко кренуо у борбу против њих. Верујем да већина у Србији и не зна шта је лустрација, а они који погледају у Вујаклијин речник страних речи наћи ће да је то „чишћење од грехова", „чишћење жртвом". Само комунисти су могли смислити тај начин обрачуна са политичким противницима који им сметају да владају колико хоће и како хоће. Прву и највећу лустрацију у њиховој историји обавио је Стаљин, ликвидирајући по логорима милионе људи, а када је пао тај режим, у Чешкој, Мађарској, Пољској, они који су дошли на власт, наставили су са истим методом чистки и прогањања политичких противника, прогласивши то сада демократијом. Нигде у цивилизованим и демократским земљама Европе нешто слично није постојало, иако је и код њих било разних врста диктатура, јер је незамисливо да о одговорности људи за било шта не одлучује суд него политички противници у комисијама састављеним по средњовековном принципу инквизиције.

Пошто је код нас и даље ригидни комунистички режим који је променио само људе на власти, биће лустрације и „хигијенског чишћења". Нама десничарима нимало не смета њихово чишћење жртвом, којим једни другима смештају и свете се, и биће занимљиво посматрати ко ће бити лустриран а ко не, с обзиром да су сами врхови садашње власти зрели за лустрацију по њиховим критеријумима у предложеном закону. Пола републичке Владе су високи функционери бившег режима, одговорни за прогањање грађана и опозиције, за ратовања, рушења и убијања, као Небојша Човић, Перишић, Душан Михајловић. Сам Ђинђић је Караџићев пријатељ, познат по политичкој подршци рату и бомбардовању Сарајева са Пала, где је често боравио, све са супругом Ружицом, и вежбао се у гађању по цивилима. Његова странка је учествовала у Савезној влади 1992. године са министром информација Перишићем и спољних послова Ђукићем, а у министарствима су били и Лабус и многи чланови Демократске странке. Неспорна је и чврста сарадња Ђинђића и демократа са Јовицом Станишићем свих година наше опозиционе борбе са Милошевићем. Ако то нису разлози за чишћење, не знам који су и како ће лустрацију избећи остали стубови садашњег режима. Слободан Вучетић, сада председник Уставног суда Србије, а некада најближи сарадник Милошевића, за којег је по наруџбини написао Устав по којем је Милошевић владао како хоће и колико хоће, мора бити лустриран. Министар полиције такође, јер је четири најгоре године Милошевићеве владавине био уз њега у Влади Србије и подржавао политику која се сада лустрира. Његов заменик за јавну безбедност, Сретен Лукић, командант косовских операција, генерал одликован више пута за добро служење Милошевићу, не може избећи чистку. Државну безбедност сада воде Миша Милићевић и Горан Живаљевић, бивши високи функционери те службе, који су прогањали опозицију и истакли се у Милошевићевом државном терору. Милићевић је био шеф одељења за српски екстремизам, што је био симбол за десничарску опозицију, а Живаљевић је три дана пре злочина на Ибарској магистрали киднаповао свог колегу Владу Николића, набио му кесу на главу и пет дана га, без хране и воде, испитивао шта је рекао мени и да ли ме је упозорио на злочин који су припремали. И њих двојица се морају лустрирати. Затим новинари, тужиоци, судије, сви који су писали политичке памфлете и политичке оптужнице, доносили пресуде о хапшењу политичких противника.

Најгласнији заговорник лустрације, заменик председника Врховног суда Србије, Ивошевић, не тако давно у другом степену потврдио је пресуду Марку Милошевићу против „Српске речи", која га је, каже Ивошевић, увредила што је писала о његовој саобраћајној незгоди на пожаревачком путу. Ако закон крене, морамо се укључити, иако се не слажемо, и документовано тражити лустрацију и за њега и за све полицајце, тужиоце, судије и новинаре који су нас прогањали за ових десет година. Надам се да ће и остали грађани потегнути своје папире и неправде, па се може десити да се решимо ове власти само доследном применом њиховог закона о лустрацији, што би било и праведно.

СА МИТИНГА КОАЛИЦИЈЕ „ЗАЈЕДНО ЗА КРАГУЈЕВАЦ" У КРАГУЈЕВЦУ

99 одсто за истеривање ђавола

ЉиљАНА ЧОЛИЋ

Група независних крагујевачких новинара, међу којима и дописници Слободне Европе и Дојче велеа, у допису медијима јавно су се оградили од извештавања Телевизије Крагујевац оптужујући је за језик мржње. Међу потписницима су се нашла и имена запослених у РТВ Крагујевац.

На митингу под слоганом „За Крагујевац пре свега", више се хиљада Крагујевчана и мештана околних шумадијских општина, у организацији Коалиције „Заједно за Крагујевац (СПО и НДС), окупило шестог марта на централном крагујевачком тргу. У импресивној атмосфери, зачињеној ватрометом, бубњевима, добрим старим пиштаљкама, локалној и републичкој власти је упућен захтев за превременим изборима у Крагујевцу и Републици.

Носталгија, али и потреба да се ова власт подсети на мартовске дане, безнађе у којем су Крагујевчани, све сиромашнији у све запуштенијем граду који Република полако измешта чак и са синоптичких карти, били су довољно јак мотив хиљадама људи да победе тог дана неуобичајену хладноћу и кишу. Број окупљених је превазишао и очекивања најдобронамернијих. Новинари су зачуђено посматрали групе које су у последњем тренутку пуниле место окупљања, а политички противници, распоређени по оближњим кафаницама, забринуто су посматрали како им испод ногу измичу последњи дани власти. За неке, шести март ће у Крагујевцу бити крај политичких, али и новинарско-цензорских каријера. Маме са ушушканим бебама, пензионери, радници „Заставе" и осталих крагујевачких фабрика, чланови Лиге за заштиту приватне својине, студенти са својим професорима, средњошколци, чланови готово свих опозиционих странака, Равногорског покрета, сељаци, лекари, активисти удружења избеглица и расељених... дошли су понесени последњом надом да се у њиховом граду, у којем су рођени или досељени, нешто може променити набоље. Својом заставом махали су навијачи фудбалског клуба „Раднички", некадашњег прволигаша који је захваљући болесним амбицијама и незнању локалног руководства изгубио свој статус.

Сва права градска елита, од поштених и добрих радника и мајстора, до интелектуалаца и уметника, на свој начин је, онако како је знала и умела, подржала захтев за изборима

ЈАВНИ АПЕЛ ЗА ИЗБОРЕ

Митинг је почео химном „Боже правде", под којом је, лицемерно манипулишући националним осећањима народа, некада стајао и садашњи режим, а данас је, баш као и деветомартовске жртве одбацује и сматра „фолклором из некод другог доба".

Маси којом су се ориле пиштаљке и бубњеви, обратио се Саша Миленић, председник Градског одбора Српског покрета обнове и председавајући коалиције „Заједно за Крагујевац":

„Окупили смо се да кажемо још једно велико ДОСта крадљивцима наших снова, препродавцима лажних обећања, онима који су изневерили све наше наде у боље сутра, онима који су грађане, пошто су их искористили и злоупотребили, одбацили и понашају се као да они никада нису постојали. Показујемо им да смо ту, спремни, спремнији него икада, да се опет, и докле год је то потребно, заузимамо на нашу будућност, за будућност наше деце. Да им покажемо да нас има, да смо незадовољни и спремни да се боримо..."

„Прекинули смо сваку сарадњу са локалном управом у Крагујевцу, која вођена само личним интересима допушта и пређутно одобрава продају у бесцење наше имовине. Закон о денационализацији, упоркос обећању није донет. За то неко треба да положи рачун обманутим бирачима", поручио је са говорнице Јован Павловић Бојаџић, председник Лиге за заштиту приватне својине и људских права.

После поздравних телеграма са разних страна Србије, ватромет и овације су најавили и Верољуба Стевановића, потредседника Српског покрета обнове и кандидата за градоначелника у име Коалиције „Заједно за Крагујевац".

„Снашло нас је, пријатељи, велико зло. Веће од онога које нас је деценију гризло. Тада смо бар имали наде да ћемо једног дана то зло скинути са врата и да ће нам бити боље. Данас, уместо да живимо као свет, као Европа, да се срећни рађамо, да се смејемо сваком новом дану, да радимо и да наше породице буду задовољне, у нашим очима је само туга, све веће безнађе, патња, питање шта ће нас задесити сутра. Колико ће нас, под паролом некаквих реформи, остављати без посла и без хлеба на улицама. Уместо да живе, грађани Крагујевца данас животаре и преживљавају. Наше зло има лице, а има и име. То је неодговорна, бахата власт, жељна положаја и пара, коју не инетересује народ, не интересујете их ни ви, ни ваша деца. То су ђаволји поданици, мали ђаволи који ако не познају народ и његове патње, не познају ни Бога, ни Библију. Ви сви овде сте праведници и уздајте се у највишу мудрост. Победићете зло и, као што каже најмудрија књига, као праведници ћете бити уткани у темеље правде", рекао је Верољуб Стевановић. Он је потом

Верољуб Стевановић

СВАКО ЗНА СВОЈЕ

На чему темељите толику сигурност у сопствену популарност међу Крагујевчанима и у популарност „Заједно за Крагујевац" у граду. Шта ако изгубите на изборима?

Ако изгубим ја као кандидат за градоначелника, никада се више нећу канидовати. Ја не заговарам сопствену популарност, о томе питајте Крагујевчане. Проћите градом, па нека вам они саопште да ли су задовољни градском влашћу, да ли су задовољни урађеним у Крагујевцу, односом градске управе према грађанима. Нису задовољни, и ја то знам зато што сам свакога дана међу својим бирачима. И остали чланови „Заједно" су. Нас Крагујевчани поштују зато што је Крагујевац 1999. живео са седам милиона марака годишњег буџета, а сада има 70 милиона, са којима не зна шта ће. Ова власт нема стратегију развоја града, ни један пројекат за ове три године није урадила, нити реализовала. Са толиким парама Крагујевац би требало да цвета, а он тавори, све сиротији, запуштенији и прљавији. Немају пројекте за комуналну привреду, социјалу, за путну инфраструктуру, немају планове за развој регионалне економије. Од толиких пара само десетина да је годишње одвајана за понеки програм, Крагујевац би био развијени центар региона. Овако ће се, ако незналице и партијски комесари наставе да воде град, он претворити у каљаву паланку.

За све проблеме постоји решење – само га треба препознати.

Да ли тако оштра критика рада садашње локалне управе значи да „Заједно за Крагујевац" има алтернативу која је довољно добра да ови исти грађани који траже смену ове, сутра не траже и смену ваше градске управе?

Наравно. Алтренатива је програм „Заједно за Крагујевац", састављен од делова програма Српског покрета обнове и Народне демократске странке који се тичу локалне самоуправе. То су одлични, врло блиски програми, а додали смо специфичности које се односе на град; на пример програм за „Заставу" за који тврдим да је најбољи до сада понуђен програм, затим систем решења локалне путне привреде, услужних делатности у граду и до ситница разрађен сваки детаљ у свим областима развоја града. Тај програм је у штампи, и у форми књиге ће бити дистрибуиран на адресе свих Крагујевчана"

Колико се активност „Заједно за Крагујевац" преплиће, а колико сукобљава са вашим другим страначким обавезама? Као високи функционер Српског покрета обнове, Ви ипак имате обавезе и одговорност према својој странци. Да ли постоји сукоб интереса?

Наравно да не. Оснивачи Коалиције „Заједно за Крагујевац" су СПО и НДС. Две парстије које имају сопствене политичке интересе и сопствене програме које реализују независно од „Заједно за Крагујевца". Једни другима не залазимо у страначка питања, чак о томе и не разговарамо. С обзиром да као коалициони партнери сарађујемо на локалном нивоу, око локалног нивоа се и споразумевамо, а да поновим, ту су програмски ставови обе странке врло блиски. Све ван локала странке раде у складу са својим интересима и програмима. Ми смо политички коректни једни према другима, негујемо висок степен политичке културе и толеранције и зато се и разумемо. Наши специјализовани тимови сарађују на свим питањима у оквиру локалне политике и ту налазе најбоља решења.

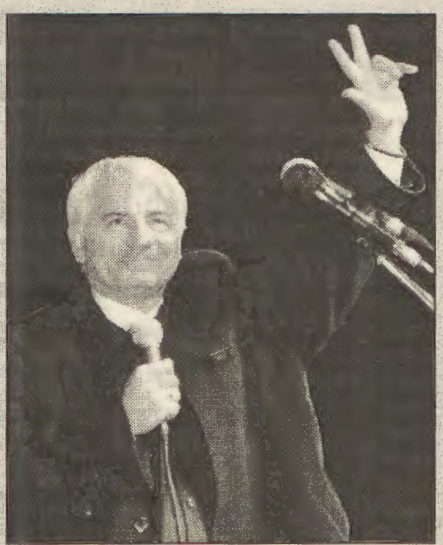

Кажете да су две странке у „Заједно" привукле огроман број будућих бирача. Да ли је ваша страначка снага заиста толика?

Српски покрет обнове је у Шумадији увек био најјача странка. На изборима смо увек добијали велико поверење бирача. Народна демократска странка је у Крагујевцу врло млада, а ја у процене њене снаге не улазим. Наша и њихова процена је била да смо у Крагујевцу најјачи као „Заједно за Крагујевац" јер су нас грађани тако највише упознали и знају шта умемо и за шта смо способни. Ипак, снагу „Заједно" не дају странке, већ организације и појединци који се независно до страначког ангажмана придружују коалицији. Водећи рачуна да неко не покуша да преко нас опере своју милошевићевску биографију, као што то чине у Демократској странци, ми прихватамо сарадњу, помажемо им, или допуштамо да они помажу нама. Тако је „Заједно" више покрет него коалиција, у којој своје место имају незавини интелектуалци, синдикати, уметници, радници, сељаци, сви они којима је Крагујевац у срцу и који желе да њихова деца живе у добро уређеном и угледном граду.

новио захтев за хитним превременим изборима у Крагујевцу и Републици и нагласио да се, с обзиром на то да је овај режим тврђи од претходног, тај циљ може остварити само протестима, улицом, петицијама. „Ова власт никада неће расписати изборе ако је не натерамо. Узмимо зато своју судбину у своје руке, поручио је Стевановић.

На крају скупа, прочитан је текст петиције Коалиције „Заједно за Крагујевац" у којој се траже превремени избори у Крагујевцу. Речено је да се од до сада анкетираних Крагујевчана, 99 посто изјаснило за изборе за нову локалну власт. Анкетирање грађана активисти странака обављају по важећем бирачком списку Крагујевца, а уколико посао буде готов, потписи ће заједно са текстом петиције и захтевом за превремене изборе већ половином маја бити послати Наташи Мићић, председници Скупштине Србије.

МЕДИЈСКИ МРАК

Митинг „Заједно за Крагујевац" пратили су сви градски медији, извеситила је цела домаћа и страна дописничка мрежа. Појавила се и екипа РТС-а. Коалиција „Заједно за Крагујевац" је, међутим, после извештаја са митига одлучила да прекине сарадњу са градском РТВ Крагујевац, која је по њиховом мишљењу, необјективно известила за догађаја. Одлуку су донели, подржавајући групу независних крагујевачких новинара, међу којима и дописнике Слободне Европе и Дојче велеа, који су се у допису медијима јавно оградили од извештавања ове телевизије, оптужујући је за језик мржње према политичким неистомишљеницима. Међу потписницима су се нашла и имена запослених у РТВ Крагујевац. На јавно реаговање новинаре су, осим запањујућег извештаја са митинга приказаног исте вечери на телевизији Крагујевац, натерала и два подсмешљива и малициозна саопштења Демократске странке у Крагујевцу, које је упркос давнашњој одлуци да не емитује страначка саопштења, ТВ Крагујевац емитовала у свим информативним емисијама. Новинари су закључили да се тим саопштењима шири језик мржње и нетолеранције.

У тим саопштењима Демократске странке у Крагујевцу Верољуб Стевановић је оптужен за шуровање за социјалистима из Крагујевца, зарад добијања власти. У својеврсном памфлету Демократске омладине, названом: „Верко нам је много плако, њему људи није лако", он је оптужен за „фотељашење" и настојање да се по сваку цену домогне градоначелничке фотеље.

„Текстове саопштења не желим да коментаришем, сама себи су довољан коменар, али желим да нагласим да су она последица страха који крагујевачка власт осећа кад год јој се помене „Заједно за Крагујевац". Ми смо им једина озбиљна конкуренција, што ћемо на изборима и доказати. Њихово објављивање на градској телевизији заиста је срамота за један некада угледан медиј. О томе довољно говори и јавна реакција новинара који су се штитећи начела професије, храбро оградили од страшљивих ујдурми власти. Послаћемо допис свим релевантним међународним и националним новинарским удружењима и организацијама за зашиту слободе речи и људских права. Јавно смо обавестили власт у Крагујевцу да ће у случају да ови новинари сносе било какве консеквенце због свог става „Заједно за Крагујевац" организвати још масовније протесте испред зграде медија, али ће и позвати грађане да у просторијама Телевизије разговарају са уредницима о начину извештавања тог медија", коментарише Верољуб Стевановић.

Тамо не воле високосједећ

Александар ТАСИЋ

Биљана Плавшић ће највероватније „робијати" у Шведској, по чијим законима осуђена особа која има године старости као Плавшићка, не мора у затвор али не сме ни да напушта ту земљу. Уз све то, један део фамилије Биљане Плавшић живи у Шведској. Како је стартовао, Војислав Шешељ се по свој прилици неће науживати овог шведског затворског раја. Уколико се мало не упристоји и под хитно не упише убрзани курс хрватског језика.

Пресуда Биљани Плавшић и прво појављивање Војислава Шешеља били су централни догађаји у Хашком трибуналу у протеклих 15 дана: бивша председница Републике Српске осуђена је на 11 година затвора, а председник Српске радикалне странке демонстрирао је део свог примитивног репертоара избегавши да се изјасни да ли се осећа кривим за оно за шта је оптужен.

Између 15 и 25 година затвора, колико је предложило Тужилаштво и осам година затвора, како је гласио предлог одбране – адвоката Јујина О Саливена и Роберта Павића, веће којим је председавао судија Ричард Меј, изрекло је једанаестогодишњу казну.

ОСУЂЕНИК НА – СЛОБОДИ

Образлажући овакву одлуку Меј није поменуо да ли ће Биљана Плавшић сведочити на суђењу Миломиру Стакићу, за које је добила позив судије Волфганга Шромбурга. Није познато какав је њен став о томе и да ли је и како утицао на пресуду. А оптужена је имала два рока да се изјасни о овом сведочењу: први до 20. јануара и додатни до 11. фебруара, јер су њени браниоци тражили додатно време ради консултација са својим клијентом. Судија Меј је и затражио изјашњење управо да би и то могао да узме као олакшавајућу (последњи корак у сарадњи с Трибуналом, како је то дефинисала Карла дел Понте на суђењу од 16. до 18. децембра прошле године) или отежавајућу околност (одбијање сарадње). Одлука Биљане Плавшић о томе да ли ће сведочити и у поменутом случају, али и у другима уколико буде позвана, могла је да утиче само на висину казне, јер уколико добије налог она, једноставно, мора да се одазове. Ако то не учини рескира да буде кажњена затвором до седам година и/или новчаном казном до 100.000 еура, наравно после спроведеног поступка пред Судом, у којем би било утврђено да ли је њено сведочење заиста неопходно. Крајем прошле године другостепено веће Хашког трибунала одлучило је, поводом налога за сведочење, и после вишемесечног поступка, да није неопходно појављивање бившег новинара „Вашингтон поста" у улози сведока.

Имајући на уму политичку функцију коју је Плавшић обављала и догађаје у којима је учествовала током рата у БиХ од 1992. до 1995. године, тешко је, међутим, претпоставити да би она могла да буде ослобођена обавезе да сведочи. У том случају затворској казни на коју је осуђена једноставно би била приписана и казна на коју би, евентуално, била осуђена због одбијања да се појави као сведок. Било да јој буде изречена само затворска казна или само новчана или комбиновано.

Судећи по досадашњим догађањима у њеном случају аналитичари у Хагу претпостављали су да би, наравно зависно од висине казне, једна или обе стране у овом поступку могле да се жале на пресуду.

По правилу 102 Трибунала „казна почиње да тече од дана када је проглашена. Међутим, чим се преда најава жалбе, извршење пресуде се од тог тренутка одлаже док се не донесе одлука по жалби, а осуђени у међувремену остаје у притвору у складу с правилом 64". Правило 65 Трибунала предвиђа, међутим, да „... жалбено веће може одобрити привремено пуштање на слободу осуђених особа, док траје жалбени поступак или на одређено време". Према досадашњим незваничним информацијама, жалби на пресуду није било, па је осуђена до даљег смештена у затвору Уједињених нација у Шевенингену где чека одлуку о упућивању на издржавање казне.

Обе стране су, судећи по томе, задовољне. Осуђена, релативно благом казном и могућношћу да је не издржава иза решетака, а Тужилаштво, могуће је, евентуалном одлуком осуђене да сарађује и појави се као сведок или неким договором који би указивао на овакву могућност. Јер, овакве споразуме Тужилаштво и Суд нису дужни јавно да објављују уколико сведок тражи или ако буде процењено да би најава јавног сведочења или само јавно сведочење угрозили безбедност сведока, без обзира да ли је сведок „слободњак" или осуђеник. Биљана Плавшић може, дакле, да се појави као сведок, означен бројем, чији је идентитет заштићен. У том кон-

тексту и саопштење судске администрације да је пребачена на издржавање казне изван Холандије, укључујући и термин тог трансфера, могло би бити узето с резервом.

Када је реч о држави у чијем би затвору Плавшић могла да проведе наредних десет и кусур година, јер ће јој у казну бити урачунато и 245 дана које је, до изрицања пресуде већ провела у притвору у Шевенингену, често се помиње Шведска. Хашки трибунал закључио је уговоре до сада са Данском, Немачком, Шпанијом, Француском, Шведском, Аустријом, Норвешком, Финском и Италијом о упућивању осуђених на издржавање казне у затворе на подручју ових држава. Осуђени су до сада пребацивани у затворе у Шпанији, Немачкој, Аустрији, Норвешкој и Финској. По закону у Шведској осуђена особа која има године старости као Биљана Плавшић, не мора у затвор али не сме ни да напушта ту земљу.

Шешељ није био оригиналан, али је то компензирао примитивним и „духовитим доскочицама" кроз приговоре најпре о језику који не разуме, па преко „психолошке неподношљивости униформи тужилаца и судија које га подсећају на инквизицију" до рока од 30 дана који је даје Суду да му растумачи поједине речи како би могао да разуме оптужницу и изјасни се о њој. Када се Милан Мартић, бивши председник Републике Српске Крајине, 28. јануара ове године изјашњавао о новој, проширеној оптужници од чак 19 тачака, кратко је, без театралности и неучтивих опаски, рекао кинеском судији Лиу Дагуину да „неће превод на хрватски него на српски", јер „неће да слуша речи као што су „тисућу" и сличне". И добио је одговор да „ће се Суд постарати да му изађе у сусрет". Шешељ га је имитирао месец дана касније – уз себи својствене примесе.

Из досадашњег тока суђења Милошевићу, Трибунал је извукао поуке. Многе од њих примениће сигурно и у Шешељевом случају. Реч је пре свега о сузбијању било какве политичке приче која би била намењена политичкој јавности у Србији и Црној Гори, али и свему осталом што излази из контекста оптужнице. Шешељ ће једноставно бити прекидан ако тако нешто покуша. Једина предност биће му чињеница да од тренутка када нешто каже до момента превођења његових речи мора да прође неколико тренутака, с тим да ће се председавајући судија после извесног времена навићи на такав стил оптуженог па ће реаговати све брже.

Оптуженом у тој својој медијској припреми наступа пред Трибуналом не иде на руку ни чињеница да неће бити у центру пажње – поред процеса Милошевићу, Милутиновићу, Шаиновићу и Ојданићу, Крајишнику... евентуално Карацићу, Младићу, Шљиванчанину... С тим у комбинацији иде и забрана сваког јавног телефонског политичког ангажмана из Шевенингена, при чему ће се његова јавна појављивања свести на неколико краћих статусних конференција пре почетка суђења до којег би, према проценама у Трибуналу, могло да прође година, две. Довољно да, по оценама посматрача у Хагу, оптужени буде лично политички маргинализован.

Каква ће судбина задесити обезглављену Српску радикалну странку, чији је Шешељ био апсолутни газда, упркос његовим тврдњама о слободи мишљења унутар СРС, остаје да се види. Но, могуће је претпоставити да ће страначка пропаганда СРС изван зграде Трибунала у Хагу имати судбину сличну СПС. На почетку суђења Слободану Милошевићу у Хаг су, наиме, још и долазиле разноразне и бројчано различите делгације СПС и удружења „Слобода". Било је и неколико конференција за штампу, али су посете, како је време одмицало, биле све ређе, сусрети с новинарима али без присуства новинара, којима Богољуб Бјелица и екипа нису били нимало интересантни, прерастали су у комеморативне скупове. Сада су јавне вансудске и ванзатворске активности око Милошевића сведене на консултације с два правна саветника и посете супруге и снахе за које јавност ни у Србији, а посебно у Хагу, није више заинтересована, а које трају свега два, три дана, најдуже пет за колико холандска амбасада у Београду изда посетиоцима визе.

Садржај следеће епизоде: Шешељ ће се појавити пред судијом Шромбургом крајем марта, 30 дана после првог изласка пред Суд, како би се изјаснио о кривици. Уколико до тада не буде писмено тражио тумачење речи из хрватског превода које не разуме, оне му неће бити ни растумачене. Биће му прочитане само тачке оптужнице, па, ако буде поновио да не разуме, у транскрипт ће бити унето да се изјаснио како се не осећа кривим. Ако, међутим, буде писмено тражио појашњење, односно превод хрватских израза на српски језик, Суд ће му, вероватно, то и омогућити. Наравно, изјашњавање о кривици не подразумева никакве додатне коментаре на самој статусној конференцији. Оптужени ће добити на крају прилику да каже, ако нешто има, о смештају, условима и третману у притвору, а за значајније представке, захтеве, молбе поводом поступка који је против њега у току, биће упућен на писане поднеске, као осуђени који је одлучио да сам себе заступа. А адвокатска констатација, цитирана у прошлом броју „Српске речи", дефинитивно гласи: ко сам себе заступа пред судом има будалу за клијента.

...коњуподрепгледајућу господу

По уговору од 23. фебруара 1999. године између Трибунала и Шведске, међу условима које је Суд обавезан да испуни пре упућивања осуђеника у ову државу наведени су достављање надлежним шведским органима: копије пресуде, потврде о томе колико је већ казне осуђени издржао, подношење одговарајуће медицинске документације (уколико осуђеник има здравствених проблема) и, најзад, „било којег документа који Суд поседује, а који показује да осуђена особа има јаке везе са Шведском". Незванично, део породице Биљане Плавшић живи у овој земљи па би то могао да буде поуздан путоказ где би она могла да проведе остатак живота. Као осуђеник на – слободи.

ПОТВРДА МИЛОШЕВИЋЕВОГ СТЕРЕОТИПА

Свој безобразлук са српске политичке сцене Војислав Шешељ демонстрирао је 26. фебруара у Хагу. Код већине страних новинара који су са галерије суднице број један пратили његово прво појављивање пред Трибуналом, Шешељев наступ потврдио је, нажалост, стереотипну предрасуду о српским политичарима из Милошевићевог времена као примитивцима жељних ратовања.

И он се, као и његов колега Слободан Милошевић, и пре поласка у Холандију а и по доласку, скривао иза народа из којег је дошао. Оптужбе против њега лично прекрстио је у „оптужбе против свих Срба"и слично, а остао је доследан својој политичкој пракси да прљав веш (са изузетком оног из своје странке) пере наочиглед, овога пута међународне јавности („... не желим ни да Трибунал контактира са конзулатом такозване Србије и Црне Горе јер су у тој држави на власти мафијаши и криминалци..."). Као и у многим стварима пре одласка у Хаг, тако ни у овом свом, и дословно речено, наступу Шешеља 28. јануара ове године изјашњавао о новој, проширеној оптужници од чак 19 тачака, кратко је, без театралности и неучтивих опаски, рекао кинеском судији Лиу Дагуину да „неће превод на хрватски него на српски", јер „неће да слуша речи као што су „тисућу" и сличне". И добио је одговор да „ће се Суд постарати да му изађе у сусрет". Шешељ га је имитирао месец дана касније – уз себи својствене примесе.

Из досадашњег тока суђења Милошевићу, Трибунал је извукао поуке. Многе од њих примениће сигурно и у Шешељевом случају. Реч је пре свега о сузбијању било какве политичке приче која би била намењена политичкој јавности у Србији и Црној Гори, али и свему осталом што излази из контекста оптужнице. Шешељ ће једноставно бити прекидан ако тако нешто покуша. Једина предност биће му чињеница да од тренутка када нешто каже до момента превођења његових речи мора да прође неколико тренутака, с тим да ће се председавајући судија после извесног времена навићи на такав стил оптуженог па ће реаговати све брже.

Оптуженом у тој својој медијској припреми наступа пред Трибуналом не иде на руку ни чињеница да неће бити у центру пажње – поред процеса Милошевићу, Милутиновићу, Шаиновићу и Ојданићу, Крајишнику... евентуално Карацићу, Младићу, Шљиванчанину... С тим у комбинацији иде и забрана сваког јавног телефонског политичког ангажмана из Шевенингена, при чему ће се његова јавна појављивања свести на неколико краћих статусних конференција пре почетка суђења до којег би, према проценама у Трибуналу, могло да прође година, две. Довољно да, по оценама посматрача у Хагу, оптужени буде лично политички маргинализован.

Каква ће судбина задесити обезглављену Српску радикалну странку, чији је Шешељ био апсолутни газда, упркос његовим тврдњама о слободи мишљења унутар СРС, остаје да се види. Но, могуће је претпоставити да ће страначка пропаганда СРС изван зграде Трибунала у Хагу имати судбину сличну СПС. На почетку суђења Слободану Милошевићу у Хаг су, наиме, још и долазиле разноразне и бројчано различите делгације СПС и удружења „Слобода". Било је и неколико конференција за штампу, али су посете, како је време одмицало, биле све ређе, сусрети с новинарима али без присуства новинара, којима Богољуб Бјелица и екипа нису били нимало интересантни, прерастали су у комеморативне скупове. Сада су јавне вансудске и ванзатворске активности око Милошевића сведене на консултације с два правна саветника и посете супруге и снахе за које јавност ни у Србији, а посебно у Хагу, није више заинтересована, а које трају свега два, три дана, најдуже пет за колико холандска амбасада у Београду изда посетиоцима визе.

Садржај следеће епизоде: Шешељ ће се појавити пред судијом Шромбургом крајем марта, 30 дана после првог изласка пред Суд, како би се изјаснио о кривици. Уколико до тада не буде писмено тражио тумачење речи из хрватског превода које не разуме, оне му неће бити ни растумачене. Биће му прочитане само тачке оптужнице, па, ако буде поновио да не разуме, у транскрипт ће бити унето да се изјаснио како се не осећа кривим. Ако, међутим, буде писмено тражио појашњење, односно превод хрватских израза на српски језик, Суд ће му, вероватно, то и омогућити. Наравно, изјашњавање о кривици не подразумева никакве додатне коментаре на самој статусној конференцији. Оптужени ће добити на крају прилику да каже, ако нешто има, о смештају, условима и третману у притвору, а за значајније представке, захтеве, молбе поводом поступка који је против њега у току, биће упућен на писане поднеске, као осуђени који је одлучио да сам себе заступа. А адвокатска констатација, цитирана у прошлом броју „Српске речи", дефинитивно гласи: ко сам себе заступа пред судом има будалу за клијента.

ДОСОВ СОС

Рђавом купцу и арматуре сметају

Хоће ли неко из армије Ђинђићевих новинара коначно схватити да фалсификовање чињеница везаних за научне радове, па и Ђинђићеве, представља исту врсту криминала као пљачкање банака и обијање станова?

Милена М. Поповић

ТРАНСПАРЕНТНА ПРИВАТИЗАЦИЈА „УШЋА"

Прошле године уочи авнојевског празника савезне државе, медији су обавестили јавност да је бивша зграда ЦК СКЈ, касније ЈУЛ-овски пословни центар „Ушће", продата конзорцијуму на чијем челу се налази МПЦ Груп из Београда. Сувласници зграде ЦК постали су и МК Комерц из Новог Сада, Интернешенел трејдинг партнерс из Лондона и Унион Интертрејд ЛТД са Девичанских острва. Медији су стидљиво извештавали да је власник МК Комерца Миодраг Костић до петооктобарске револуције био директор Демократске странке. Понуду за куповину ПЦ „Ушће" дао је и амерички бизнисмен Слободан Павловић (познат по изградњи патриотског моста на Дрини). Павловићеве фирме дале су понуду која је предвиђала изградњу вишенаменског објекта од 45 спратова на месту бомбардованог симбола југокомунизма, при чему је било предвиђено да ова зграда буде повезана лифтовима са хотелима „Хајат" и „Интерконтинентал".

Међутим, ауторитет господина М.К. надвладао је футуристички пројекат Слободана Павловића. Поменута корпорација купила је „Ушће" са обавезом да га поруши и на његовом месту сагради седмоспратни пословно-трговински центар и обавезом да ангажује домаће извођаче и на пословима рушења и уклањања зграде ЦК и на пословима изградње новог објекта.

Не коментаришући улогу коју је у читавом послу имао бивши директор ДС и кум Ненада Чанка, стручњак за страна улагања Милан Ковачевић, поводом појављивања у послу оф шор компаније са Девичанских острва, рекао је следеће (изјава за Б92): „Такве компаније имају и одређена ограничења: преко које банке могу да послују, каква трансакција може да буде – да би се квалификовале за изузеће од пореза и за посебне пореске олакшице. Међутим, сигурно има и оних који злоупотребљавају такво правило и који са таквим компанијама раде и друге врсте послова. У овом случају, наравно, ја немам могућности да кажем каква је конкретно ситуација, јер немам детаља, али само кажем да се те компаније понекад и злоупотребљавају".

Ова примедба Милана Ковачевића била је једина озбиљнија критика у вези са продајом „Ушћа".

Од овог догађаја прошло је готово годину и по дана. Од обећаног рушења „Ушћа", калкулисаног са 2,5 милиона евра у понуди поменутог конзорцијума, за сада нема ништа. Како ствари стоје рушења неће бити ни у будућности. Свако ко пролази поред зграде бившег ЦК може да се увери да се зграда реконструше. Највећи део посла у реконструкцији обављају армирачи и вариоци (у броју далеко мањем од обећаног) који замењују и заварују арматуру оштећену бомбардовањем и скидају оштећену оплату са фасаде. Дакле, ствари су кренуле сасвим другим током него што је било речено јавности након победе Костићевог козорцијума на тендеру за продају „Ушћа".

Конзорцијум је купио зграду за 5 милиона евра. Оваквим развојем догађаја комплетна инвестиција конзорцијума за изградњу пословно-трговинског центра биће бар петнаест пута мања од оне коју је понудио Слободан Павловић (око 175 милиона евра). Јавност о оваквом развоју догађаја не добија ни минимум информација. Све је, дакле, у складу са приватизацијом обављеном на бази Ђинђићевих транспарентних реформских закона.

У „НОВОСТИМА" НИШТА НОВО

Ко се још од читалаца „Вечерњих новости" сећа како је изгледала уређивачка политика тога „најтиражнијег листа у земљи" у време Милошевићеве страховладе? Сећа ли се неко оног чувеног чланка у томе листу о „сирочету из Скелана на гробу својих родитеља", чланка пропраћеног потресном „фотографијом" дечака који грли гроб својих родитеља? Коначно, сећа ли се неко да је у једном недељном листу одмах по објављивању поменутог чланка показано да је ту „фотографију", која се у „Новостима" нашла као „документ са ратишта" у БиХ који потврђује да се Србима почетком деведесетих година прошлог века понавља судбина из Другог светског рата, насликао дечака у Републици Српској, како се огледало у трагичној чињеници да је тај дечак (ако је уопште и постојао!) убацио бомбу кроз прозор у кућу својих комшија Муслимана док су ови седели за столом и – побио их!

Десетине и десетине сличних чланака „најтиражнијег листа у земљи" сакупљено је ради одбране од поменуте тужбе. Када су предати суду елан тужитеља нагло је спласнуо. Чак ни Милошевићева заштита није могла да их спасава од зла које су ти чланци садржали. Након тога судски процес је по жељи тужилаца полако замирао.

А данас? На први поглед могао би се стећи утисак да данашњи „најтиражнији лист у земљи" не личи на онај Милошевићев, такође – најтиражнији. Међутим, када се измери обим подршке коју данас тај лист пружа Ђинђићевом режиму видеће се да се став његових уредника према властодршцима није ни за длаку изменио у односу на време пре петооктобарске револуције. Као што се у Милошевићево време могло у том листу наћи на стотине доказа о промилошевићевској уређивачкој политици, тако се данас могу наћи у истим количинама докази о проћинђићевско-проreформској уређивачкој политици. Овде не спадају само они чланци који непосредно говоре о „реформама", које и некад најближи Ђинђићев саборац, Војислав Коштуница, назива папирнатим (народ каже да те реформе постоје само на ТВ Бастиљи и у „Вечерњим новостима"), већ и они који директно или индиректно помажу стварању лажне позитивне слике о носиоцима поменутих реформи.

Илуструјмо ове наше тврдње једним сасвим свежим примером. У издању од 7. марта ове године „Вечерње новости" објавиле су чланак „Власт у рукама доктора" (аутор Јелена Живковић). У том чланку наводи се следеће: „Тренутно две најутицајније личности у политичком животу Србије, Зоран Ђинђић и Војислав Коштуница, докторске тезе одбранили су давних седамдесетих година. Коштуница на београдском Правном факултету из области Уставног права на теми „Институционализована опозиција у политичком систему социјализма", 1974. године, а Ђинђић на немачком Филозофском факултету Универзитета у Констанци (цитирамо као је написано – прим. М.П), 1979. године, на „Проблему утемљења критичке теорије друштва". Ментор му је био Јирген Хабермас, један од најуваженијих филозофа данас на западу". Очигледно, подаци о докторским дисертацијама ова два политичара стављени су свесно једни (Коштуничини) поред других (Ђинђићевих) да би неупућени читаоци могли накнадно да дешифрују ону чувену Ђинђићеву изјаву о сарадњи са Коштуницом. Ја не разумем њега он не разуме мене, рекао је Ђинђић. Шта је уз-

рок овом неразумевању? Ево имплицитног одговора у „најтиражнијем листу у земљи": Ђинђић је докторирао „на немачком Филозофском факултету Универзитета у Констанци" а Коштуница на Правном факултету у Београду. Ментор Коштуничине дисертације није поменут а у Ђинђићевом случају ради се о „Јиргену Хабермасу, једном од најуваженијих филозофа данас на западу". Дакле, није само у питању сукоб моћне западне науке са српском која базира на штапу и канапу, већ се ради и о сукобу два схватања демократије! Међутим, како би изгледале Ђинђићеве докторске позиције да је новинар „најтиражнијег листа у земљи" изнео истините податке о његовој докторској дисертацији? Одговор на ово питање препуштамо читаоцима „Српске речи" уз напомену да је такве (истините) податке поменута новинарка имала на свом радном столу пошто су јој били достављени факсом два дана пре објављивања текста „Власт у рукама доктора".

О каквим се, дакле, подацима ради? Средином јуна прошле године у „Српској речи" овај новинар је објавио текст о реформама које је српски премијер спровео у сопственој биографији. Захваљујући тим реформама протерани су (што непосредно, што посредно) из Ђинђићеве научне биографије и утемељивач области филозофије која је била предмет истраживања Ђинђићеве докторске дисертације, и ментор те дисертације. Читаоце подсећамо на неке од тих „реформи". У лексикону „Ко је ко у Србији" (видети, на пример, издање из 1991. године, страна 110) може се наћи податак да је Ђинђић 1979. године на универзитету у Констанцу одбранио докторску дисертацију под насловом „Проблеми утемељења критичке теорије друштва". Такође, речено је и то да је Ђинђић 1986. године објавио књигу „Јесен дијалектике", не наводећи никакву њену везу са поменутом докторском дисертацијом. Важно је напоменути да је Ђинђић за лексикон „Ко је ко у Србији" дао податке из своје биографије у време настајања вишестраначја, када је већина политичких партија демократске оријентације у своме програму имала реформу политичког система у Југославији и раскид са комунистичким наслеђем. Ова напомена може да послужи као кључ за дешифровање читавог низа разлога који су навели Ђинђића да из наслова своје дисертације избаци име филозофа на чијим делима су се учили не само он, већ и већина његових учитеља, укључујући и ментора његове дисертације професора Албрехта Велмера (Albrecht Wellmer).

У лексикону „Ко је ко у Србији" није наведен ни потпуни назив поменуте Ђинђићеве књиге „Јесен дијалектике". Наиме, њен потпуни наслов гласи „Јесен дијалектике – К. Маркс и утемељење критичке теорије друштва". Наравно, Ђинђић је сматрао да у својој биографији треба да прикрије, осим везе ове књиге са марксистичком филозофијом, и њену везу са својим докторатом. Ево, међутим, како изгледа та веза описана у уводној напомени у књизи „Јесен дијалектике ...": „Ова књига у основним цртама представља дисертацију коју је, под насловом „К. Маркс и проблеми утемељења социјалне критике", у лето 1979. прихватио Филозофски факултет у Констанцу (СР Немачка). Без свесрдне помоћи ментора, професора Албрехта Велмера, хаотични текст никада не би попримио форму која одговара презентовању научној јавности; захваљујући његовој консеквентној критици био сам принуђен да одустанем од низа поставки које би – сада сам у то више уверен него пре седам година – непотребно оптерећивале аргументацију". Пуким избацивањем имена К. Маркс из наслова дисертације долази се до наслова „ Проблеми утемељења социјалне критике". Јасно је да такав наслов не би био довољно одређен да би га озбиљан научник могао прихватити за своју дисертацију. Ђинђић, свестан ове чињенице, за лексикон „Ко је ко у Србији" овако добијени наслов, без К. Маркса, фалсификује у наслов „Проблеми утемељења критичке теорије друштва". Дакле, нестаје Карл Маркс а социјална критика из наслова дисертације прелази у критичку теорију друштва! Преправка наслова је урађена тако да ће свако ко прочита само тај наслов у лексикону „Ко је ко у Србији" бити уверен да је Ђинђић у њој утемељивао критичку теорију друштва које је у време које је претходило стварању вишестраначја у Србији било у потпуности устројено на марксистичким принципима. Ђинђић је овим фалсификатом стварао лажни утисак да никада није припадао табору марксистичких филозофа!

Попут овога случаја са „Новостима", и раније се дешавало да провладини медији објављују податке о Ђинђићевим контактима са чувеним филозофом-левичаром Јиргеном Хабермасом у току Ђинђићевог вишегодишњег боравка у Немачкој. У већини случајева наводи се да је Хабермас руководио израдом поменуте Ђинђићеве докторске дисертације. Такву наводну везу са Хабермасом Ђинђић никада јавно није демантовао, а неће је демантовати ни поводом текста „Власт у рукама доктора". Међутим, у већ поменутој напомени из Ђинђићеве књиге „Јесен дијалектике..." налази се и ово сведочанство: „Када сам 1977. године дошао у Констанц, са намером да наставим студиј филозофије, моје разумевање социјалне теорије знатно се разликовало од оног формулисаног две године касније у дисертацији. У Алпенштрасе 4, заједници становања и живљења, моје становиште се обликовало под снажним утиском свакодневних дискусија са Иваном Гласером, Дуњом Мелчић, Ернестом Колером, Ролфом Папеом, Алексејем Саизом и Драгољубом Мићуновићем". Дакле, нигде нема ни трага од утицаја Јиргена Хабермаса на научни развој младог Зорана Ђинђића. Истини за вољу, Хабермас се у напомени у књизи „Јесен дијалектике..." помиње уз Љубомира Тадића и Иринга Фечера са захвалношћу због „перманентне подршке" коју је пружао Ђинђићу. Очигледно, одсуство демантија на тврдње да је Хабермас био Ђинђићу ментор, последица је Ђинђићеве процене да му таква погрешна тврдња само повећава политички рејтинг. Због овога би Ђинђића свако на западу прогласио неморалним. Свесна замена имена ментора је исто што и свесно кривотворење референци.

Што се тиче напомене из текста „Власт у рукама доктора" о Јиргену Хабермасу као „једном од најуваженијих филозофа данас на западу", приметимо да је аутор текста свесно избегао да Хабермаса одреди као марксистичког филозофа. О уважавању једног филозофа-левичара на западу, где се у борбу против левичарских идеје из марсистичког арсенала још није укључило само НАТО, довољно јасно говори и једна домаћа епизода. Полемишући у „Времену" са Владимиром Н. Цветковићем на тему Србија – национална или грађанска држава, Душан Павловић (Институт Г17) наводи следеће: „Једну варијанту либералне нације извео је почетком деведесетих Јирген Хабермас својим концептом уставног патриотизма (Verfassungspatriotismus). Хабермас тврди да је стварање европског грађанства могуће искључиво ако постоје наднационалне вредности које би биле уклесане у будући европски устав. Европљани би, дакле, чинили јединствену политичку нацију не зато што су Немци, Французи, Шпанци итд., већ зато што верују у идеале индивидуалне слободе и једнакости који су уставно заштићени".

Из Цветковићевог одговара Павловићу може се лако одредити колико овај први уважава Хабермаса: „Колико је мени познато, тај се правно-политички бисер (да се уставом намећу обичајне праксе) још нигде званично „на овим просторима" (мислим у Србији) није запатио (па га стога не треба ни фингирати као полемички предложак), али зато свакако јесте она немогућа синтагма о „уставном патриотизму" коју је сковао неприкосновени гуру домаћих, и уопште источно-европских „либерала" и „социјалдемократа" – Јирген Хабермас. Речена, ефектна синтагма Великог Еклектичара, премда замишљена с „чисто либералних" полазишта, како мисли Павловић, као таква тешко да је игде икада била делотворна, но то неће омести локалне догматичаре да је рабе до бесмисла".

То је тај уважени филозоф. Дакле, много недостаје тексту „Власт у рукама доктора" да би био у цитираном делу истинит. Хоће ли неко из армије Ђинђићевих новинара коначно схватити да фалсификовање чињеница везаних за научне радове представља исту врсту криминала као пљачкање банака и обијање станова? ■

ТИТО И ДРАЖА
У СРПСКОМ ПОКРЕТУ ОБНОВЕ

Ни Черчил их не би посвађао

Благица КОСТИЋ

У маленој варошици Брежђе, на десетак километара од Мионице, испод Маљена и Равне горе, живе Тито (Урошевић) и Дража (Јанковић) нашег времена. И један и други су рођени у марту 1954. године (Тито другог, а Дража 23. марта)... Титов кум је био комуниста, а Дражин равногорац. Иако су добили имена по историјски конфронтираним личностима, они међусобно никада нису дошли у сукоб. Од најранијег детињства расли су заједно, дружили се, ишли у школу, заједно радили и постали велики пријатељи. И један и други су чланови Српског покрета обнове и припада им велика заслуга што СПО у овом месту од 1990. године на изборима побеђује. Чак и када СПО не учествује на изборима, СПО у Брежђу побеђује...

Тито Урошевић се родио у сиромашној и многочланој породици. Његов кум Алекса Зечевић, у то време партијски активиста СКЈ, желећи да му кумче што боље у животу прође, дао му је име Тито, по свом команданту Јосипу Брозу Титу. Иако је комунизам у годинама када се наш Тито родио цветао – Титу нису цветале руже због тога. Нико му ништа због имена није дао, осим што је у војсци добијао репете у неограниченим количинама. Како је комунизам у Србији пропадао, тако је и Титу бивало све горе. Иако истих година Тито изгледа много старије од Драже, потпуно оседео и измучен надничарењем.

„Били смо лошег имовног стања и чим сам се вратио из војске почео сам да радим у надници, да бих издржавао оца инвалида без ногу, мајку и сестру. Годинама сам радио и мучио се, али резултати су били слаби. Оженио сам се, стекао породицу, али смо живели врло тешко. Од надничарења се никада није могло добро живети... сада поготову: од јутра до сутра радим на стругари најтеже могуће послове за 600 динара дневно. Једва се прехрањујемо, за друго шта и да не причам".

За разлику од Тита, Дражин кум је био равногорац из ужичког краја, па је своје кумче даривао именом свог команданта Драгољуба Драже Михаиловића. Рођени исте године у истом месецу јунаци ове приче заједно су ишли на вакцинације, у школи у исти разред, регрутовани су истог дана. Будући да је Дража Јанковић био дете из богатије куће помагао је Титу како је знао и умео, а Тито му се реванширао такође како је знао и умео, носећи му школску торбу и прћући снежне стазе.

„Ја сам седео увек у првој клупи, а Тито у последњој, јер је био највиши у разреду. Због нас су школски ревизори суспендовали нашег учитеља Мићића, када су дошли у инспекцију. Представљајући разред, учитељ им је рекао да у разреду има и Тита и Дражу, али да му је Дража најбољи, а Тито најгори. Учитеља су одмах позвали на разговор код директора, и суспендовали га с посла. Имали смо много догодовштина због својих имена. Момачке дане смо проводили заједно, а када смо лумповали увек смо тражили да певају „само за Тита и Дражу". Девојке које нас нису познавале извиривале су се да виде ко су та двојица. Наше пријатељство и дружење траје до данашњег дана".

Тито и Дража су и у истој партији, у Српском покрету обнове. Од 1990. године Дража је одборник села Брежђе у СО Мионица испред СПО који овде константно побеђује, без обзира на тренутни рејтинг странке у републици.

„У току другог рата Брежђе је било јако упориште четника Драже Михаиловића, па су нас због тога жестоко кажњавали скоро 50 година, до доласка СПО-а на власт у Мионици. То је и објашњење што од 1990. године Брежђе опозиционо гласа, али највише за СПО, јер је СПО предводник опозиције. Тако је то схваћено и тако је остало. Ми смо и 2000. године, када се референдумски гласало између владајућег режима и опозиције, као странка освојили око 30 одсто гласова. На последњим изборима показало се да наших сталних гласачима не може да буде препрека ни киша, ни невреме, па је Вук Драшковић у нашем селу освојио 40 посто гласова и победио. Увек је у Брежђу СПО побеђивао и кад се радило о председничким и кад се радило о посланичким или одборничким кандидатима. Још на првим локалним изборима 1990. године у Брежђу је победио кандидат Српског покрета обнове. СПО је водећа политичка странка у Општини Мионица, а нарочито у Брежђу", каже Дража и додаје да су суочени са великим проблемима по

ДРАЖИНА БОРБА ЗА БРЕЖЂЕ

Одборник Дража сваке недеље, тачно у подне, у просторијама МЗ има разговор са мештанима Брежђа, својим бирачима. Сваког може да погледа у очи јер за три мандата ништа за себе није узео. Иако живи у потпуно растрешеној кући Дража није искористио положај председника владајуће одборничке групе у СО Мионица да би себе ставио на списак приоритета. Наравно, то не значи да то не треба да учини нека објективна комисија која се овим питањем бави.

питању вршења власти у СО Мионици. „Имамо председника Извршног одбора СО, учествујемо равноправно с другим странкама у Извршном одбору, али цену коалиције високо плаћамо и нисмо увек у могућности да срећујемо инфраструктурне проблеме у местима где имамо своје одборнике.

Из врха ваљевског СПО-а су нас многи осуђивали што смо ушли у власт у Мионици. Међутим, после мукотрпних преговора успели смо да се договоримо са коалиционим партнерима и сада имамо могућности да са позиције власти помогнемо многим нашим људима.

ТЕШКО ЈЕ БИТИ ПАМЕТАН

„Просто не знате да ли је паметније учествовати у власти или не. Ако смо присутни можемо помоћи онима који су нам дали своје гласове, а ако нас нема – брзо ће нас заборавити. Терет власти је велики, а наше могућности тако мале. Република нам слабо помаже, чак нам узимају и оно што нам по Закону о земљотресу припада, најмање пет милијарди динара нам годишње закидају преусмеравајући тај новац у републички буџет."

Свима је већ познато, јер досадили смо и Богу и народу причајући, да је у априлу 1999. године земљотрес у мионичком крају срушио или оштетио око 3500 кућа. На жалост републичке власти су нам давале таман толико средстава колико је неопходно да се између себе посвађамо, али не и да помогнемо угроженом народу.

Преко сто тридесет кућа је за рушење само у малом Брежђу".

На списку кућа које су највише пострадале у Брежђу била је и кућа Тита Урошевића, будући да у њој више нису могли да живе. Он, супруга и син спавали су преко зиме у штали, а преко лета у шупи, на коњским колима. У време земљотреса Мионицом су вла-

ПОТКРАДА НАС РЕПУБЛИКА

„Од прилива средстава по основу Закона о земљотресу Републичка влада нам закида и до пет милијарди динара годишње. Само годишњим буџетом ми бисмо све објекте санирали, али шта то вреди када нема много разумевања на наше муке".

дали социјалисти, па иако се Титова кућа налазила при врху листе приоритета, увек су га заобилазили због његове припадности СПО-у и пријатељства са Дражом. Титу је свануло тек када је на изборима 2000. године у Мионици победила удружена опозиција (СПО, ДС, НРС и НД) и када је његов друг Дража постао шеф посланичког клуба владајуће коалиције у СО Мионица. Наравно, не само зато што су дугогодишњи пријатељи, већ и због инсистирања на поштовању листе приоритета, Дража је помогао Титу да му се из средстава солидарности за обнову Колубарског округа изгради кућа... Кућа је недовршена, али је Тито морао да се усели са породицом, док се многи други, имућнији од њега још увек нису уселили чекајући да им држава све среди.

Помаже Дража Титу, али помаже и Тито Дражи када треба добро потегнути, одрадити нешто у пољопривреди или на некој грађевини. Брежђани воле и једног и другог, и поносни су што имају и Тита и Дражу. ■

КАТАЛОГ ИЗДАЊА СРПСКЕ РЕЧИ

Повлашћене цене + ПТТ трошкови

1. Даница ДРАШКОВИЋ: „Нећу да ћутим" 400,00
2. А. ЧОТРИЋ и М. ПОПОВИЋ: „Сабрани у расејању" 450,00
3. Јовица МИХАИЛОВИЋ: „Приче преко границе" 200,00
4. Славко МАСЛАР: „Записи из грађанског рата" ..... 200,00 (Друго допуњено издање)
5. Вук ДРАШКОВИЋ: „Подсећања" 300,00
6. Вук ДРАШКОВИЋ: „Нож" (тврд повез) 400,00
7. Б. ДИМИТРИЈЕВИЋ и К. НИКОЛИЋ: „Ђенерал Михаиловић" 700,00
8. Александар ЧОТРИЋ: „Недозвољене мисли" 100,00
9. Предраг ПЕЈИЋ: „Сећања официра непокорене ВКЈ" 250,00
10. Синиша ДРАГИН: „Пролеће је нека друга земља" 150,00
11. Др Коста НИКОЛИЋ: „Историја Равногорског покрета" 1200,00
12. Мирко РАПАЈИЋ: „Личка трагедија" 250,00
13. Бранко О. ТОМИЋ: „Црвено слово" 100,00
14. Љиљана ЛАШИЋ: „Разговор са кнезом" 70,00
15. Вук ДРАШКОВИЋ: „Нож" 300,00
16. Вук ДРАШКОВИЋ: „Руски конзул" 300,00
17. Вук ДРАШКОВИЋ: „Ноћ ђенерала" 300,00
18. Вук ДРАШКОВИЋ: „Изабрана дела" 00,00
19. Бојан ДИМИТРИЈЕВИЋ: „Ваљевски равногорци" 300,00
20. Милорад РОДИЋ: „Грлице" 100,00
21. Драгољуб МИХАИЛОВИЋ: „Рат и мир ђенерала" (тврд повез) 600,00
22. Драгољуб МИХАИЛОВИЋ: „Рат и мир ђенерала" (мек повез) 450,00
23. Силвана ХАЏИ-ЂОКИЋ: „Царица Ирина" 200,00
24. Растко ЗАКИЋ: „Ми нисмо криви" 70,00
25. Растко ЗАКИЋ: „Пристојност налаже да се побунимо" 70,00
26. Александар БАЉАК: „Крвави провод" 100,00
27. Александар ЧОТРИЋ: „Даћемо ми вама демократију" 100,00
28. Александар ЧОТРИЋ: „Пета колона" 100,00
29. Драгиша КАШИКОВИЋ: „Дупљаци" 100,00
30. Милорад РОДИЋ: „Прашина" 70,00
31. Милорад РОДИЋ: „Творац и слепци" 150,00
32. Милан РИСТИЋ: „Изгубљене душе" 100,00
33. Љиљана ШОП: „О наивности и невиности" 200,00

овде исећи

НАРУЏБЕНИЦА

Претплаћујем се на књиге под редним бројем (*заокружити*)

Име _____

Презиме _____

Адреса _____

Телефон _____

1. 2. 3. 4. 5. 6.
7. 8. 9. 10. 11. 12.
13. 14. 15. 16. 17. 18.
19. 20. 21. 22. 23. 23.
25. 26. 27. 28. 29. 30.
31. 32. 33.

Назив књиге _____

Овај исечак, заједно са петим примерком уплатнице на „Српска реч", жиро-рачун ***205-9963-75 Комерцијална банка АД***, пошаљите на адресу: „Српска реч", Вука Караџића 8/1, 11000 Београд.

ЗОРАН ЂИНЂИЋ: ЗАДАТАК ИЗВРШЕН – КОШТУНИЦА ВИШЕ НЕ ПОСТОЈИ (2)

Погрешна рупа, Војо

Тек што је преузео фунцију председника СРЈ Војислав Коштуница се супротставио готово ултимативном ставу међународне заједнице према коме је сарадња СРЈ са Хашким трибуналом приоритетни задатак нових савезних власти. У овом тренутку уопште не мислим на обавезе у односу на Хашки трибунал, рекао је Коштуница. Нешто касније он ће овај свој став учинити много разумљивијим грађанима Србије изјавом да је за њега сарадња са Хашким трибуналом девета рупа на свирали.

Милена М. ПОПОВИЋ

Схватајући да се, кад је у питању сарадња са Хагом, налази на терену на коме се лако и губе и добијају присталице из бирачког тела Србије, Ђинђић је у првој фази реализације свога плана за испоручивање Милошевића Хашком трибуналу ради повећања свога рејтинга у међународној заједници и плана за разбијање СПС ради успостављања менторства над једном њеном фракцијом, избегавао да се јавно одреди као присталица безусловног испоручивања Хашком трибуналу наших грађана оптужених за ратне злочине. Тада је Ђинђић правилно проценио да је јавност у Србији највише наклоњена идеји да се Слободану Милошевићу суди у Србији за све злочине које је починио, пре свега – за злочине против сопственог народа. Ђинђић је, за разлику од Коштунице, исправно проценио да се у комуникацији са бирачким телом Србије мора користити и антимилошевићевска и антитрибуналска реторика.

Уверен у чињеницу да је Коштуница погрешно проценио да ће својим изјавама о Хашком трибуналу, попут оне са рупама на свирали, везати за своју политичку опцију онај део бирачког тела који се после пораза левице прикључио српским радикалима, Ђинђић је своје акције могао на миру да усмери на придобијање доказаних противника Милошевићевог режима. Тако је после петог октобра случај Слободана Милошевића добио обележје жестоке борбе ДСС и ДС за будуће присталице на изборима. Ђинђић је, у склопу те активности одмах након окончања српских парламентарних избора изјавио за британски „Тајмс" да ће се Милошевићу судити у Србији и за ратне злочине почињене на Косову и у ратовима у бившим југословенским републикама. За то је потребна и сагласност Хашког трибунала, рекао је Ђинђић. Своју спремност да „случај Милошевић" оконча у најкраћем року у свој корист Ђинђић је потврдио следећим речима: „Сада чак и у новинама имамо довољно доказа о његовој злоупотреби власти. Он ће се суочити са правдом у Србији и мислим да ће то почети у јануару. Народ не би прихватио да му да амнестију за све што је урадио". Ово је била типично Ђинђићевска изјава: у њој се шаљу „позитивни сигнали" и међународној заједници, и Хашком трибуналу и оним грађанима Србије који су, почев од 9. марта 1991. године, учествовали у сламању Милошевићевог режима. Ова изјава представљала је подршку и самом Слободану Милошевићу јер је он имао мало разлога да се плаши пресуде правосуђа које је сам конституисао а које ни до дана данашњег није реформисано.

ЂИНЂИЋ СЕ ПРИКЛОНИО УЛТИМАТУМУ

Почетком фебруара 2001. године јавности је саопштено да је током боравка у Вашингтону Зоран Ђинђић постигао сагласност да се Милошевићу суди „на два колосека" – у Београду за кражу, корупцију, кршење људских права и изборну крађу, и пред Хашким трибуналом по оптужницама које су подигнуте и које ће бити подигнуте. Када је и „Њујорк тајмс" објавио да извори тога листа у администрацији тврде да се САД неће противити да се Милошевићу прво суди у Србији а потом у Хагу, Ђинђић је био пред остварењем значајног циља: суђење у Београду могло је да потраје готово до краја мандата његовог кабинета а питање Хага би било одложено. Ђинђић се и касније показао као велики мајстор у „куповини времена". Чак – већи и од Милошевића! Парадигма за овакве Ђинђићеве политичке потезе је одлагање доношења новог устава за који се ДОС обавезао да ће га донети чим преузме власт од Милошевића. Та игра са куповином времена је виђена и током избора за председника Србије: Закон о избору председника измењен је тек кад је протекао читав први циклус избора. При томе, измена је учињена тако да је пропао и други циклус избора. Када дође до суштинских измена тога закона, Ђинђићев премијерски мандат биће при самом крају. Међутим, у случају суђења Милошевићу, испоставило се да Бушова администрација нема намеру да да предност српском правосуђу над Хашким трибуналом. Већ током фебруара 2001. године из Америке је поновљена претња да ће због блокаде у сарадњи са Хагом бити доведена у питање даља америчка помоћ и подршка СРЈ у кључним међународним институцијама. То је био крај Ђинђићеве игре са суђењем Милошевићу у Србији. Ђинђић је добро извагао губитке који могу настати због овог америчког ултиматума. Са једне стране, ако прихвати ултиматум, изгубиће подршку дела бирача који су захтевали да се Милошевићу суди за све злочине у Србији. Са друге стране, ако одбије ултиматум, остаће и без америчке подршке и без обећаних донација. Без донација никаквим политичким играма није могао да обмањује грађане Србије и могао би одмах да понуди парламенту оставку. Као што се очекивало, Ђинђић се приклонио америчком ултиматиму, који је у међувремену био орочен на 31. март 2001. године.

Коштуница, чији је рејтинг у међувремену почео да пада (делом због готово покровитељског односа према Милошевићу, делом због задржавања начелника Ресора ДБ и начелника ГШ ВЈ на функцијама које су добили од Милошевића), могао је да се нада да ће Ђинђић коначно почети да решава Милошевићев случај а да му при томе као главни циљ не буде враћање Коштунице на место на политичкој сцени Србије које је имао пре петооктобарских догађања. Коштуница је могао да настави са својим релативизирањем сарадње са

Хашким трибуналом пошто је проблем донација и америчке подршке новој демократској власти далеко више погађао Ђинђића.

СУДИТИ МИЛОШЕВИЋУ КАО ПИНОЧЕУ

У изјави коју је дао „Фигароу" када се већ могло прогнозирати у ком смеру иду амерички захтеви да СРЈ сарађује са Хашким трибуналом, Коштуница је рекао да се противи суђењу у иностранству бившем председнику СРЈ. При томе је као позитиван пример решавања сличног проблема навео случај Јужне Африке и Чилеа. Коштуница је изјавио и да не верује да је Хашки трибунал најбоље место за суђење починиоцима злочина на простору бивше СФРЈ. „Верујем да постоји потреба свих земаља региона да правосудни процес врате кући. На пример, имам много поштовања за оно што је Комисија за истину и помирење учинила у Јужној Африци. И чилеански пример (судски процес Пиночеу) је такође добар. Верујем да би лидери који су одговорни за злочине требало да за њих одговарају пред сопственим народима", рекао је Коштуница. Овом изјавом Коштуница је довео у питање рејтинг који је имао у међународној заједници, што се тада, с обзиром на компликованост српске политике, није могло тумачити у прилог Ђинђићу. Тек када је Ђинђић кренуо са бруталним прекрајањем изборне воље грађана Србије, отимајући Демократској странци Србије све мандате у Народној скупштини, могло се закључити да има подршку међународне заједнице за сваки облик политичког и правног насиља над ДСС. Једноставно, у међународној заједници Ђинђићева изборна крађа (већег обима од свих Милошевићевих!) дочекана је сложним ћутањем.

Кад се већ поменути амерички ултиматум појавио у коначној форми Коштуница се није ни осврнуо на њега. „И даље верујем да у питању рата у бившој Југославији Хашки трибунал није увек ишао у добром смеру, али је истина и да је Суд консеквенца Дејтонског мировног споразума који је Милошевић потписао", рекао је Коштуница шпанском „Ел Паису". „Милошевићева судбина није међу мојим актуелним приоритетима", додао је Коштуница наглашавајући да треба „одложити све што би могло да отежа јачање југословенских институција и слабљења државе". Занимљиво је да је овакав изговор имао Коштуница и у случају када се од њега тражила смена начелника ГШ ВЈ Небојше Павковића.

Схватајући да је испоручивање Милошевића Хашком трибуналу, у условима када не постоји закон о сарадњи са тим судом, а Устав изричито забрањује изручење наших држављана страној земљи, терен на коме би се план о уклањању Коштунице са политичке сцене могао показати неуспешним, Ђинђић је већ у тренутку када су Американци припретили ултиматумом, посебно – када су поставили и ултиматум везан за донаторску конференцију за СРЈ, одлучио да у најнеповољнијем тренутку по Коштуницу препусти овоме да се јавно изјасни, пред српском јавношћу и међународном заједницим, да ли подржава сарадњу са Хашким тринуналом која ће се, пре свега, огледати у доношењу закона о тој сарадњи.

Много касније, када је Милошевић већ био изручен, ту идеју је реализовао до краја, опет на штету Коштунице. Коштуница је био приморан да прихвати управо онакав облик сарадње са Трибуналом који је Ђинђић заговарао. У међувремену, уверен да ће терет личног одлучивања променити Коштуничину ретотрику, Зоран Ђинђић је одлучио да прихвати амерички ултиматум са идејом да ће му донаторска конференција за СРЈ донети финансије и вратити присталице које је прихватањем ултиматума изгубио.

Милошевић је опкољен на дан истека првог америчког ултиматума, ухапшен и пребачен у Централни затвор.

Коштуница је две недеље после Милошевићевог хапшења још имао далеко бољи рејтиг (истраживање „Марк плана") од Ђинђића у бирачком телу. У то време била је запажена његова изјава да ни не размишља о изручењу Слободана Милошевића Хашком трибуналу. Овакве и сличне изјаве, на радост Зорана Ђинђића, навеле су организацију „Хјуман Рајтс Воч" да затражи од Уједињених нација да се председнику СРЈ стави јасно до знања да је потпуно неприхватљив његов став да Слободан Милошевић не би требало да одговара пред Хашким трибуналом. Због исте Коштуничине изјаве изразио је дубоко жаљење и председник Парламентарне скупштине Савета Европе, лорд Расел Џонстон.

НЕКОМЕ СПОЉА СЕ ЖУРИЛО

Тек средином маја Ђинђић је могао да констатује да „случај Милошевић" почиње убрзано да топи Коштуничин рејтинг: на разочарање многих Коштуничиних присталица испоставило се да је овај одустао од свога тврдог става да Милошевићу треба судити у Југославији. У изјави за немачки недељник „Фокус" по први пут се сложио се са Ђинђићевим ставом да ће бивши југословенски председник Слободан Милошевић бити изручен у Хаг. При томе је, у складу са својим имиџом легалисте, изручење условио доношењем „одређених закона и уклањањем правних препрека" и „обостраном сарадњом са Трибуналом". Шта је Коштуница подразумевао под том обостраном сарадњом? Одговор на то питање у потпуности се подударао са оним што је у својим критикама двоструких стандарда Хашког трибунала (посебно – у писмима Карли дел Понте) износио Ђинђићев министар правосуђа (дакле, и тај политички простор био је запосео Ђинђић): Београд је у „више наврата Хашком трибуналу достављао документе о ратним злочинима почињеним над Србима у Хрватској и злочинима ОВК над српским становништвом на Космету, али ти документи нису били долично третирани".

Даљи развој догађаја показао је како може бити и погрешно мишљење да је Коштуничино залагање за легалност последица чињенице да је његов „однос према свим појавама пре свега моралне природе" (како рече новинар „Монда"). Када је донаторска конференција за СРЈ одложена на захтев Американаца због несарадње СРЈ са Хашким трибуналом, Коштуница је изјавио да Милошевић неће бити изручен Хагу пре донаторске конференције иако је већ била донета (спорна) Уредба савезне владе о сарадњи са Трибуналом.

Касније, када је покренут поступак за оцену уставности те Уредбе пред Савезним уставним судом, Милошевић је изручен Трибуналу на основу уредбе Ђинђићевог кабинета. Коштуница, како је тврдио, није био обавештен о томе! То је био разлог да за јавност да изјаву препуну оптужби на рачун Ђинђића. Мало ко је очекивао да ће Ђинђићев политички савез са Коштуницом преживети после оваквих оптужби Коштунице (у време док је још имао двоструко већу подршку јавности од Ђинђића): „Из арсенала Милошевићеве политике, која је била заиста погубна по државу и народ, сада су преузети и оживљени управо њени најнедемократскији елементи, безакоње и повлачење исхитрених и понижавајућих потеза које нико у међународној заједници није ни тражио, бар не изричито. **Није поштован ни најосновнији поступак, као да се некоме овде, а не некоме спољa журило да што пре испуни ко зна када, како и од кога преузету обавезу**. Све је покушано, све је предлагано, да се савезним законом или савезним и републичким законом, само републичким законом, затим Уредбом Савезне владе регулише питање сарадње с Хашким трибуналом. Да и не говоримо о томе да је упркос мојим, и не само мојим, многобројним захтевима да се нашим грађанима, пре свега оним који су највише зла нанели нама, суди у земљи. Све то је устукнуло пред најдиректнијим огрешењем о право, а сваки покушај да се та сарадња регулише правно, како би постојала и заштита наших грађана, потпуно је обесмишљен".

Дакле, Коштуница је јавно исказао срџбу што је Ђинђић у процесу изручења Милошевића Хашком трибуналу **преузео и оживео најнедемократскије елементе из арсенала Милошевићеве политике, која је била заиста погубна по државу и народ**!

Коначно, свима је постало јасно; упркос цитираној осуди изручења, да и Коштуница жарко жели да се што пре затворе за Милошевићем врата ћелије у притворској јединици Шевенинген. Међутим, желео је да се то учини без веће штете по његов рејтинг у бирачком телу. Крајњи резултат такве акције био је погубан управо по тај рејтинг. Таквом исходу највише је допринео сам Ђинђић који је користећи вешто већ укроћене медије сликао у разним варијантама Коштуничину недоследност. Ево како је изгледала завршна Ђинђићева акција на дезавуисању Коштунице: „У телефонском разговору (са Коштуницим уочи изручења Милошевића) је остало у ваздуху да мора да се сарађује с Хагом и да свако друго решење води у пропаст, најпре распад Савезне владе јер из ње излазе чланови ДОС, затим води распаду републичке владе, води кризи на савезном и републичком нивоу, а затим изолацији и кризи наше земље. (...) Нико није био специјално обавештен, позвали смо представнике ДСС на састанак у среду (дан уочи изручења), а на коме је та одлука донета. Они нису дошли, представник Владе из ДСС је био присутан, он је гласао против. Било је јасно шта одлука Владе значи, чекало се објављивање у Службеном гласнику и разне друге формалности и од одлуке до извршења изручења прошла су три сата и свако је могао да има информације ако је желео да их има". Када су овај Ђинђићев безобразлук сабрао са Коштуничином „необавештеношћу" дошло се до новог тешког пораза овог другог у сукобу са овим првим. ***(Наставиће се)***

ПРОКЛЕТСТВО ПОСЛУШНОСТИ

Ведрана Рудан:
„Ухо, грло, нож", Б 92, Београд 2002.
Петар Костић:
„Психолошка анатомија Голог отока", Слободан Машић, Београд 2003.

Љиљана ШОП

Не знам како су хрватски читаоци прихватили први роман Ведране Рудан „Ухо, грло, нож", а нисам пратила ни „одјеке и реаговања" овдашњих читалаца. Пошто новине не читам ујутру него у касним вечерњим сатима, закључила сам да роман читам у исто време када је у Атељеу 212, у извођењу Јелисавете Саблић а у режији Тање Мандић Ригонат, била премијера представе по Ведранином тексту. Ова хитра реакција позоришних људи ме не чуди, јер је роман написан тако да је заправо готова монодрама и на „даскама које живот значе", данас и овде, вероватно прворазредна провокација. Врућ шамар илити плуска сваком острашћеном уму који се не пита јесмо ли се пре десет година морали убијати, него ко је први почео и „шта су они нама радили". Онима који ће до последњег даха тражити симетрију, реципроцитет и сањати „праведну освету".

Поступак у којем „једно лице тражи писца", ток свести и монолошка форма нису у врху мојих омиљених књижевних метода. „Петријин венац" никада није био мој фаворит у поређењу са неким другим и другачијим венцима, ако разумете шта хоћу да кажем. Међутим, не поричем да се не може бити виртуоз на једном инструменту, нити тврдим да је полифонија априорно у предности. Све ипак зависи од изведбе.

РЕФЛЕКС ПОПУЛИЗМА

Ведрана Рудан је одабрала ефикасан начин да допре до успаваних и испраних мозгова и у глуве уши забоде непријатну истину. Показала је како је лако у нашим људима, заправо у свим људима, пробудити ниске страсти, животињске нагоне и узбуркати злочиначку природу. Испричала је још једном како је танка скрама цивилизованог и хуманистичког у човеку, и како испод те слабашне опне кључају ирационалне и стечене мржње и ратнички пориви. У овом случају српско-хрватски, што јесте прича која нас тишти и на коју се, речено језиком јунакиње романа, најжешће пазимо. Кога интересује историјат ове приче у облику романа, наћи ће га у интелектуалној, грађанској, софистицираној (пер)верзији какву приповеда стогодишњи Стојан Благојевић, јунак Селенићевог романа „Тимор мортис". Ако добро рачунам, Ведранина Тонка би могла да буде Благојевићева (књижевна) унука, као што је (књижевна) кћерка извесног Живорада Бабића, Србина и удбаша, који ју је признао када је већ направио не одолевши чарима партизанке и Хрватице, другарице која се не одваја од фланелских гаћа, памучних чарапа и баканџи.

Сада ће читалац овог текста, без обзира да ли је прочитао књигу о којој пишем, да се упита шта је ово. Да ли ја то препричавам радњу романа, да ли роман кудим или хвалим? Зар нисам фасцинирана храброшћу и искреношћу ауторке која је осмислила јунакињу чији монолог функционише као недвосмислена осуда комшијског велтаншаунга (а Ведранине комшије су Хрвати)? Мислим ли ја да је лако написати „Ухо, грло, нож" у данашњој Хрватској, мислим ли да је пристојно не признати колико је то тешко овде, где сличну романсијерску причу још увек нико није написао, јер се са историјским и иним истинама још нисмо суочили на прави начин?

Добра питања која сама себи постављам покушавајући да разрешим сопствену дилему која поједностављено гласи: шта добро тече и клизи, а шта шкрипи и запиње у читком и питком роману Ведране Рудан. Ауторка аутопоетички каже да је реч о приповедању из позиције жртве. Вишеструке жртве, додајем ја анализирајући ту позицију (нежељено дете, жена, Српкиња у Хрватској) и прихватајући све аспекте које ауторка сугерише, с једнаком дозом цинизма и црнохуморног односа какав заступа јунакиња романа. Али и са осећајем негодовања кад год ауторка, алиас јунакиња јер је реч о таквом типу приповедања, нађе кривце, одговоре и кобајаги излаз из зачараног круга. Свеједно да ли се ти одговори односе на идеологију, теорију завере, феномен глобализације и моћи споља која је по јунакињи главни кривац за трансфер зла на Балкану и другде.

Проблем романа Ведране Рудан је у томе што је одвећ псовачки, сваћалачки тон јунакиње, енергија убеђивања и осветљивања, исмевања и циничног обрачуна једнако популистичка као и свест оних којима је ова тирада намењена. Лично немам ништа против псовачког тона који, вероватно, јесте најадекватнија реакција на нашу глупост и заблуделост, по теорији да се клин клином избија и да је на простоту најбоље узвратити простотом. Међутим, оно што је легитимно у књижевности, по неписаном правилу није ваљано и у књижевној критици, те сам принуђена да јунакињин језички бес и обест преводим на раван значења академским стилом и језиком, који у свему одудара од предмета ове анализе.

Како је блискост Ероса и Танатоса опште место у објашњавању људских поступака, Ведрана Рудан је атмосферу ратних разарања и смрти доследно преселила у сферу буквалне и вербалне еротике, надомак порнографије као њене популистичке сестре близнакиње. Чињеницу да јединка не сноси кривицу нити одговорност за своју расну, полну, националну или верску припадност, Ведрана Рудан демонстрира циничном и сировом причом о Тонкином пореклу, делећи успутне шамаре лажном моралу и интернационализму партизанштине. Водећи рачуна о равномерној расподели глупости и кривице на Србе и Хрвате, што јесте животна истина али у приповедању нужно добија карактер натезања око степена и мере објективности – особито када имате на располагању само једног наратора – списатељица се налази на клацкалици или виси о клатну у сталном грчу изналажења аргументације која ће ове неугодне справе довести у очигледну равнотежу. Почетна замисао је истинољубива и морална, али језиком уметности подразумева ангажман и тезу, два појма прогнана из модерне уметности као анахрона, што представља теоријске тешкоће и захтева огромну вештину у ходу ка племенитом, али и дидактичком циљу. Замке поуке и поруке, особина које ваљана модерна књижевност негира као уметнички квалитет, Ведрана Рудан избегава наглашеним активирањем одрамбених механизама: хумора, ироније, цинизма и пренаглашеном употребом језичке грубости, мотивисане угроженошћу, згађеношћу, танким нервима и стресним ситуацијама које формирају личност главне јунакиње и њен однос према околини. Уроњена у општу безосећајност околине и егоистичке реакције појединаца, јунакиња узвраћа истом мером: не дирају је сузе са екрана, не занима је брачна верност, није сентиментална ни према родитељима ни према деци, равнодушна је према пријатељима, секс доживљава као оружје и оруђе а емоције као слабост коју ваља затрти у корену. Јунакиња романа „Ухо, грло, нож" заправо је производ фрустрирајућег времена и места у којима се одвијао њен живот, пре него што је репрезентативна жртва тог времена и места. Репрезентативне жртве су мртве или избегле, а они који крпе свој живот у каквом-таквом дому, са каквим-таквим стандардом и статусом и доносе какве-такве одлуке о сутрашњици јесу колатерална штета у историјском експерименту прављења државе, инсталирања демократије и васпостављања транзиције. Њихов живот је, упркос индивидуалним побунама и отпору, у крајњој консеквенци ипак сведен на „проклетство послушности", како ту појаву назива Стенли Милграм, аутор социолошко-психолошког експеримента који је „показао да је ситуациона послушност ауторитету јача од наших људских, верских и интернализованих норми".

Ништа од овога нисам рекла да бих умањила значај крика, побуне и отпора Ведране Рудан и њеног моралног ангажмана да својим романсијерским првенцем прозове глупост и призове разуму српску и хрватску популацију на брдовитом Балкану. Сличног покушаја и овакве одлучности у нашој средини

још увек нема, ни из мушког ни из женског пера, над чим се ваља озбиљно замислити. Знам да и овде има Ведраниних истомишљеника или сличномишљеника, али у очекивању чувене временске дистанце за коју се сматра да је неопходна и плодотворна у питањима уметности, овдашњи опрез се претворио у мудро ћутање које нам не служи на част. Подилажење већинском ставу, који и тамо и овде заговара причу да су жртве и кривци само на једној страни, најгоре је што нам се може догодити, горе и опасније чак и од онога што нам се већ догодило. Тражење симетрија и реципроцитета само је кукавички супституте за избегавање властите кривице и правдање злочинства као таквог, његовим измештањем у мрачну зону „праведне освете".

Све се моје критичке примедбе Ведрани Рудан могу свести на добронамеран савет да сачува своју књижевност од ванкњижевних врлина. Истинољубље, правдољубивост и морална храброст могу бити, али се саме по себи не подразумевају као уметнички квалитети. Вруће теме, напад на табуе и лични искорак из већинског конформизма, лакше прославе писца него стрпљиво цизелирање властитог уметничког погледа на свет. Али, радозналост, дивљење и скандирање масе јесу реакције популистичког укуса који је, нажалост, по правилу тек корачић од неукуса. Немали је број добрих писаца данас жртва страсти и заблуда своје публике. Ведрана Рудан је на књижевном почетку и ову примамљиву опасност, верујем, може да избегне.

„Оволику количину искрености од Ведране Рудан пристојна Хрватска не бу могла отрпети. Али ће јој за једно двадесетак година ипак дигнит споменик", једна је од критичких реакција на роман „Ухо, грло, нож". Не сумњам да хвалити Ведрану Рудан данас значи истовремено критиковати „пристојну", то јест већинску Хрватску, уосталом као и „пристојну", то јест већинску Србију. Из искуства, међутим, знам да када критичар истиче пишчеву **искреност** мисли на његову храброст и морални ангажман, дакле на спољње а не унутрашње вредности дела. Срећан спој ових вредности уводи дела у историју књижевности, али тада се о храбрости више не размишља, јер су је усвојили сви, па њоме машу и некадашње преиспољне кукавице. Данашњем ледоломцу кроз српско-хрватске баруштине желим да себи подигне споменик својим будућим рукописима. Наши тргови и онако су одувек били намењени владарима на коњима, а не мислиоцима са књигом у руци.

ПСИХОЛОШКА АНАТОМИЈА ГОЛОГ ОТОКА

Кад нас обузме горчина што живимо у свету у којем не знамо праве разлоге крупних догађаја који нам одређују животе и судбину, или нестрпљење што актери већине паклених збивања живе лагодно као да су творци раја или барем његове овоземаљске реплике, ваља се сетити колико је времена требало у разним аутократским режимима и на разним меридијанима да се о неким историјским чињеницама уопште проговори, а камоли да се сазнају пуне размере тих, углавном трагичних збивања. Тридесет година је прошло од Голог отока до првих, углавном књижевних и књижевничких реакција на овај јединствен логоролошки случај у историји светске логорологије, а педесет година дели стварност Голог отока од прве научне студије чији је циљ да се превасходно психолошки осветли овај феномен и одговори на питање како је уопште био могућ, на којим је психолошким и психопатошким темељима функционисао, који су му психолошки и психопатолошки узроци и последице, који су облици злоупотребе психологије карактеристични за Голи оток, који су се и какви психолошки типови мученика и мучитеља развили у ових специфичним околностима итд.

Чини се да релативна равнодушност или очигледна инертност науке када је у питању Голи оток није проузрокована само неспремношћу појединаца да говоре о теми око које се годинама плела диктирана, а потом и добровољна „завера ћутања". Склона сам мишљењу да су равнодушност и инертност проузроковане и снажном идеолошком индоктринацијом, наиме циничним схватањем да је Голи оток ипак био место међусобног обрачуна истомишљеника, узајамног тамањења заговорника исте идеологије, те да се у том смислу тамо заправо и не догађа ништа страшно, а особито не по мерилима непријатеља комунистичке идеологије. Као да је затајила свест да је сваки логор рак-рана и мрачна мрља на лицу земље и у историји човечанства, те да се подједнако физичке разлике међу људима, као ни разлике у мишљењу, никад и нигде не би смеле разрешавати или укидати постојањем логора. У том смислу, инквизиција је средњовековни Голи оток, а Гулаг и Голи оток и други двадесетовековни логори јесу модерна инквизиција. Око овога за аутора „Психолошке анатомије Голог отока", као и за аутора овог текста нема никаквих дилема, премда Петар Костић за себе каже да је „студију почео да пише као разочарани бивши комуниста, а завршио је као убеђени антикомуниста", док ја могу рећи да сам била и остала убеђени антикомуниста.

Моје „логоролошке лектире" су идентичне са лектирама Петра Костића, с тим што сам прочитала више прозе о Голом отоку а нешто мање књига из области психологије. Добри писци не морају бити стручњаци у различитим наукама, али је извесно да је успешан књижевни лик увек занимљив са становишта психологије баш као и особа из реалног живота. Наша је књижевност много пре историје и других наука преузела на себе да опише и расветли голооточку голготу, тако да је незаобилазна као подлога, материјал и документ за свако научно бављење овом темом, без обзира да ли су аутори били или нису били голооточани и без обзира колико је удео фикције у њиховим делима. И данас мислим да је најбољи голооточки роман „Ноћ до јутра" Бранка Хофмана, као што мислим да је роману Слободана Селенића „Писмо/глава" учињена својеврсна неправда што је објављен много касније него што је написан, па се утопио у поплави голооточких романа 1982. године. Сасвим је природно да се Петар Костић у свом раду најчешће служи сведочанствима писца и голооточанина Драгослава Михаиловића. Иако је исписао три хиљаде страница о Голом отоку, Михаиловић вероватно још увек није рекао све.

Костићева књига је од изузетног значаја за млађе генерације чије је знање о овој теми површно или никакво. У том светлу посебно су важна поглавља ове књиге која носе застрашујуће, али не и немогуће наслове: „Када је опет могућ Голи оток" и „Како преживети нови Голи оток"? У овом контексту је „Голи оток" метафора, али логор никада није нити ће бити пука метафора у људском искуству, посебно тамо где рат не мимоилази ниједну генерацију.

Специфичностима голооточког експеримента посветио је Петар Костић велику пажњу, како у поглављу о сличностима и разликама између Гулага и Голог отока, тако и у повлачењу прецизних разлика између концентрационих логора Хитлерове Немачке и Голог отока, на којем је заточење имало други и другачији циљ. Модел самоуправног преваспитавања у коме су жртве морале да постану мучитељи ако желе да преживе, јединствен је у историји и пракси логора и има неупоредиво сложеније и теже психолошке последице него боравак у логорима који су за циљ имали убијање или друштвено користан рад. Рад голооточана је био бесмислен а циљ је био губитак личности, достојанства и самопоштовања, привидно или стварно ревидирање мишљења и узимање учешћа у мучењу својих истомишљеника. Укидање граница између жртава и џелата и претварања једних у друге оригиналан је допринос креатора Голог отока теорији и пракси логора и паклен изум у психолошком сламању личности. Солжењицин је доказао да је Стаљин био геније зла, а Петар Костић показује да је то, уз специфичне разлике и иноваторску машту био и Јосип Броз Тито, а с њим и Кардељ, Ранковић и Ђилас, непосредни креатори новог типа логорске технологије самоукидања личности.

Голооточки пројекат као ефикасан начин политичке неутрализације стварне и потенцијалне опозиције био је савршен с обзиром да му је циљ био доживотна владавина. Сви креатори Голог отока умрли су природном смрћу, хваљени и оплакани, а функционери Удбе ангажовани на пројекту „Голи оток" направили су завидне политичке каријере (премијери, министри, чланови председништва, генерали, народни хероји и слично).

Милграмов израз „проклетство послушности" проширио је и значење и трајање овог појма до неслућених размера. Резигнираност појединаца пред чињеницом да послушност појединца потискује све друге друштвено и морално вредне личне карактеристике, прерасла је у резигнираност друштва, спремног не само да трпи него и да слави све Брозове послушнике до њиховог биолошког нестанка. „Проклетство послушности" обезбедило је деценије ћутања свих о свему што је пројекат „Голи оток" био, без обзира на његову дуготрајност, масовност и суровост. Неко је пројекат „Голи оток" цинично бранио изјавом да би, да није било стварног отока читава земља постала Голи оток. Не знам да ли је стварна опасност од поголооточења Југославије постојала, али је чињеница да је манир одбране „мањег зла" од тобожње претње „већим злом" од тада постао уобичајен у каталогу политичких претњи којима се овај народ све лакше утеривао у послушничку психологију према сваком следећем вођи.

Бојим се да је злоупотреба психологије, какву све рафинираније подузима свака власт у обликовању људског понашања по њеним потребама тако усавршена, да ни обавезно студирање психологије више не би помогло да се разазнају прави пут и ваљани механизми одбране личне слободе и људског достојанства. Увек ће се наћи неко чија ће воља за моћ надиграти стечена знања и урођени опрез и подровати базичне ослонце личности. Ваља увек имати на уму да се могућност постојања логора заснива на „проклетству послушности" и одржава захваљујући масовној вери у нечију непроменљивост и непогрешивост. Нема оправданих логора баш као што нема ни оправданих злочина. Затвор је институција која човечанство брани од злочинаца, а логори су – сви одреда – производ злочиначких и поремећених умова у спрези са владарском моћи.

НЕВЕРОВАТНЕ КОСОВСКЕ ПРИЧЕ

Албанци у висину, Срби у вис

Унапред обавештени да ће обезбеђивати посету сеоском гробљу у селу Мужевине код Истока, шпански војници из састава КФОР-а, седамнаестог фебруара ове године нису жалили ратну технику нити су штедели на гориву. У посету су кренули са осам тенкова, у пратњи су била санитетска возила, медицинске екипе. Понели су, јер су шпански војници коректни, поуздани, љубазни, пуне шаке свећа...

Миодраг МИЛОЈЕВИЋ

Када је шпански комби, у који се једва сместило дванаест Срба, мештана из Мужевина, уз обезбеђење стигао на сеоско гробље, Шпанци су се у очајању ухватили за главу. Свеће су им испадале из руку када су угледали прво једну па затим још једну јаму покривену снегом. Паника и пометња међу представницима УНМИК-а, УНХЦР-а, Данског савета. И они су понели свеће које бацају у снег. Албанци, по свему судећи комшије из села, ко би други, на једном су месту ископали кости Предрага Зувића, који је пре тридесет година умро као дете од седам година. Ископали су и леш Ранка Миниħа из Мужевина, пре пет година погинулог у саобраћајној несрећи, заједно са једним Албанцем, у Пећи. Тело Ранка Миниħа је било увијено у ћебе, које и сада стоји, виси на ивици гроба. На дну гроба је остала, покривена снегом, даска која вири из земље.

Шпански војници беже, трче око гробља, представници УНХЦР-а, УНМИК-а, Данског савета оклевају, телефонирају, убрзо ће стићи екипе које ће извршити увиђај, дуго и пажљиво снимати, а Жарко Минић, брат ископаног, пали свећу...

Шпанским војницима је најтеже и једино се они правдају. Зато што је зона под њиховом заштитом, зато што су они само обични војници. Шпанци говоре: „Ово није могуће! Ми често обилазимо село, ми патролирамо око гробља..."

НЕК ИМ ЈЕ АЛАЛ

Док су Шпанци патролирали око гробља Албанци су копали по гробљу. Звонко Станојевић, вођа двадесеточлане експедиције, коме је ово десета посета селу, тврди да је пре мање од месец дана гробље било унакажено, изгажено, али лешеви нису вађени. Што се Албанаца тиче, ово је за њих почетак. Они ће наставити радове на гробљу. А циљ им је, како се може чути, да га претворе, ако већ не могу у магистралу, у макадамски пут са мермерном подлогом. Онда ће пречицом, преко гробља, брже стизати једни другима, онда ће бити ближи једни другима.

Границу између рата и мира на Косову није могуће одредити. Тако је и у селу Мужевине. У мешовитом српско-албанском селу са четрдесет шест српских и приближно толико албанских кућа у рату није било погинулих. Али је пре рата Предрагу Милосављевићу изгорела штала, а са шталом и стока. Комшија, први комшија, Албанац, који је потом нестао, Предрагу Милосављевићу је убио и оца. Тако је било у миру док је у рату било мирно. Срби и Албанци из Мужевине очигледно живе по свом ћефу, мирују док траје рат а ратују кад је мир.

Ако се може судити према траговима који још стоје на зидовима порушених српских кућа, које из месеца у месец нестају, у селу Мужевине данас влада чисто једноумље. На зидовима кућа поред потписа УЧК, са знацима навода и без њих, потписала се само Руговина партија, којој су Албанци из села, изгледа, приступили колективно.

Када су се пре две године први Срби појавили у селу, биле су то једнодневне „иди-види" посете, Албанци су у први мах били шокирани. И док су Албанци били убеђени да је реч о екскурзији, Срби су имали другачије намере. Поздрави, разговори, пољупци и понека суза.

Звонко Станојевић и тада и увек вођа групе пита једног Албанца:

„Имаш ли купус за продају?..."

Комшија одговара: „Биће купуса..."

Један Албанац у позадини брише сузе. У посету селу је стигао и Предраг Милосављевић, без обзира што му је комшија убио оца, без обзира на пљачкање. Милосављевић је тада говорио:

„Ако може да се вратимо ми би да се вратимо, ако не може нека им остане и нек им је алал..."

Албанци, у пратњи, са пажњом га слушају, јер сам Милосављевић има петнаест хектара имања, зато је важно шта ће он рећи. Охрабрени првом посетом и колико-толико коректним дочеком, Срби из Мужевина, најагилнији у источној општини, навраћају у село све чешће. Албанци су мислили да је у питању екскурзија, да је у питању нека врста избегличке матуре, Срби почињу да размишљају о повратку. И управо на релацији екскурзија-повратак почињу неспоразуми између Албанаца и Срба у селу.

Албанци су рачунали да је једна екскурзија доста. Дозволили су комшијама да посете завичај, колико да их мине жеља. Али, из месеца у месец, Срби навраћају у село у све краћим размацима и све већем броју. Звонко Станојевић каже да се појавио и донатор који је у село Мужевине спреман да уложи два милиона марака. Беслим Аљај, Албанац из Дечана, повереник и човек за везу који сарађује са удружењем „Завичај", који организује повратак, мора о овоме да обавести Албанце из Мужевина. Да им саопшти непријатну вест да је списак повратника затворен, коначан, да стоји већ две године и да ће се, према списку, у Мужевине вратити четрдесет шест породица. Значи, српски део села у комплетном саставу. То је био разлог да међу Албанцима у селу стање прво постане мобилно а затим алармантно. Срби из села се као за сламку спаса хватају за донатора, који би сваки час могао да се предомисли и уложи новац у друго село и друге повратнике. Албанци почињу битку на два фронта: против Срба повратника и донатора. Руши се до темеља оно што је преостало од српских кућа, газе багерима олупине спаљених аутомобила, газе се спаљене веш-машине. Да би охрабрили донатора и сами себе, Срби, упркос чињеници што се стање у селу из месеца у месец мења, не посустају и даље навраћају у село.

НЕВИЂЕНО

О повереницу Беслиму Аљају, Звонко Станојевић који са њим сарађује мисли да је коректан: „Прво су Албанци скинули плетену жицу којом је гробље у селу било ограђено. Беслим је рекао да пошаљемо допис и интервенишемо код УНМИК-а и КФОР-а да се жица врати. Кад смо очекивали да поводом тога међународна администрација нешто предузме, још једном смо били изненађени. Обишли смо гробље и у њему пронашли две рупе. Били смо очајни. И Беслим је био изненађен. Беслим пита: „Како то може да се догоди?..."

Срби поред оскрнављених гробова

Почела је у селу Мужевине, очигледно, битка за пролеће. Чије ће бити пролеће које само што није наступило – српско или албанско? Срби су одлучни у намери да се врате. Албанци ће их, не бирајући средства, приморавати да од тога одустану. Сцена из хорор-филма коју су затекли на гробљу је само опомена, упозорење. Да ли ће, после слике коју су видели на гробљу, донатори одустати и вратити у џеп два милиона марака.

Звонко Станојевић мисли да би било опасно да Срби стану на пола пута: „Ако ми не будемо тамо, они ће раскопати цело гробље. После овога смо још одлучнији! За нас је решење да се тамо вратимо..."

Нико се од 46 српских породица из села, ни после посете гробљу није поколебао, бар тако кажу моји саговорници. Могуће је да су се договорили да ћуте о ономе што су видели на гробљу. Да не уносе панику, да се списак повратника не би смањио.

О донаторима Звонко Станојевић каже да су они у повратку Срба и обнови српских кућа нашли и неки свој интерес. А село Мужевине је, према казивању саговорника, прави Елдорадо. Тако говори Слободан Миниħ – Блага, коме је ископани Ранко синовац.

„Прошао сам Европу, али нешто слично нигде нисам видео. Село Мужевине лежи на води. Наша имања се наводњавају. Продавао у Истоку и Пећи камион лубеница, ниједна није била лакша од 18 килограма. Највеће тешке и по 22 килограма. По томе је село било познато. Зато је Албанцима стало да се ми не вратимо, зато смо упорни да се вратимо..."

Село Мужевине се, што се стамбене површине тиче, у протекле три и по године није смањило. Број квадрата је приближно исти. Село је отишло у висину. Српских кућа више нема, оне су одлетеле у вис. Прикачиле се на албанске куће. Моји саговорници кажу:

„Албанци су, како смо чули, добили кредите од педесет до сто хиљада марака. Новац смо уложили у обнову кућа, које су током рата остале онакве какве су, само је изгорео кров. Сад су новац уложили у доградњу. Грађевински материјал са српских кућа су попели на спрат. Они који су имали једноспратне куће сада имају двоспратне или троспратне. У зависности ко је колико српских кућа порушио. Онај ко је био вреднији има троспратну, онај ко је лењ морао је да се задовољи двоспратном..."

Ситуација у селу је данас таква да Срби, будући повратници, шетајући селом узалуд траже своје куће, врата, прозоре на земљи. Неће их наћи док не погледају у вис. А куће се подигле високо, па их гледају. Нити они препознају куће нити куће препознају њих, нити комшије познају једни друге.

СПИСАК ЖЕЉА

Неумољиве административне формалности су захтевале да сваки од Срба, попуњавајући упитник, наведе име пријатеља, комшије из села, са којим жели да се састане. Такав списак лепих жеља је на време стигао у село, на време је уручен у руке Албанцима. Међународни администратори нису желели братство и јединство по сваку цену, него по слободном избору. Нека Србин из села сам, добровољно, испише име Албанца са којим је био пријатељ. Он то најбоље зна, неће међународна администрација да му тражи пријатеља.

Овај пројекат добрих намера и лепих жеља је на врућем, за Албанце домаћем, за Србе гостујућем терену, неславно пропао.

Ниједан од Албанаца није изашао на састанак. Састајалиште је остало пусто. После епизоде на гробљу ни Србима није било до разговора, ни они нису тражили састанак. Прошли су кроз село поред комшија који су скамењени стајали на оградама, терасама. И на терасама мултиетничких кућа било је и српског камења.

И камење је, наравно, било скамењено.

На питање зашто су ископани баш Ранко Миниħ и Предраг Зувиħ нема одговора. О освети не може бити говора пошто је, у случају Зувића, реч о седмогодишњем дечаку. Нема трагова, нема стопа у снегу, мразеви су

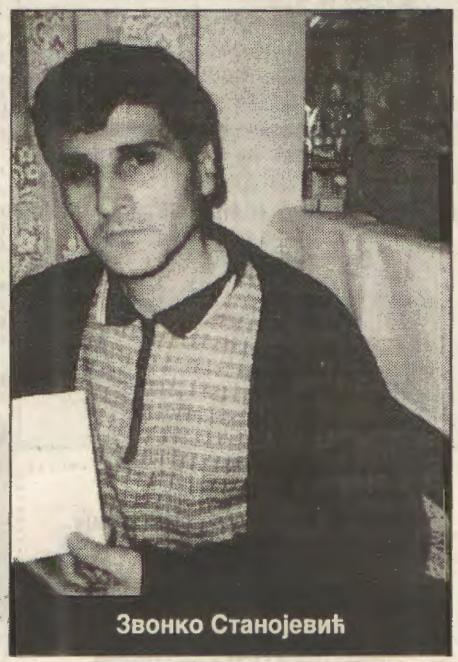

Звонко Станојевић

Слободан Миниħ Блага

окрунили трагове, али је остало нешто од алата. Терен у селу Мужевине, на месту где је сеоско гробље, каменит је. Гроб дечака умрлог пре тридесет година има оквир од бетона. Тако га није било лако извадити. У Мужевинама се, због тврдог терена, не закопава дубоко – око метар и по. Зато се брзо и лако откопава.

Свећу на гробу седмогодишњег Предрага је запалио Влатко Зувиħ, брат од стрица. На гробљу у Мужевинама је дувао ветар, гасио свеће, само су свеће забодене у снегу горе-ле. Влатко Зувиħ, расељено лице у Краљеву, по повратку је ћутао, није рекао родитељима умрлог дечака шта је видео. Саопштио је само да је био, да је упалио свећу. Рекао је и да се свећа није угасила, што је било тачно.

Слободан Миниħ – Блага каже о Ранку Миниħу: „Ранко и један Шиптар из села Црнца су погинули у саобраћајном удесу. Са свима у селу је био добар, међу Албанцима није имао непријатеља. Јесу Србин и Албанац погинули заједно у истом возилу, али на сахрани није било Албанаца, јер су поделе већ тада узеле маха..."

Источка општина је до јуна 1999. године била већински српска, са око 65% српског становништва. Албанци који су у међувремену стекли апсолутну, стопроцентну већину, страхују од повратника, премда је село Мужевине за сада опасан преседан. Рушење гробља, па ископавање мртвих, могло би да има и политичке мотиве. Потписи Руговине партије који се могу видети на свакој кући, на свакој бандери, јасно говоре у чијим је село рукама.

ДА ВИДИТЕ ПЕЋ

Зашто су се, у целој источкој општини, баш Срби из Мужевина толико наврзли, зашто они једини задају комшијама толико главобоље: „Нисмо никога убили, нисмо ништа урадили, зато идемо у обилазак. Нисмо ништа продали и зато хоћемо да се вратимо..."

„Нашли смо гвоздене полуге које су набијали у земљу и оставили..."

„А даска која вири из гроба погинулог Ранка, ништа није сатрулела за пет година..."

Слободан Миниħ – Блага се сећа кад је Ранка Миниħа повијао у оно исто ћебе које вири под снегом.

„Ћебе је потпуно чисто, као да је купљено јуче у радњи..."

Моји саговорници живе у убеђењу да су мртви Срби вађени у намери да се прикажу као Албанци: „Ранко Миниħ се може приказати као Албанац, погинуо у рату. Костуром дечака, умрлог пре тридесет година, могу приказати како су Срби убијали децу..."

Ово се не мора узети као тачно. Ако је оваква хипотеза могућа и ако Албанци са два леша изађу пред донаторе, онда ће ови, ужаснути, одрешити кесу. На српска два милиона марака, које донатори улажу у обнову српског дела села Мужевине, Албанци за два ископана костура могу добити свежих два милиона марака. Тако свеж капитал долази на Косово, што ће покренути инвестиције.

Ако се Срби једног дана, а пролеће иде, буду вратили у Мужевине може се поставити питање шта ће са струјом? Једна бандера, коју багери нису могли да оборе, чека их. То би могло бити довољно за почетак.

У селу Драгољевцу, суседном селу, остала је Тарзанова кућа. И она је грађена од памтивека, преживела све ратове и ломове, укључујући и последњи. Албанци су једва успели да јој, камен по камен, одвале ћошак. Нове куће грађене у време кад се веровало да су стара времена прошла нису издржале. Ниједна.

Битка се наставља. Ово је последња фотографија капије на сеоском гробљу у Мужевинама које ускоро неће бити. Вађење мртвих ће се наставити.

На састанку поводом овог немилог догађаја, уприличеном у селу Осојане, представници међународне заједнице су саопштили да разлога за узбуну нема: „Није нама први пут да се нешто овако деси. Таквих ствари, то је свима нама добро познато, било је и биће. Зашто се узбуђујете? Шта бисте рекли кад бисте видели гробље у Пећи..." ■

5 КОЛОНА

Пошто се премијер залагао за јавност у раду, сада сви знају да је криминалац.

Александар Чотрић

Ма какве несташице?!
Имамо вишак запослених.

☺ ☺ ☺

Желео је да победи ДОС.
То му је била последња жеља.

☺ ☺ ☺

Тек када дође у затвор,
биће човек на свом месту.

☺ ☺ ☺

Они који једу говна сматрају да
о укусима не вреди расправљати.

☺ ☺ ☺

Ђинђићу прети опасност
само с једне стране.
Од народа.

☺ ☺ ☺

Кад се помешају жуто и црвено,
добија се дупло црно.

Сахрањен је.
Уз пригодно славље.

☺ ☺ ☺

Откад се удружио са ђаволом,
живи као у рају.

☺ ☺ ☺

Министар полиције је изјавио
да је мафија моћнија, богатија
и опремљенија од државе.
И остао је жив!

☺ ☺ ☺

Ко иде својим путем,
сударa се са полицијом.

☺ ☺ ☺

Кад дођем на радно место,
ја гледам своја посла.

Свуда у свету постоје заштићени сведоци. Једино у Србији постоје заштићени злочинци.

А било је наде да сачувамо Косово,
све док премијер није почео
да се бави њиме.

☺ ☺ ☺

Атентатор је био на добром путу!

☺ ☺ ☺

Они су вукли улево.
Ови развлаче на све стране.

☺ ☺ ☺

Њихов највећи успех су најављене
реформе.

☺ ☺ ☺

Народ сада неће да јуриша на
скупштину и телевизију.
Већ у магацине хране.

Патуљасте странке,
створиле су исту такву Србију.

☺ ☺ ☺

Мисли да је лидер,
а заправо болује од маније гоњења.

☺ ☺ ☺

Наша политичка ситуација
асоцира на секс.
Јебали смо мечку.

☺ ☺ ☺

Нога му је у гипсу,
али и даље краде обема рукама.

☺ ☺ ☺

Убио се.
Решио је да промени живот.

Голови су пали,
тек када је публика улетела у терен.

☺ ☺ ☺

Демократска странка је примљена у
Социјалистичку интернационалу.
А ускоро ће и у Коминтерну.

☺ ☺ ☺

Када смо престали да будемо браћа,
почели смо да се волимо.

Не само да ће грађани узети правду у своје руке, већ се може десити да шчепају и министра правде.

Људи живе све теже.
На срећу, живе све краће.

☺ ☺ ☺

Власт у Србији је подељена.
Да не може бити горе!

☺ ☺ ☺

Молимо поштеног налазача
да нам не враћа Југославију.

☺ ☺ ☺

Није тачно да све стоји.
Померају нам памет.

☺ ☺ ☺

Превод за Шешеља у Хагу, са
хрватског на српски:
хрв: КОЛОВОЗНА трака.
срп: АВГУСТОВСКА трака.

Између старих и нових комуниста има разлике. Први су на власт дошли на руским тенковима, а потоњи на америчким бомбардерима.

Министар пољопривреде каже да ће странци моћи да купују и земљу у Србији. Тако ће у пакету бити продавани људи са земљом.

☺ ☺ ☺

У мојим афоризмима има дубине. Пишем о премијеру, а он је у подземљу.

☺ ☺ ☺

Наши снови су се испунили. Они најружнији.

☺ ☺ ☺

Пас који лаје на звезде, антикомуниста је.

☺ ☺ ☺

Смех је здрав, осим ако се смејете претпостављеном.

Краљ је го. Али ја зато премијер у раскоши.

Власт има чисте руке. Сва кривична дела чини у рукавицама.

☺ ☺ ☺

Српски криминалци из белог света се прво врате у земљу, а онда иду под земљу.

☺ ☺ ☺

Демократска странка је ушла у Социјалистичку интернационалу. Тако је и званично потврђено да нас воде леваци.

☺ ☺ ☺

Желите ли да постане милионер? Учланите се у ДС!

Отворили су нам нове погледе. Срушили су све око нас.

☺ ☺ ☺

Прети нам потоп. Грађани пљују власт.

☺ ☺ ☺

Неки функционери ДС и не могу да задају друге ударце, осим ниских.

☺ ☺ ☺

„Ухапшен је други човек мафије." Нажалост, ова вест стиже из Италије.

☺ ☺ ☺

Мафија у Србији тражи кума. Жели да промени име.

Србији прете санкције. Али ми смо херојски народ.

☺ ☺ ☺

Обрачуни мафије се настављају. Премијер је замало избегао атентат.

☺ ☺ ☺

И претходни су се трудили, али тек под овим комунистима одумрла нам је држава.

☺ ☺ ☺

Шешељу ће судити и што је у Холандију ушао без шенгенске визе.

☺ ☺ ☺

У влади су, изгледа, све сами евнуси. Много приче, а учинак јалов.

ЧОТРИЋУ УРУЧЕНА ВИБОВА НАГРАДА „ПОЛИТИКЕ"

У просторијама листа „Политика" 7. марта је уручена награда Александру Чотрићу, добитнику Вибове награде „Политике" за 2002. годину.

Ово угледно признање, које носи име великог мајстора сатире, додељено је Чотрићу једногласном одлуком чланова жирија, у чијем раду су учествовали: Александар Бољак (председник), Растко Закић, Зефирино Граси, Момчило Михајловић и Владимир Јовићевић Јов.

Како се истиче у образложењу жирија, Александар Чотрић је храбро и духовито сведочио о тешком времену које је довело у питање сам наш опстанак. Хватајући се укоштац с дневним проблемима и универзалним темама, провокативним и међусобно прожетим, објавио је три збирке афоризама: „Даћемо ми вама демократију", „Пета колона" и „Недозвољене мисли", које су га уврстиле у сам врх српске сатире, а самим тим и у врх савремене српске књижевности.

Честитајући добитнику ову престижну награду, Милан Мишић, одговорни уредник листа „Политика", уручио је комплет књига Владимира Булатовића Виба, књигу Раше Попова и новчани износ, а ускоро ће бити изливен и медаљон; рад Душанке Савић-Граси. Истичући задовољство што је у друштву људи бриткот пера и оштрог ума, Мишић је рекао да афоризми Александра Чотрића потврђују да је аутор на свет гледао из угла универзалних вредности.

Према оцени Александра Бољка, овогодишњи добитник Вибове награде „спада у ред оних наших сатиричара који су у померању граница слободе отишли најдаље".

„Чотрић је писац коме се верује на реч. То што он кроз игру противречних појмова саопштава, прихватљиво је и без доказивања. Довољно је да изговори и пола истине, па да зазвучи као истина и по. Чотрић је мајстор кратке форме. Пишући тако да речима буде тесно, а мислима широко, створио је велики број афоризама антологијске вредности, па стога и не чуди што се већ годинама налази у самом врху српске сатиричне књижевности," образложио је председник жирија.

Захваљујући се на награди, која ће, како се нада, допринети афирмацији српске сатире, Александар Чотрић је изразио задовољство што му награду додељује „Политика", наш најстарији лист, из којег је научио и да чита.

Како је нагласио, радост је увећана чињеницом да награда носи име афористичарског великана Владе Булатовића Виба, као и саставом жирија у коме су се нашли угледни аутори.

„Моје име међу њима представља највеће задовољство које један писац може да доживи", закључио је Чотрић.

Наглашавајући да се аутор најбоље изражава афоризмима, Чотрић је прочитао неколико занимљивих мисли забележених у својим књигама.

Уређује Миодраг ЈАКШИЋ (mjaksic@spo.org.yu)

КЊИЖЕВНО-МУЗИЧКО ВЕЧЕ У СРЕМСКОЈ МИТРОВИЦИ

У организацији сремског окружног одбора СПО и „АРТ Клуба" на малој сцени Народног позоришта у Сремској Митровици 26.2.2003. одржано је веома успешно књижевно вече на коме су учествовали прим. Др Предраг Тојић, писац, члан Политичког савета СПО из Шапца, Александар Филиповић-Алфи, песник и музичар из Београда, и председник ИО СПО књижевник Александар Чотрић. У програму који је трајао преко два сата др Тојић је говорио афоризме из својих књига „Живети под анестезијом" и „Азбука слутњи", а Александар Чотрић, добитник „Политикине" и „Јежове" награде за сатиру за 2002. годину, одушевљеној публици говорио је своје актуелне афоризме из књиге и колумне „Српске речи" „Пета колона". Атрактиван наступ имао је и Алфи који је веома шармантно, уз гитару, извео десетак својих ангажовано-политичких композиција насталих у претходних петнаестак година. Филиповић је поново наступио пред публиком после више од десет година непојављивања. Представљена је и капитална антологија српског афоризма „Враг и шала", приређивача Витомира Теофиловића. Програм је водио Миодраг Јакшић, председник сремског окружног одбора СПО, а заслуге за организацију припадају Игору Скуратовићу, функционеру СПО из Сремске Митровице.

ПРЕПОРУЧУЈЕМ:

Јелена Вукушић, *глумица*

ФИЛМ:	TRUE ROMANCE
СТРИП:	Хогар Страшни
CD:	FIRE WOMAN – Cult
PC ИГРА:	COLIN MC RAE
КЊИГА:	„ОНДА" – Момо Капор
САЈТ:	www.ostrog.co.yu

СТРИП: ПОКРЕНУТА ЕДИЦИЈА „СВЕТИТЕЉ"

СРПСКИ СВЕТИТЕЉИ У СТРИПУ

Водећи се идејом да српску традицију приближи младима, ђакон Ненад Илић и издавачке куће „Плато" и „Пролог" покренуле су необичну стрип едицију – библиотеку у којој ће главни јунаци бити српски светитељи. Прва стрип-књига носи назив „Владар" и говори о животу преподобног Симеона Мироточивог, владара Србије Стефана Немање, док се ускоро очекују стрип-житије Светог Николе, Светог Георгија, Свете Петке и светих архангела Михаила и Јована Крститеља. Суштина је да се комбинацијом језика традиционалног живописа и савременог стрипа створи „први аутентични српски стрип", кроз који ће се читаоци упознати са онима који, из наше дубоке прошлости, још трају као вечни узор.

НАЈЗНАЧАЈНИ СВЕТСКИ ГИТАРИСТИ СТИЖУ У БЕОГРАД

ЧЕТВРТИ ГИТАР АРТ ФЕСТИВАЛ

Први део априла биће у знаку виртуоза на класичним гитарама који из целог света долазе у српску престоницу на Гитар арт фестивал. Овогодишњи учесници су, између осталих, и Влатко Стефановски, Карло Маркиони, Теодосије Спасоп, мађарски дуо „Катон", Шпанци „Болерина Фина", Шук Шибат из Јапана и многи други.

25. БЕОГРАДСКИ САЛОН АРХИТЕКТУРЕ

„ГРАН ПРИ" МИЛУНОВИЋУ ЗА ПОСЛОВНУ ЗГРАДУ БЕОГРАДСКОМ У БЛОКУ 21

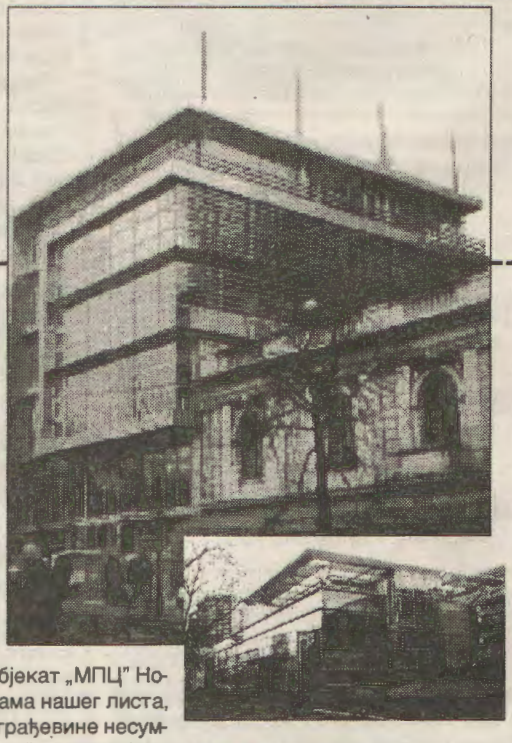

Са великим ишчекивањем у престоничкој културној јавности дочекан је и овогодишњи, двадесет пети по реду београдски Салон архитектуре, престижна годишња изложба најбољих стваралаца и дела архитектонске уметности. Ишчекивања, због селекције која ће бити изложена али још више због награда које се традиционално додељују, имају највећи значај у овој струци и подижу, обично, велику буру и негодовање у јавности. Овогодишње одлуке жирија, којим је председавала арх. Зорица Савичић, међутим, по првим реакција критичара донете су исправно а награде и признања су, чини се, понели стварно најбољи. Велику награду Салона добио је пословни објекат „МПЦ" Нови Београд аутора проф. арх. Василија Милуновића, који је управо на страницама нашег листа, у овој рубрици, и проглашен за најбољу кућу претходне сезоне. Вредност ове грађевине несумњиво превазилази оквире локалног и постаје поносни репер београдске „копче" са владајућим светским архитектонским трендом. Добитници признања Салона су постали: Трговачки центар „Славија" аутора Зорана Радојчића и Дејана Миљковића, Пословни центар „М-пласт" у Шапцу аутора Славице Богдан, Ђорђа Геца и Светиславе Мартиновића, бензинска пумпа у Миријеву Милениje и Дарака Марушића, капела комплекса „Бубањ" у Нишу аутора Саше Буђевца, породична кућа Васић у београдском насељу Кошутњак аутора Зорана Булајића. Признање за ентеријер добио је комплекс Automation „Tamere Finland" аутора Братислава Тошковића, за студију простора лауреат је „Град Наде" Зорана Лазовића а најбоља публикација у прошлој години је књига „Архитектура резиденција и вила Београда 1830-200" аутора Љиљане Милетић-Абрамовић. На овом својеврсном сајму архитектонско-урбанистичког стваралаштва било је изложено преко 140 дела 108 аутора, а просторије Музеја примењене уметности, где је одржана овогодишња изложба, ваљало би заменити неким пространијим и репрезентативнијим простором, да би следећи двадесет шести Салон, поред неоспорног квалитета добио дозу потребног гламура и екстраваганције.

ТИТОНИК 2

ВОЈКА МИЛУТИНОВИЋ

УБИСТВО ИНТЕЛЕКТУАЛАЦА

У једном граду који се звао Титоник по главном егзекутору и вршиоцу геноцида, скоро да није имало интелектуалаца после рата. Град је имао масовну гробницу у коју су их сместили победници, али нико од преживелих није смео да помиње мртве и да им одржи опело. Где је гробница сазнало се тек пошто су егзекутори умрли од природне смрти. Грађани су почели стидљиво да помињу свог чувеног сликара, професоре, адвокате, а нарочито занатлије и трговце који су их за време рата хлебом хранили. О масовној гробници се сазнало касније кад је на том месту направљен солитер и кад су становници солитера почели нагло да умиру. Од једног градитеља солитера су сазнали да су копајући темеље из земље извукли преко осамдесет костура које су у току ноћи однели на депонију заједно са земљом.

У Титонику је после рата остао жив само један интелектуалац. Истина, било је у граду доста послератних интелектуалаца са основном школом, али грађани њих нису рачунали у интелигенцију. Интелектуалац кога су поштовали био је лекар по занимању, а факултет је завршио у Паризу.

Победници су га третирали као непријатеља и држали под присмотром пошто је за време рата лечио и поражене. Лекару је живот поштеђен највероватније зато што град није имао лекара, па су његову ликвидацију оставили за касније. Мора се признати да су победници престали са ликвидацијама „унутрашњих непријатеља и окупаторских слугу" осам година након рата, због чега је рат против фашизма трајао два пута краће, док неки историчари тврде да рат против унутрашњег непријатеља траје и данас.

Доктор Веселин је био висок, веома леп човек и омиљен у граду због манира француског студента и топлине словенских емоција. Био је први управник болнице. Стављен је под старатељство победника Славка који је имао четири разреда основне школе а био је начелник за здравље и социјалну политику среза. Начелник га је често проверавао и позивао, па кад би онако висок и усправан стао испред њега који је био мали и ружан, начелник би изиритиран овом громадом од човека дозволио доктору да седне тек после пет минута.

Једног дана саопштили су доктору Веселину да мора да се исели из своје куће у један мали стан, јер је његову кућу одабрао пуковник који се недавно оженио. Покупио је ствари које се нису допадале пуковнику и одмах се одселио. Све што је радио чинио је на узвишен начин те је то још више иритирало победнике.

После пар месеци обратио се начелнику среза да му обезбеде стан у главном граду за кћер, пошто су победници обећали стан било где за одузету имовину и две куће у граду. Начелник Славко је био срећан што је доктор Веселин затражио некакву услугу од нове власти, обећа доктору да ће за две године добити стан и после месец дана уручи му решење.

Након две године са решењем оде доктор код начелника, а Славко му саопшти да се у тај стан управо уселио један важан друг који се по задатку одселио из нашег града у главни град.

Доктор доби инфаркт иако је до тада био потпуно здрав. Пошто се опоравио, начелник донесе ново решење на основу кога ће добити други стан за годину дана.

После годину дана доктор оде код начелника са решењем, а овај му саопшти да се у тај стан пре седам дана уселио такође важан партијски кадар.

Доктор се врати у болницу и поново доби инфаркт. Овај није преживео, иако су га са много љубави и нежности неговали лекари са његовог одељења.

Шта му би? – изненадише се грађани, а начелник Славко је одржао такав говор о заслугама доктора Веселина да су плакали заједно и небо и земља. Касније се сазнало да му је говор писао један професор матерњег језика.

Много касније град се одужио доктору и једну улицу од сто метара назвао по њему. Добро је што доктор није доживео и ово понижење.

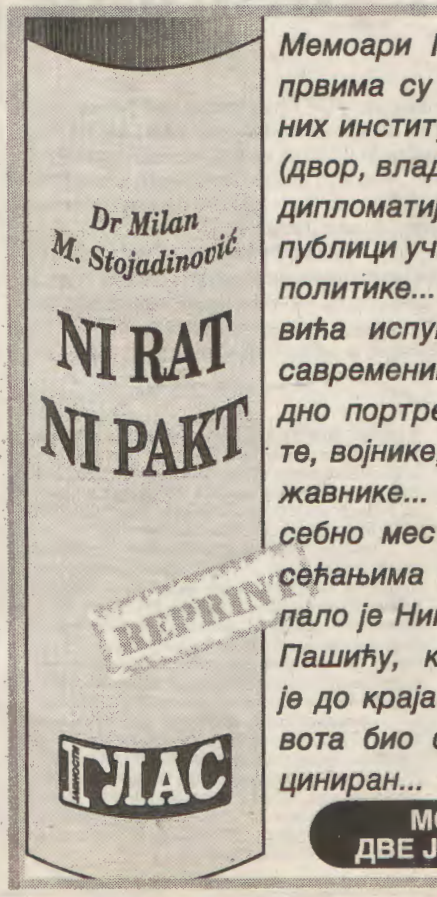

Мемоари Милана Стојадиновића међу првима су "одшкринули" врата државних институција краљевине Југославије (двор, влада, министарства, скупштина, дипломатија) и читалачкој и стручној публици учинили видљивим свет високе политике... Сећања Милана Стојадиновића испуњена су кроки портретима савременика. Стојадиновић превасходно портретише политичаре, дипломате, војнике, државнике... Посебно место у сећањима припало је Николи Пашићу, којим је до краја живота био фасциниран...

Цена:
2.500 дин.
Књига се може купити
у Галерији ГЛАС
(са 20% попуста)
Ул. Влајковићева 8

МОГУЋА КУПОВИНА У ДВЕ ЈЕДНАКЕ МЕСЕЧНЕ РАТЕ

УРОШ ГЛОВАЦКИ:

РАЗМИШЉАЊА ЈЕДНОГ ОБИЧНОГ СРПСКОГ ПОЗОРИШНОГ ПОСЛЕНИКА

Бициклом преко Рубикона

Пре него што дам објашњење за овај апсурдни наслов, представићу личност о којој је реч: то је Премијер Србије. Најекспедитивније ће бити да из лексикона „КО ЈЕ КО У СРБИЈИ 1991", са странице 110 препишем први пасус, који је дотични сам написао: „ЂИНЂИЋ Д. ЗОРАН, председник Извршног одбора Демократске странке и посланик у Народној скупштини Републике Србије; виши научни сарадник у Центру за филозофију и друштвену теорију у Београду и професор на Филозофском факултету у Новом Саду (р. 1.8.1952, Босански Шамац) Србин, атеиста".

Он много воли да се слика, нарочито поред Његове Светости Патријарха Господина Павла, што је ваљда логично јер је председник Друштва за подизање храма Св. Саве на Врачару. Али никако није у вези са логиком да је само пре десетак година био заклети атеиста, а данас метанише као најортодоксније црноризац! Ако нас не вуче за нос, ако није превртљивац, онда је опасно оболео од дугорочне амнезије. Неко ће рећи: греси младости, несташлуци, играње клиса или гуџе по Здравињу и Прекопуцу, буразерско потапање противника у вир Топлице. Ама не! Човек је тада имао **четрдесет** година. За особе тако опречног понашања доле на југу се каже: није тачан у главу. (Никако не бих волео да се нашем вођи пришије таква карактеристика.) Броз и Слоба нису љубили руке црквеним великодостојницима, остали су заточеници свог безбожништва. Доследност, макар и погрешна, мора да буде одлика правог политичара. Овај напис је, између осталог, подршка прошлогодишњем студентском апелу председнику Владе, а поводом многих његових недоследности и заборавности.

Зоран Д. Ђинђић је свестрано образован модерни политичар, филозоф, полиглота, истрајан опозиционар, германофил итд. Тај вођа, нажалост, не трпи никога поред себе, разјурио је „саборце" у освајању власти, а последњи одстрели су му Млађан Динкић и Санда Рашковић Ивић. Ми, после Тита, нисмо имали вођу тако ретке памети и врсног знаоца за свеколике области живота и рада. Он се у све разуме и свуга га има, по Србијици и по земаљској кугли. Само у току 2002. године, са делегацијама, боравио је у 16 земаља. Као што је свима познато, Нову 2002. годину дочекао је у Абу Дабију, а 2003. у Бразилу (Рио де Жанеиро!), „на званичан позив за инаугурацију новоизабраног председника", као и због потребе „склапања неких важних државних послова" (цитати из Премијеровог кабинета). На ова тешка и одговорна путовања, која падају некако баш у време новогодишњих празника, Премијер је уобичајио да води своју породицу, како би испунио властиту новогодишњу жељу да: „више времена проводи у кругу своје породице".

Брижни Премијер је „заиста револтиран, што тај јадни народ губи посао". Истовремено нам се јада, како је вршећи власт од 5. октобра, толико смршао да уместо броја 54 носи одећу 52! Да ли се бар запитао колико је тај јадни отпуштени радник морао да смрша? Затим, када смо сви скупа тако јадни, зашто се он тако грчевито бори за власт? Није џабе онај Чачанин Веља Илић и у наше име узвикнуо: „Ето ти, Зоране, па владај сам".

Др Зоран Д. Ђинђић каже да „има Србију на рендгену сваког дана" и, пошто је на снимку установио нашу тешку болест, даје дијагнозу: „Ми неку врсту катарзе морамо да доживимо како бисмо као нација оздравили". Премијер се хвали да ради 20 сати дневно! (Пример за Гиниса.) А можда би боље било, и по њега и по нас, када би се мало мање трудио?

У новогодишњем интервјуу за 2003. Премијер нам тријумфаторски саопштава: „Рубикони су прећени (сиц!), и позвао бих грађане да заједнички што више одмакнемо и да нико више не може да нас врати тамо где нам је реално било лоше" – (Од 1977-90. боравио у СР Немачкој, а сви знамо где је био за време бомбардовања.) Ми са Премијером на челу не прелазимо један Рубикон, као што је нормално, него **више** Рубикона! Може бити да је он наш мултиплико-вани Јулије Цезар?

То је прича о Рубикону из наслова а сада ћемо прећи на бицикл. Прошле године, само што су Амери видели леђа Војиславу Коштуници (званична посета УН), Зоран Ђинђић је брже-боље одлетео у САД, због „привредног бизниса". Том приликом је одржао предавање „пред пуном салом" студената, ако се не варам на Харварду. Др Ђинђић је у тој невеликој сали одржао хвалоспев о Србији на добром путу, демократизацији, реформама без привредног раста, транзицији, социјалном раслојавању, бољем животу, распродаји имовине... И да не нагађам даље. Али, посебан Премијеров специјалитет јесте да у наступу реторичког надахнућа посегне за најсликовитијом метафором! Тако је било и овога пута. Наш ход по мукама, своје управљање нама и државом упоредио је са праволинијском вожњом бицикла, нема скретања ни лево ни десно, само напред, погледа управљеног у (светлу) будућност. (На Ади Циганлији сам, додуше, гледао неке како возе бицикл **уназад**.) Мора бити да су се студенти збланули од ове виртуозне компарације.

И иначе, Премијер сваку своју говорancију воли да зачини понеком бајчицом, басном или једноставно штосом. Да подсетим на неке од тих бисера: полупуна и полупразна флаша, саобраћајац у пустињи, битка између два мрава, гутање жаба, чување две овце, излазак воза из тунела, он као јахач на родеу... Да не набрајам даље, само ћу вас подсетити на последњи драгуљ његовог беседништва: ако треба да се секу дрва а тестера нам је тупа, хоћемо ли прво наоштрити тестеру па сећи дрва? Не, ми оштримо тестеру напоредно са сечом дрва! Хоће рећи да се реформе врше у ходу.

За слична предавања др Ђинђић, који је докторирао на Универзитету у Констанцу у Немачкој, добија два комплетна најсавршенија компјутера, која затим поклања нашој дечици. Његовом заслугом је ту скоро у Београд допловио брод „Аргус", истраживачка мобилна лабораторија за испитивање квалитета вода! (Нисам сигуран коме ћемо се жалити ако установимо да су воде Саве и Дунава загађене: Хрватима, Немцима или ћемо им објавити рат?)

Много тога нам је донео и доноси са својих путовања а нарочито подршке „нашој успешној политици". Неки наши домаћи незадовољници замерају му: да притежава неограничену власт („Ја, као влада"), да бежи од избора, да кумује крађи мандата, да купује гласове посланика, да не доноси неопходне законе, крши устав итд. Они најжешћи оптужују га да он, најдемократскији од свих демократа – **укида демократију**. Док им он вели: „Ја сам задовољан... Ја немам проблема... Ја сваки проблем видим као изазов... Ја сам активиста, оптимиста... Ја желим да пробудим међународну заједницу... Ако, на пример, током дана не решим ништа – питам се шта сам тога дана урадио, **да ли сам на погрешном месту, почињем себе да пропитујем**". (подвукао У. Г.)

Тај наш умник, мало је то, наш политички Тесла, чедо нашег и немачког филозофског учења, наш Јулије Цезар узвикује: „Ја не прихватам то да смо малолетна држава и да неко други треба да одлучује о нама". А, Србија није жетон за Ђинђићеву игру.

У најнезгодније време по нас и оне који одлучују о нама, потегао је питање Косова и тиме подстакао Албанце и друге да изгласају декларацију о независности јужне српске покрајине.

Хоће ли то избацити из седла овог родео јахача? Остаје нам да се придружимо Отпору: **само вас гледамо**!

Alea iacta est!

ĐINĐIĆ D. ZORAN, predsednik Izvršnog odbora Demokratske stranke i poslanik u Narodnoj skupštini Republike Srbije; viši naučni saradnik u Centru za filozofiju i društvenu teoriju u Beogradu i profesor na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu (r. 1. VIII 1952, Bosanski Šamac). Srbin, ateista.

Diplomirao na Grupi za filozofiju Filozofskog fakulteta u Beogradu (1974). U periodu 1977-90. boravio u SR Nemačkoj na više univerziteta i instituta društvenih nauka (Konstanc, Bon, Frankfurt). Doktorirao 1979. odbranivši disertaciju *Problemi utemeljenja kritičke teorije društva* na Univerzitetu u Konstancu, gde je i radio kao asistent. Objavio knjige: *Subjektivnost i nasilje* (1984), *Jesen dijalektike* (1986) i *Jugoslavija kao nedovršena država* (1987). Prevodilac je i priređivač knjiga: *Zasnivanje duhovnih nauka* Diltaja (u koautorstvu), *Načela jezuita* Lojole, *Moral i anarhija* i *Sećanja jednog revolucionara* Kropotkina, *Kritika levog radikalizma* Šelera. Priredio zbornike *Strukturna nerazvijenost* i *Filozofija i društvo*. Bio je glavni i odgovorni urednik časopisa Filozofskog društva Srbije *Theoria*. Za poslanika izabran u 9. izbornoj jedinici (Vračar II).

ПИСМА

ОПЕТ СЕ УЗДАМ У НАРОД

Полако улазимо у трећу годину од када је ДОС, захваљујући вишегодишњој борби Вука Драшковића и Српског покрета обнове против диктатуре претходног режима, дошао на власт. Народ је хтео промене, али је на сцену ступио нови вид савремене диктатуре. Што би се рекло: отерали смо лоше, а добили још горе.

После ових пар година ДОС-а на власти могу се лако поновити и сумирати сви резултати њихове деспотске владавине:

ДОС-ови политичари и стручњаци радили су на изради Уставне повеље годину дана. То је посао који би група правника обавила за недељу дана. И после усвајања Уставне повеље ми још увек не знамо границе наше државе, а многима није јасно како се уопште зовемо (један од предлога је био Црна Србија).

ДОС-ови челници константно спроводе реформе, то јест пљачку сопственог народа путем повећања цена свих комуналија, отпуштања што већег броја радника из предузећа и низ других негативних радњи којима се изнакада погоршава стандард већ опљачканог становништва. Захваљујући ДОС-у ускоро ћемо постати протекторат међународне заједнице, јер нас ништа добро не очекује са неспособним политичарима, већином бившим екстремним комунистима.

ДОС је на културан начин предао Превлаку нашим суседима Хрватима. Због таквог геста они су и сами изненађени, али такав поклон није за бацити.

ДОС-ови моћници су давно отписали Косово и Метохију, једино се преговара око цене продаје ове наше српске светиње. У међувремену се огласио наш премијер Ђинђић о наводним преговорима за Косово и Метохију, како би они који су остали тамо стварно помислили да се ова досовска власт брине за њих.

Пошто је економија Србије у константном пропадању ДОС-ови челници са Ђинђићем на челу су развили један нови вид економије непознат у свету, а то је извоз Срба у Хаг.

Уместо да се онима који су довели Србију до ивице провалије суди код нас, наши бивши председници се спасавају у Хагу, јер и тамо боље живе у затвору него многи у Србији на „слободи".

Пошто ДОС-овци котролишу све медије у Србији, по угледу на претходни режим, испирање мозга нашим грађанима је свакодневна појава. Наиме, у уводној шпици Другог дневника Телевизије Београд појављује се Земљина кугла која је по ДОС-овцима четвртаста. Вероватно, после те појаве, многи ће помислити да Земља уствари није округла већ стварно четвртаста. Што је много – много је. Досовске кабадахије на последњим председничким изборима нису имале свог кандидата. То је знак ко нас у ствари представља и води код нас и у свету.

Пошто је ДОС испунио чак 5 посто од онога што је обећао после 5. октобра 2000. године, њима би требало још тридесет година на брду на власти да би испунили сва обећања дата грађанима. Све у свему то нас уводи у нови вид савремене и модерне диктатуре којој треба што пре стати на пут.

А ко то још може сем Вука Драшковића и једине, праве, опозиционе странке, Српског покрета обнове, која је очистила своје редове од људи склоних мешетарењу и користољубљу. Пошто ДОС-у време истиче надајмо се да ће та групација састављена од комби странака на следећим републичким изборима добити сигурних 5 посто гласова бирача. После свих ових реформи надајмо се да ће народ коначно прогледати и једним потезом оловке заувек избрисати ДОС са политичке сцене Србије.

Једини који могу да се супроставе ДОС-у и да покушају да зауставе пропаст Србије су Вук Драшковић и Српски покрет обнове!

Због тога, сви сложно у промене и спас Србије!!!

Зоран Вучевски, Хајдучица

РЕЧ О ДАФИНИ И ПРЕСУДИ

Када се спомене име Дафина сви одмах помисле на „српску мајку" и њено изручење из Немачке назад у нашу земљу. Те, као, садашњи властодршци не смеју да подигну здраву оптужницу јер цвикају да ће их она офирати пред домаћом јавности како су они „наводно" узимали по пар стотина хиљада марака из њене штедионице и то као врли опозиционари?! Не. Не ради се о тој Дафини.

Реч је о Дафини Стојковић.

Они који слабо прате дневну штампу – никад чули. Е, па ова Дафина је „само мајка" и „само бака", иначе продавачица цвећа из Ниша. Сад ћете ви да помислите да сам ја некакав књижевни циркузант када направим једно поређење.

Елем, некако у другој половини јануара текуће године наша старица, продавачица цвећа, са својим се, како то Ђинђићевци кажу, екстрапрофитерским букетима „дислоцирала" за читавих петнаест метара. Одмах су је Михајловићеви јурушници (који прекопавају и небо и земљу) на лицу места ухапсили и отфикарили казну од деветсто динара. А онда су славни Батићеви суци изрекли и петнаест дана „буваре"!

Неки би чак били склони да чак и похвале овакво врло спровођење закона да се тих дана није окончао (коначно?!) судски процес и донела казна за злочин на Ибарској магистрали. Један упућени познаник ми је рекао да би Дафина из своје баште могла да напабирчи негде око две хиљаде букета цвећа. И сад ево поређења. Петнаест пута две хиљаде једнако је тридесет хиљада, значи девет година робије по Ђинђићевим законочуварима. Деветсто пута две хиљаде једнако милион и осамсто хиљада казне, такође по Ђинђићевим законочуварима. А главни организатор невиђеног злочина (масакра) на Ибарској магистрали је добио „целих" седам година затвора?!

Није ли ово моје поређење довољна опомена читавом друштву, а истовремено и питање зашто све више младих у Србији пре воле да буду „Бони и Клајд" и да раде најпрљавије послове за још прљавије властодршце, него ли да буду макар продавци цвећа?

Славољуб Ранковић, Црквенац

СЛИЧИЦЕ ИЗ КРАЉЕВА

НИШТА БЕЗ СВИХ, СВИХ, СВИХ

ДЕЈАН ГРАЧАНАЦ

Да, пуно сам очекивао, још више се разочарао, али одбијам да поверујем да су сви исти(политичари) и да нема наде за овај град и људе у њему. То је само један од одговора Краљевчана на питање о раду нових власти, не само у општини већ на нивоу целе републике. Један, али који сажима готово све које сам добио у разговору са грађанима. Како објаснити незадовољство и сиромаштво које влада у области са великим пољопривредним и привредним потенцијалом, културно-историјским споменицима, Жичом и Студеницом, туристичким центрима Копаоник и Врњачка Бања као и многим другим предностима овог краја. Постоје разлози који донекле објашњавају стање у којем се регион налази. У задњих десет а многи би рекли шездесет година, водила се једна погубна политика, Краљево ни на који начин није било поштеђено. У ратовима у Хрватској, Босни а нарочито на Космету не само да је огроман број људи из овог подручја учествовао, већ су многи Краљевчани дали и оно највредније што су имали. Пропаст великог броја друштвених предузећа, а посебно оних највећих, Фабрике вагона и Магнохрома, услед очајног пословања комунистичких

НАЈНОВИЈЕ ИЗДАЊЕ !
11 НОВИХ ХИТ ПЕСМАМА СПО !

КАСЕТА И КОМПАКТ ДИСК – ИЗДАЊЕ СПО СРЕМА
ПОУЗЕЋЕМ: 063/796-719

директора и санкција, довели су хиљаде радника на улицу и саму ивицу егзистенције. Проблем је кулминирао са доласком тридесет хиљада лица расељених са Космета половином 1999. године. Ипак народ се надао после 5. октобра, ако не могу ствари одмах да крену набоље, оно макар да види жељу и труд, другачији приступ вршењу власти. Да ли су очекивања изневерена може се видети из следећег.

Скупштина општине Краљево има 70 одборничких места, то јест бројала је почетком 2001. када је конституисана. Састав су сачињавали 50 одборника ДОС, 5 из СПО и 15 СПС-ЈУЛ коалиције. На самом старту рада оставке подносе 4 одборника СПС-ЈУЛ, њихова места до дан данас нису замењена новим. За председника СО бива изабран др Љубиша Јовашевић из ДСС-а, на место председника ИО долази Миле Корићанац испред ДС-а. Дешавања у Републичкој скупштини не заобилазе ни градску. Сукоб ДСС-ДС, разлази у Новој Србији и Социјалдемократији, доводе до правог хаоса извршне власти у општини. Град почињу да потресају афере у јавним комуналним предузећима а говорница у скупштини почиње да служи за међусобна вређања или поткусуривања странака ДОС-а. Када је сукоб на релацији ДСС-ДС достигао врхунац долази до оставки још 26 одборника махом из ДОС-а, а све у циљу блокирања рада скупштине и увођења принудне управе републичке владе т.ј. неометане владавине ДС-а. У свом том хаосу одборничка група СПО-а једина делује у сталном саставу и без икаквих трзавица и има понуда са обе стране да учествује у општинској власти. Уместо тога, поменута одборничка група заступа принципијелан став да је за увођење привремених мера, али са ограничењем на 3 месеца после којих би се извршили избори по новом закону. СПО оправдано очекује освајање места градоначелника и преузимање лидерске позиције у градском парламенту, с обзиром на доказани квалитет кадрова странке и политике коју води.

Поменути председник ИО града Миле Корићанац, уједно и начелник Рашког округа, користећи свој положај и везе обезбеђује

ДВЕ ГОДИНЕ ВЛАДЕ ЗОРАНА ЂИНЂИЋА

Пут суноврата

На половини свог мандата премијер Србије Зоран Ђинђић није имао озбиљнијих разлога за задовољство иако се трудио, заједно са својом свитом министара, да покаже супротно. Све оно што говори Ђинђић личи на Потемкиново село. Заслуге из области за које Ђинђић приписује себи и својој влади нису допринос њиховој памети, већ их премогу назвати добром вољом оних који су их устоличили на власт. А што се тиче финансијских обећања самих влада Немачке, Енглеске, Француске, на челу са САД, Ђинђић је већ 2001. показао нескривено незадовољство. Што се тиче страних донација, пуштен је низ воду. Ђинђић има нешто што не можемо да му оспоримо, а то су способности манипулације.

Светлана ПЕТРУШИЋ

Године 1997. Ђинђић је показао све своје манипулаторске способности. Извео је преко 100.000 људи на улицу, а онда их је вратио у куће. Милошевићев режим је тада преживео, таман толико колико је било потребно да се на један знак споља већ добро организовани Шиптари у униформама, тзв. УЧК крену у акцију. Са њима је кренуло и НАТО бомбардовање и окупација југа Србије. За то време док је Ђинђић припремао војни улазак НАТО-а преко обавештајних служби и донација америчког бизнисмена Сороса створене су тзв. невладине организације, којекакви форуми, ОТПОР и тобоже слободни медији у Србији. У почетку су имали само један задатак – да створе Милошевићу имиџ националисте. Данас, сукоб између тих тзв. невладиних организација и Ђинђића је само у томе што су те, такозване невладине организације, одмах по доласку на власт 5. октобра 2000, већ 6. октобра хтеле да сахране Србију. Убрзо после уласка НАТО снага на југ Србије, Ђинђић октобра 1999. године доноси платформу за Косово и Метохију.

Платформом је себе препоручио за место будућег председника Владе Србије. У том документу који је јавно промовисао тада посећујући балканске државе, Србе је на Косову и Метохији називао посебно угроженом мањином, а етничко чишћење српског простора и тероризам тзв. УЧК називао самовољом албанских група. Минимизирати злочине шиптарских терориста, као и реči за свој народ да је мањина у сопственој држави, није ништа друго него велеиздаја.

Кад је Ђинђић сео у столицу председника Владе изјавио је да он неће да се бави Косовом и Метохијом. И заиста, све време се и није бавио. Ових дана Ђинђић се напрасно сетио да постоји Косово и Метохија. Како би добио позитивне поене код Срба, а ко зна и шта све још, обраћа се међународној заједници тобоже забринут за најсрпскији и најсветији простор српске земље, Косово и Метохију. До сада није учинио баш ништа за Србе, а било је пута и начина. Јавља се сада, када представник влада зона одговорности, Штајнер, приводи крају последњи чин отимачине и отцепљења југа Србије, то јест Косова и Метохије. До сада, деловање Ђинђића и Човића ишло је увек у жељеном правцу Штајнера. Благодареči овакој влади, као и претходној, мисија УН-а није пропала. Опет, благодареči овакој влади, шиптарска национална мањина добила је своје институције, а припадници терористичке такозване УЧК у униформама су косовске полиције. Београд, данас, ни оноликo колико може и мора, није присутан у српским енклавама-погорима, а прогнаним Србима се манипулише.

И оно што је обећала Ђинђићева влада када је положила заклетву, и то је слагала. Обећали су да неће бити [illegible] нансијских и других афера, да ће домаћински да располажу државном својином, да ће народу увек да говоре истину и [illegible] Србију да уведу у цивилизован свет. Земља је данас у хаосу. Свакодневна убиства, људи без посла, општа несигурност, разорене породице. Војску уништавају, а полицију слуђују. Покушавају да разбију институције са националним предзнаком. Не доносе се обе-

ПИСМА

редит из Републичког фонда за развој мали и средњих предузећа господину Славиши Јошовићу, чувеном социјалисти, иначе бившем саветнику министра пољопривреде Бабовића. Симптоматично је да је овај после тога свој глас у СО редовно давао предлозима ДОС-а. Следећи на листи који су добили кредит је неколицина људи из Сјенице и Тутина за своје млекаре. Просто указујем на чињеницу да је бивши начелник Рашког округа Мирко Рајичић, екс-ведета СПС-ЈУЛ имао истоветан редослед потеза у додељивању кредита. Толико о „разлици" између бивше и садашње власти.

Гибњара-Краљево, предузеће издвојено из Фабрике вагона почетком деведесетих, до скоро једино здраво друштвено предузеће које се дичило просечном зарадом од око 20 хиљада динара, после неуспеле приватизације тј. продаје будзашто, нагло престаје да ради пуним капацитетом и зараде вртоглаво падају на 3 хиљаде динара. Лоша пословна политика или освета Владе и министра Влаховића, остаје да се види. Највећа афера која је уздрмала град направљена је око реконструкције Омладинске улице, пешачке зоне која води до једног од најлепших градских тргова у Србији. Најављивана као краљевачка „Кнез Михајлова" улица за сва времена, тешко да својим естетским решењем може да задовољи и најниже критеријуме. Оставимо по страни изглед, јер о укусима не вреди расправљати, оно око чега је сукоб настао су, наравно, материјална средства. Од одобрених 19 милиона динара за извођење радова дошло се до 36 милиона на крају. Председник СО др Јовашевић се нашао у улози браниоца градских интереса, што није тако чест случај, и за проневеру средстава оптужио брачни пар Радоњић из ДС-а, који су правдали средства уложена у реконструкцију. Цео случај се већ нашао у суду и епилог ће дати судија и судски вештаци.

Јавно информативно предузеће „Ибарске новости", које у свом саставу има телевизију, радио и новине, некада светло у мраку и једна од најбоље рангираних независних телевизија у Србији, често нападана од Милошевићевог режима, као и њени новинари, данас је неми сведок, а понекад и саучесник проблема са којима се град суочава. Без јасне програмске оријентације, ауторских емисија и политичких коментара, да ли због умора од борбе са бившим режимом или фино удомљена у наручју власти. Тек за подсећање, када је основана удео општине у финансирању је био 20%, да би данас порастао до 75%, што на свој начин довољно говори.

На крају шта рећи, а не звучати малодушно и безидејно. Љубав Краљевчана према свом граду је искрена, тако да нада и даље постоји, нада које нема без вере. Дакле, постоје вера, љубав и нада, што се поклапа са слоганом СПО-а.

Ту можда лежи и решење, у новим изборима, не само општинским, него на свим нивоима. Да би дошло до њих морамо се борити и изборити сви, сви, сви...

IN MEMORIAM

РАДОЈИЦА ДИЦА СТЕВАНОВИЋ

Дванаестог фебруара 2003, после дуге и тешке болести, у Новом Селу код Врњачке Бање преминуо је у 53. години живота Радојица Дица Стевановић, члан Српског покрета обнове од оснивања. Дица је са још неколико чланова СПО формирао општински одбор СПО Врњачка Бања и месни одбор СПО у Новом Селу и остао њихов члан док му је здравствено стање то дозвољавало. Храбар, одлучан, меког срца и топле душе, увек је био спреман да помогне пријатељима, друговима, комшијама. Зато је и био веома цењен и поштован у читавом крају. СПО је доживљавао као своју породицу и тако се и понашао када је тумачио ставове СПО.

Ми, чланови СПО и његови пријатељи, посебно смо му захвални на храбрости и одлучности коју је увек показивао када је Српски покрет обнове у питању.

ОПШТИНСКИ ОДБОР СПО
ВРЊАЧКА БАЊА

ћани закони, распродаје се оно што је од стратешког значаја. Земља се и даље задужује. Нема ни националне, ни државне стратегије. Не постоји ни политичка, ни војна стратегија. Парламент нема своју улогу, постао је руина. Све је под знаком питања. Истина о планском и организованом злочину над Србима сакрива се. Прогнани Срби се не враћају ни у Крајину ни у Хрватску ни на Косово и Метохију. Повећан је број самоубистава. Те националне штеточине у ОТПОРУ, кад говоре о кршењу људских права с бригом и највећим могућим цинизмом упозоравају свет како су полицајцима у Бујановцу на униформама њихова имена исписана ћирилицом. Те националне штеточине и не помињу логоре у којима данас живе Срби на Косову и Метохији. Тај исти ОТПОР намеће младим људима некакав нов вид патриотизма, као егоизам, материјализам, хедонизам. Све је у првом плану јединке. Подстиче се похлепа и грамзивост. Диктатура партије замењена је диктатуром похлепног индивидуума. Намеће се некакав накарадни Устав Србије, где се, уместо децентрализације, ради на дезинтеграцији, а уместо регионализације ствара се федерализација Србије. Србија ће, ако то на заустављамо, изгледати страшније него уставом разорена 1945. и 1974. Ђинђићев министар Батић има задатак да помогне Ђукановићу да спроведе свој срамни чин одвајања две српске земље. Наравно, народ се не пита ни за шта. Оно што народ не да, вали политиканти без наше дозволе, вођени диктатом са Запада, покушавају да то спроведу у дело. Десна рука Ђинђића, Јован Живковић, изјављује да би северној области Србије, Војводини, требало дати већу аутономију, односно он заговара некакав модел асиметричне децентрализације. Такође, он каже да Срби не треба ни да размишљају о повратку на Косово и Метохију, док се не реши питање статуса. У преводу, то значи да ће прогнани никада не врате. То су изјаве само једног малог, политички необразованог политиканта који прљаве послове одрађује за Ђинђића. А бахати политичари још увек ни за шта не одговарају. Којекакви малограђани и новокомпоновани политичари и богаташи, по Србији, утркују се ко ће пре да се смести у заједнички рам са брачним паром Монтгомери. Они би и да љубе руке Солани. Уместо да буде осуђен за НАТО злочине, он командује Београдом и Подгорицом маниром неприкосновеног господара. Књижевница Светлана Велмар-Јанковић, занимљиво, члан Г-17, још и вређа српски народ. Са нескривеним одушевљењем примила је Легију части. Примити Легију части из руку Жака Ширака председника Француске, усред Београда и то после бомбардовања Србије, више је него срамно. Госпођа Велмар је Јеврејка. Зачуђујуће је да баш она нема отпор према НАТО злочинцима. Каква је то влада која поставља Жарка Корача за шефа специјалног тела које ће се бавити свим важним питањима о бризи за децу и омладину. И ево, ту су нам резултати. На Б 92, перјаници антисрпских медија, кренула је кампања за геј и лезбејска права. Ако један Корач из једне минорне странке у Влади, познат као генерални контролор друштва и поборник хомосексуалне револуције у Србији, треба да брине о српској омладини, а ми и на то ћутимо, онда бољу Владу и не заслужујемо. Националне штеточине, попут Кандићке, којекаквих Бисерко, Вучо, Павићевић, и осталих из те малограђанске граћанштине, уместо да седну на оптуженичку клупу за антисрпско деловање и антисрпску пропаганду, влада Зорана Ђинђића има обавезу да их из буџета Србије финансира. А што се тиче којекаквих страних агената, шпијуна и белосветских протува, они су се, већ, овде одомаћили. Колико сутра ће српски полицајац да покаже прстом, а они ће да крену у лов на Србе. Ђинђић и Ђукановић су знали да ће им приоритетни задатак после 5. октобра 2000. бити да у Хаг пошању све оне Србе за које су Американци посебно заинтересовани. Уосталом, они и нису доведени на власт зато што су много паметни и са државничким предиспозицијама већ зато што су довољно похлепни, бахати и властољубиви. Зато што не презају ни од чега. Лако се коцкају туђим животима. Не крију да су хедонисти, а њихов циљ је једино и искључиво лично материјално богаћење. И зато не бирају средства да дођу до циља. Што се тиче цензора, ДОС се и за то побринуо; у свим медијима су правилно распоређени. Све је под апсолутном контролом.

Народ очекује да они који су у Милошевићевом режиму представљали миље политичке мафије и свакакве друге мафије, да буду ухапшени. Али ко кога да хапси у земљи Србији и Црној Гори, када су и они и ови и сада и тада на власти. Када су и они и ови креатори српске драме. Како ће Душан Михајловић да хапси ону политичку и сваку другу мафију коју је Милошевић изнедрио када је и сам седео уз скуте Милошевићу. А данас му Ђинђић поверава најосетљивији сектор – безбедност Србије. Како да хапсе они који би сами требало да буду ухапшени.

СРПСКА РЕЧ И ШАХ

Уређује: Владимир ЈОВИЋЕВИЋ ЈОВ

КРАМНИКОВА ИГРА

У шпанском градићу Линаресу, у коме живи велемајстор Љубомир Љубојевић, у току је супер-турнир 20. категорије на ком играју велемајстори Крамник, Каспаров, Ананд, Пономарјов, Леко Рацабов и Ваљехо.

Најбољу игру пружа руски велемајстор Владимир Крамник. Како игра један од најјачих играча данашњице, показује и завршетак партије Крамник – Ананд са турнира у Леону.

КРАМНИК – АНАНД
Леон, 2003.

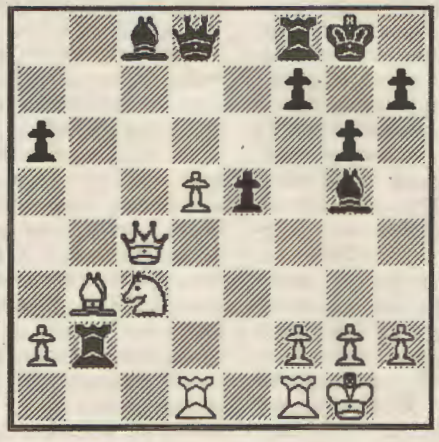

1. д6!, Ле6,
2. Да4, Лб3,
3. аб, Дб6,
4. Дг4!, Лф4,
5. Сд5!, Дд8,
6. Сф4, еф,
7. д7! Тб3,
8. Дф4, Тб8,
9. Тфе1, Дб6,
10. х4! х5,
11. Тд6! Дц5,
12. Дф6, Дф5,
13. Дф5!, гф,
14. Та6, Тфд8,
15. Тд6! Црни предаје (1:0).

Напомена: Због техничке грешке понављамо проблем број 178. Извињавамо се аутору и читаоцима.

ПРОБЛЕМ БРОЈ 178

Саво Мартиновић,
Нови Београд
оригинал

„Посвећено Александри Димитријевић, највећој нади шаха Србије и Црне Горе" С.М.

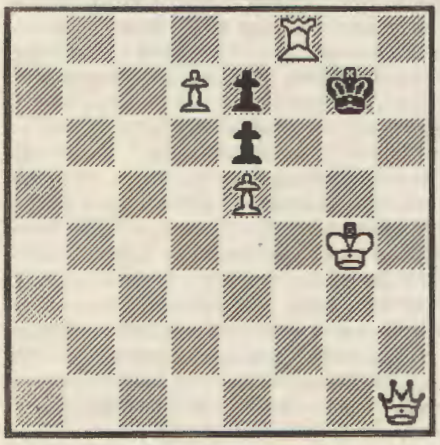

МАТ У ДВА ПОТЕЗА (наградни)

Решење Проблема број 178 пошаљите на адресу: „Српска реч" (шах), Вука Караџића 8, 11000 Београд, најкасније до 22. марта 2003. године. Награда је шаховска књига. ***Пожурите!***

СРПСКА РЕЧ

СЛОБОДНЕ НОВИНЕ
ИЗДАЊЕ СЛОБОДНИХ НОВИНАРА

ДИРЕКТОР:
Даница Драшковић

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК:
Бошољуб Пејчић

УРЕДНИЦИ:
Илија Давидовић
Александар Чотрић

СТАЛНИ САРАДНИЦИ:
Блажица Костић, Ђорђо Вукоје (фото), Љиљана Шој, Милена Пајовић, Милица Ђорђевић, Миодраг Крстић, Миленко Вучетић, Сшево Баџић Владимир Јовићевић Јов

ПРИПРЕМА ЗА ШТАМПУ:
Велимир Бранковић

СЕКРЕТАРИЈАТ РЕДАКЦИЈЕ:
Драгица Бугарски,
Нада Бошковић

АДРЕСА РЕДАКЦИЈЕ:
Вука Караџића бр. 8/I, 11000 Београд
Тел. 011/ 620-891, 628-242, 620-968

КОМЕРЦИЈАЛНА И ИЗДАВАЧКА ДЕЛАТНОСТ:
Бранкова 13-15, 11000 Београд,
тел. 011/ 625-937, 624-598

НОВИ ЖИРО-РАЧУН:
Српска реч
205-9963-75
Комерцијална банка АД

РУКОПИСИ И ФОТОГРАФИЈЕ СЕ НЕ ВРАЋАЈУ

ШТАМПА:
ГЛАС, д.о.о., Влајковићева, Београд
Мишљењем Секретаријата за информације Републике Србије бр. 413-01 221/91-01 од 15.2.1991. одређена је стопа пореза од 3%.

ПРЕТПЛАТА
Претплату на „Српску реч" можете извршити уплатом на жиро-рачун ***205-9963-75, Комерцијална банка АД*** *са назнаком – за претплату – и то за*
3 месеца (6 бројева) – 360 динара
6 месеци (12 бројева) – 720 динара,
за иностранство
3 месеца (6 бројева) – 30 ЕУРА
6 месеци (12 бројева) – 60 ЕУРА

„СРПСКА РЕЧ" НА ИНТЕРНЕТУ
www.srpska-rec.co.yu
E-mail: rec@EUnet.yu
srprec@netscape.net

НОВО ИЗДАЊЕ СРПСКЕ РЕЧИ

**Књигу по повлашћеној цени од 400 динара (плус ПТТ трошкови)
можете купити поузећем на телефоне 011/628-242 и 011/620-891
или на адресу редакције Српске речи, Вука Караџића 8, 11000 Београд
као и у књижари Српске речи, Змај Јовина 13-15 у Београду**

У ИЗДАЊУ ГРАФИЧКОГ АТЕЉЕА ДЕРЕТА

НОВА КЊИГА ЉИЉАНЕ ШОП

ПИСАЊЕ УЗ ВЕТАР

„Љиљана Шоп спада у оне који су умели и смели рећи да је цар го и када то други нису чинили."
Теофил Панчић

„Љиљана Шоп компонује своје књиге мешајући документарне странице (изабране из свакидашњице) са чисто естетским опсервацијама о појединим уметничким делима начинивши значајан експеримент у жанровском погледу који се потврдио као занимљив, нови аутентичан књижевно-критички поступак."
Павле Угринов

КЊИГУ ПО ПОВЛАШЋЕНОЈ ЦЕНИ ОД 270 ДИНАРА МОЖЕТЕ КУПИТИ ИЛИ НАРУЧИТИ У КЊИЖАРИ **ДЕРЕТА,** КНЕЗ МИХАИЛОВА 46, телефон (011)627-934, ИЛИ У ГРАФИЧКОМ АТЕЉЕУ **ДЕРЕТА,** ВЛАДИМИРА РОЛОВИЋА 30, 11030 БЕОГРАД, телефон (011)512-221, 512-461